

Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра педагогіки та методики технологічної освіти

ПЕДАГОГІЧНІ ЧИТАННЯ З НАГОДИ 90-РІЧЧЯ
КРИВОРІЗЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ТА ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРІВ
П.І. ШЕВЧЕНКА ТА В.С. ПІКЕЛЬНОЇ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної наукової Інтернет-конференції
(27 квітня 2020 року)

Кривий Ріг
2020

Рекомендовано до друку кафедрою педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету
(протокол № 10 від 23 квітня 2020 р.)

Рецензенти:

Савченко Л. О. доктор пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет

Пальшкова І. О. доктор пед. наук, професор, декан факультету початкового навчання, ДВНЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Савченко Л. О., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Серьогіна І. Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Грушнік О. С., аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

«Педагогічні читання з нагоди 90-річчя Криворізького державного педагогічного університету та вшанування пам'яті професорів П.І. Шевченка та В.С. Пікельної»: матеріали Міжнародної наукової Інтернет-конференції (м. Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет, 27 квітня 2020 р.). – Кривий Ріг : КДПУ, 2020. – 158 с.

У збірнику представлені матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Педагогічні читання з нагоди 90-річчя Криворізького державного педагогічного університету та вшанування пам'яті професорів П.І. Шевченка та В.С. Пікельної». Розглядаються соціальні та психолого-педагогічні проблеми професійної підготовки молоді, управління та моніторинг у професійній освіті, сучасні інноваційні технології в системі підготовки майбутніх фахівців професійної освіти, вимоги Нової Української школи до якісної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання та технології, застосування інформаційно-комунікативних технологій у підготовці фахівців з готельно-ресторанної справи.

Збірник призначений для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти, вчителів, вихователів дошкільних закладів а також для широкого кола читачів.

За достовірність матеріалів та їхню інтерпретацію несуть відповідальність автори та наукові керівники.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТРУДОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ

Савченко Л. О. Застосування інтеракції продуктивних технологій у навчальному процесі вищої школи.....	6
Пальшкова І. О. Вивчення особистості вчителя з позицій культурології....	10
Яковлєва В. А. Модернізація професійної освіти в галузі готельно-ресторанного бізнесу: шляхи наукового пошуку.....	13
Горбатюк Р. М., Волкова Н. В. Характеристика технології формування інформаційно-конструктивної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій.....	17
Кучер С. Л. Реалізація компетентнісного підходу в професійній підготовці майбутніх фахівців професійної освіти за спеціалізацією 015 «Технологія виготовлення швейних виробів».....	21
Кулінка Ю. С. Метод кейсів у дизайн-проектванні як сучасна технологія професійно-орієнтованого навчання фахівців індустрії гостинності	23
Серьогіна І. Ю. Актуальні питання антикризового управління міні-готелем у сучасних умовах при вивченні курсу «Сервіс у готельно-ресторанному бізнесі» у педагогічному ВНЗ.....	27
Малишевський О. В. Модернізація інженерно-педагогічної підготовки у закладах вищої освіти.....	29
Саф'ян К. Ю. Використання інтерактивних технологій у практиці закладів вищої освіти.....	32
Красюк І. Ю. Креативність педагога в реалізації фахових задач у навчально-виховному процесі підготовки студентів.....	36
Марченко А. А. Використання комп'ютерних технологій у формуванні художньо-професійних умінь студентів.....	38
Тамбовська К. В. Система компонентів формування інтелектуальної культури майбутніх вчителів початкової школи.....	40
Драшко О. М. Професійна підготовка майбутнього викладача технологій до практичної діяльності	43
Житник Н. В. Практико-орієнтоване середовище як чинник забезпечення якості підготовки HR-менеджерів.....	45
Думко Н. В. Поєднання традиційних і комп'ютерних технологій як фактору підвищення навчального процесу в підготовці курсантів поліції	48
Зінченко С. М. Вивчення проблеми професійної адаптації майбутніх фахівців сфери послуг	51
Петрова А. А. Актуальні напрями досліджень фахової підготовки спеціалістів туристичної галузі.....	53
Пісна Т. М. Дуальна освіта як фактор формування індивідуального стилю діяльності майбутнього фахівця сфери обслуговування.....	55

Дьяченко М. П. Освітні чинники підготовки майбутнього вчителя технологій до соціалізації учасників гурткової діяльності.....	59
Коваленко І. В. Підприємливість як складова частина методологічної культури майбутнього вчителя.....	62
Коваленко В. К. Інтеграція інформаційних технологій з дисциплінами методично-практичної підготовки в освітньому середовищі вищої школи.....	65
Гриняєва Н. М. Метод проектів як форма дистанційного навчання в процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців харчової промисловості	67
Зінченко А. Л. Соціальне партнерство – необхідна умова підготовки молодших спеціалістів.....	69
Тараненко Т. О. Проблеми формування дизайнерської культури майбутніх фахівців сфери послуг.....	73
Кірюха К. І. Модернізація системи освіти в інформаційному суспільстві як засіб формування громадянської відповідальності здобувачів освіти	75
Грушнік О. С. Самостійна робота як вагомий аспект підготовки кваліфікованих фахівців сфери обслуговування	78
Драгіна Н. С. Професійна підготовка майбутніх учителів технологій до впровадження інновацій	81
Семашкіна В. О. Особливості професійної підготовки майбутнього учителя технології у контексті сучасної парадигми освіти.....	83
Бадега А. С., Кошеленко О. С. Умови ефективного управління персоналом сучасного готельно-ресторанного комплексу	86
Dr. Dorota Polz-Gruszka. Praca lekarza dentysty I nauczyciela akademickiego.....	89
Юе Ху. The use of productive technologies in the classroom with future teachers of fine arts.....	90

РОЗДІЛ 2

«СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТА ВИХОВАТЕЛІВ»

Ковшар О. В. Реалізація принципу наступності у супроводі обдарованої дитини про переході до нової соціальної позиції «школяр»	93
Іншаков А. Є., Іншакова І. Є. Завдання та зміст формування вмінь складати розповіді-роздуми дітьми старшого дошкільного віку.....	95
Балакірєва В. А. Стан підготовленості вчителів-практиків початкової школи до організації трудового навчання учнів.....	99
Вовк Н. В. Підготовка майбутнього вчителя до формування в учнів культури споживання на уроках технології.....	101
Васянович Г. М. Особливості спілкування молодших школярів.....	103

Вітрук О. А., Олексюк Г. Я. Шляхи удосконалення технологічної та профільної освіти старшокласників загальноосвітньої школи.....	106
Борова М. С. Українська народна кухня як засіб національного виховання учнів на уроках трудового навчання	109
Повтораченко Д. В. Індивідуальний підхід до учнів як умова їх успішного навчання	111
Повтораченко Н. О. Впровадження самостійної роботи учнів при вивченні географії.....	113
Коровкін В. С. Організація віртуальних екскурсій на уроках географії.....	116
Кулішова А. С. Моніторинг якості освіти: педагогічний аналіз.....	118
Парадєєва О. М. Розвиток творчих здібностей учнів під час виконання технології вишитих виробів.....	122
Пихтін Т. А. Гра як засіб розвитку виховання і навчання дошкільників.....	124
Моренко А. О. Методика роботи над оволодінням знаннями про поширені явища природи дітьми 6-го року життя в умовах компетентнісної освітньої парадигми.....	125
Нікіцька В. Д. Дошкільна освіта як основа формування особистості.....	127
Распутіна І. М. Моральне виховання – крок у складний багатогранний світ.....	130
Реньс Д. В., Сичова М. О. Сучасні проблеми екологічного виховання дошкільників.....	133
Лазаренко А. В. Тенденції розвитку дошкільної освіти сьогодення.....	136
Кедик Н. В. Створення ситуації успіху для кожного учня на уроках як педагогічна проблема	138
Каряка К. В. Вимоги нової української школи до формування професійної компетентності майбутнього вчителя трудового навчання та технології ...	140
Савенко А. І. Формування інформаційної компетентності учнів на уроках технологій.....	142
Грицун Ю. В. Сучасні підходи до оптимізації профільного навчання учнів старшої школи	145
Шкуропат Ю. К. Соціально-психологічний супровід старшокласників засобами веб-технологій.....	147
Гуль І. В. Планування міжпредметних звязків: технологічний цикл дисциплін.....	149
Ромащенко Т. Д. Використання дизайн-орієнтованих завдань на уроках трудового навчання.....	151

РОЗДІЛ 1
«СОЦІАЛЬНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ТРУДОВОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ»

Л. О. Савченко
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКЦІЇ ПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Розвиток незалежної Української держави пов'язаний з необхідністю впровадження нових форм і методів навчання молоді на основі інноваційних технологій. На даний час сучасна освіта має бути зорієнтована на вивчення нових виробничих процесів до яких включаються інтеракції продуктивних, інтерактивних технологій. На рівень підготовки студентів впливають такі чинники: рівень і якість до вищівської підготовки абітурієнтів; якість освітніх стандартів, управління якістю освіти; зміст навчальних планів і програм; якість організації навчального процесу та науково-методичне забезпечення; матеріально-технічна база, морально-психологічний клімат; педагогічна компетентність і педагогічна майстерність професорсько-викладацького складу.

Науково-педагогічний інтерес до обраної теми зумовлений суперечністю між потребами педагогічної науки в об'єктивному осмисленні досвіду становлення й розвитку інтеракції продуктивних та інтерактивних технологій і недостатньою розробкою цього питання на даному етапі.

Аналіз вітчизняної психолого-педагогічної літератури, дисертаційних досліджень, що з'явилися останнім часом, свідчить про постійну увагу до питань упровадження новітніх інформаційних технологій у навчання. Запорукою їх упровадження є здобутки вчених, які створили загальну методологію досліджень, пов'язаних із проблемою розробки й використання комп'ютерних технологій навчання. Цим питанням займалися вчені (Н. Атапова, А. Верлань, М. Головань, А. Гуржій, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, та інш.). Науковець Д. Мід розглядав інтракцію, як взаємодію між людьми у процесі якого вони спостерігають, осмислюють наміри один одного. Дж. Хоманс розглядав інтракцію як теорію обміну, у процесі взаємодії партнери обмінюються двома змінними: витрати на взаємодію й винагороду за взаємодію. Дослідник Е. Гофман вивчав інтракцію як теорію керування враженням (теорія соціальної драматургії).

Інтракція (від англ. *interaction* лат. *inter* + *activus* – дієвий) – безпосередня міжособистісна взаємодія, найважливішою особливістю котрої визнається здатність людини «приймати на себе роль іншої». Сформулював її

американський філософ і соціолог Джордж Мід, який заперечував, що поведінка людей – це пасивна реакція на винагороду чи покарання[6].

Продуктивна освіта передбачає відновлення змісту навчання з орієнтацією на «ключові компетентності», оволодіння якими допоможе студентам розв'язати різні проблеми в професійному, соціальному становленні. Продуктивне навчання забезпечує засвоєння знань і вмінь, володіючи якими майбутній учитель формує підґрунтя для свого подальшого професійного зростання. Продуктивні – означає необхідні, дієві, міцні, постійно актуальні, сформовані на належному рівні знання й уміння [1].

Продуктивне навчання потребує презентації результатів кожного члена групи, а також формування навичок ведення дискусії, щоб особистий досвід, погляди, продукти діяльності можна презентувати, критично проаналізувати, скоригувати та щоб вони стали корисними для інших. Продуктивному навчанню допомагають інтерактивні технології, базовані на постійній активній взаємодії всіх учасників навчального процесу. Це тісна взаємодія в студентській групі, команді.

Незалежно від бажання людей, в їхнє життя інтегрувалися та стали органічною часткою електронні засоби зв'язку, цифрові технології, комп'ютерна техніка. Проникнення сучасних, зокрема мультимедійних, технологій у галузь освіти є закономірним і незаперечним. Мультимедіа – це новітні комп'ютерні технології й методи, до арсеналу яких належить анімаційна графіка, відеофільми, звук, інтерактивні можливості, використання віддаленого доступу й зовнішніх ресурсів, робота з базами даних тощо. Мультимедійні засоби навчання універсальні, оскільки їх використовують на різних етапах заняття: під час мотивації як формулювання проблеми перед вивченням нового матеріалу; у процесі пояснення нового матеріалу як ілюстрації; у ході закріплення й узагальнення знань; для оцінювання навчальних досягнень. Нові інформаційні технології навчання слугують потужними й універсальними засобами отримання, опрацювання, зберігання, передавання, подання різноманітної інформації, насамперед операцій, пов'язаних із дослідженням контрольних та оцінних процесів, розкривають широкі можливості для аналізу навчальної успішності майбутніх педагогів.

Оскільки технології мультимедіа комплексні, окремі елементи цих технологій часто називають самостійними термінами, де слово «мультимедіа» трансформоване в прикметник «мультимедійний»: мультимедійні процеси, мультимедійна система, мультимедійні програми, мультимедійний продукт, мультимедійні послуги.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки та практики роль мультимедійних технологій у навчанні полягає насамперед у розширенні уявлень про засоби навчання. Констатовано появу новітнього технічного засобу навчання, для використання якого в навчально-виховному процесі необхідно використовувати апаратні та програмні засоби, що реалізують мультимедійну технологію. Студенти за роки навчання у вищій школі

повинні сформувати мультимедійну компетентність. Мультимедійна компетентність – це інтегральна характеристика особистісних якостей студента, що відображає рівень знань, умінь, досвід, які достатні для досягнення мети в інформаційно-комунікативній діяльності. Критерієм мультимедійної компетентності слугує значення результатів праці студента, його пріоритет у певній галузі знань (діяльності).

У своїй роботі ми використовували аналіз ситуації (Case-метод). При вивченні гуманітарних дисциплін зміст деяких понять студенти засвоюють, аналізуючи певні ситуації, випадки з життя: правові, історичні, моральні тощо, у яких стикаються інтереси людей, життєві погляди, позиції. Такі ситуації можуть аналізуватись студентами індивідуально, в парах, в групах або піддаватись аналізу в загальному колі. Такий аналіз потребує певного підходу, алгоритму. Технологія вчить студентів ставити запитання, відрізняти факти від думок, виявляти важливі та другорядні обставини, аналізувати й приймати рішення [5].

Наприклад. Ситуація 1. Між двома колегами-педагогами виник конфлікт, який заважає їм успішно працювати. Кожен із них окремо звертався до керівництва з проханням розібратися й підтримати його позицію. Завдання – виберіть та обґрунтуйте свій варіант поведінки в цій ситуації:

а) припинити конфлікт на роботі й порекомендувати розв'язати конфліктні взаємини в неробочий час;

б) попросити розібратися в конфлікті директора та заступників директора школи;

в) особисто спробувати з'ясувати мотиви конфлікту, знайти прийнятний для обох сторін варіант примирення;

г) з'ясувати, хто з членів колективу є авторитетом для конфліктних сторін, спробувати через нього вплинути на цих людей.

Ситуація 2. Колега ігнорує Ваші поради та вказівки, робить все по-своєму, не звертаючи уваги на зауваження й не виправляючи того, на що Ви йому натякаєте. Завдання – поясніть, як Ви будете чинити з цим колегою надалі:

а) з'ясувавши мотиви наполегливості, застосуєте звичайні адміністративні засоби покарання;

б) в інтересах справи постараетесь відверто поговорити, спробувавши знайти з ним спільну мову, налаштувати на діловий контакт;

в) звернетесь до колективу з проханням зважити на неправильну поведінку колеги й ужити заходів громадського впливу;

г) спробуєте розібратися в тому, чи не допускаєте Ви самі помилок у взаєминах із цим колегою, потім з'ясуєте, як вчинити.

Ситуація 3. Одного разу Ви стали учасником дискусії кількох керівників про те, як найкраще поводитися з колегами. Одна з позицій Вам сподобалася найбільше. Завдання – обґрунтуйте яка та чому:

а) «Щоб учитель добре працював, треба підходити до нього індивідуально, зважати на особливості його особистості та педагогічні переваги»;

б) «Усе це дрібниці. Головне в оцінюванні людей – ділові якості, старанність. Кожен повинен робити те, що йому належить»;

в) «Я вважаю, що успіху в керівництві можна домогтися лише в тому випадку, якщо підлеглі довіряють своєму керівникові, поважають його»;

г) «Це правильно, але все ж найкращими стимулами в роботі є чіткий наказ, гідна зарплата».

Аналіз освітньо-професійних програм підготовки фахівців педагогічного профілю показав на необхідність вивчення таких розділів у межах гуманітарних дисципліни (розробленого спецкурсу): «Впровадження медіа в освітній процес», «Види медіа», «Нові медіа. Цифрові, комп'ютерні, інформаційні, мережеві технології і комунікації», «Медіа грамотність як здатність (спроможність) аналізувати медіа інформацію», «Періодичні друковані медіа», «Радіо як джерело масової інформації», «Телебачення – джерело аудіовізуальної інформації», «Сприйняття інформації статичних візуальних джерел медіа», «Сучасна медіа творчість», «Створення художнього образу України засобом мас медіа», «Імідж веб-сайтів університетів».

На семінарських заняттях передбачалось закріплення знань студентів, отриманих на лекціях, шляхом формування вмінь і навичок комп'ютерного проектування і моделювання таких об'єктів як: блог або групу в соціальній мережі свого факультету/кафедри/спеціальності/академічної групи, перша сторінка студентської або обкладинку журналу своєї спеціальності, радіо звернення (реклама, прогноз погоди, новини, вітання та ін) для свого факультету, відео ролик на тему: «Мій улюблений факультет», фотосет «Факультет моїх мрій», комікс «Студентське життя», рекламу «Моя спеціальність», проект «Створення художнього образу України засобами мас медіа», веб-сторінка свого факультету/кафедри/спеціальності/академічної групи.

Під час проведення лекційних і практичних занять використовувалось таке методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій (рукопис та електронний варіант); методичні рекомендації до проведення семінарських занять; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни; ілюстровані матеріали на паперових та електронних носіях, Internet - видання.

Наприкінці вивчення спецкурсу «Інтерактивні технології у вищій педагогічній школі» студенти виконували навчальний проект, кожен студент, обравши за бажанням тему з будь-якого із модулів, повинен опрацювати теоретичний матеріал, ознайомитись із практичним застосуванням готових проектів спеціалістів у галузі, в якій працює студент. Навчальний проект має представляти собою модель, створену у комп'ютерній програмі.

Отже, використання інтерактивних, продуктивних технологій підвищує інтенсивність й ефективність процесу навчання; створює умови для самоосвіти, оптимізуючи перехід до безперервної освіти; у поєднанні з телекомунікаційними технологіями; розв'язує проблему доступу до нових джерел різноманітної за змістом і формою представлення інформації. Подальшу роботу вбачаємо у розробці завдань з продуктивної технології.

Література

1. Большой Энциклопедический словарь: в 2-х т./ [гл. ред. А. М. Прохоров]. – М. : Сов. Энциклопедия, 1991. – Т.1. – 1991. – 863 с.
2. Кулінка Ю. С. Модернізація методичної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання на основі комп'ютерних технологій / Ю. С. Кулінка // Управління якістю освіти : досвід та інновації : [колективна монографія] / під заг. ред. Л. Л. Сушенцевої, Н. В. Житник. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. – С. 378 – 405
3. Savchenko, L. A., Savchenko, K. Y., Marchenko, A. A., Pylnik, R. A. Innovative technologies of pedagogical diagnostics as a means of improving the quality of future specialists' education (2018) *Espacios*, 39 (49), 8 p. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0.085058232216&partnerID=40 &md5=2fe1cce6ff8ddfc52d013686a575e33c>
4. Савченко К. Ю. Формування професійної компетентності засобами моделювання педагогічних ситуацій на заняттях у вищих навчальних закладах / К. Ю. Савченко // Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Випуск 10. – Серія: Педагогічні науки. – Полтава, 2012. – С. 257–262.

І. О. Пальшкова

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету початкового навчання,
ДВНЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса

ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ З ПОЗИЦІЙ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Сучасна освітня система повинна відповідати високим вимогам суспільства до особистості педагога. Стає очевидним, що досягнення цілей сучасної освіти багато в чому пов'язано з особистісним потенціалом учителя, його загальною та професійною культурою. Перехід до нової освітньої парадигми, домінуючим чинником якої виступає культура, виховання «людини культури», визначає орієнтири вищої педагогічної освіти.

У педагогіці вищої школи зроблено досить багато у плані обґрунтування і розвитку концептуальних засад сучасної педагогічної освіти. Значний

внесок у розробку культурологічних засад змісту і технологій педагогічної освіти внесли С. І. Архангельський, Л. П. Буєва, А. А. Вербицький, Ю. М. Громико, В. П. Зінченко, Є. І. Ісаєв, Н. В. Кузьміна, В. С. Ледньов, А. К. Маркова, Н. Д. Нікандров, В. А. Сластьонін, В. І. Слободчиков, Г. П. Щедровицький, Є. Н. Шиянов та інші. Реалізація культурних функцій освіти, з яких за значущістю на перший план виступають функції культурного розвитку і саморозвитку дитини, розвиток людини як суб'єкта культури, культури особистості вимагає переосмислення і самої педагогічної діяльності, наповнення її новими смислами. Розв'язання цих складних проблем робить актуальним завдання перебудови і переосмислення всієї системи професійно-педагогічної освіти.

Особистісні константи культури представлені в теорії інтелігентності видатного російського філософа А. Ф. Лосєва. Розглядаючи інтелігентність як «життя особистості», функцію особистості, А. Ф. Лосєв відзначає культурну значущість інтелігентності. Інтелігентність особистості є вияв, персоніфікація культури. Культурна значущість інтелігентності, за А. Ф. Лосєвим, полягає в тому, щоб бути суб'єктом культури, духовності, прагнути «не споглядати» тільки, але «перетворювати дійсність», облагороджувати людське життя.

Для культурної педагогіки стає значущим категорії, які перетворюють педагогічну діяльність, наповнюють її новими смислами, а саме: «особистість», «індивідуальність», «життєвий шлях особистості», «свобода», «відповідальність», «самореалізація», «смысл», «подія», «прийняття», «взаєморозуміння», «глибинне педагогічне спілкування», «зустрічі», «діалогічне спілкування», «розуміння», «суб'єктивний досвід» тощо.

Культура одушевлена, вона людяна і особистісна. Конкретно-науковий зміст низки культурологічних понять розкривається у контексті вирішення філософського питання про сутність людини. Евристичним для розв'язання низки конкретних проблем філософії і психології людини залишаються положення марксистського вчення про природу і сутність людини. Людина як природна істота наділена природними силами, які існують в ній у вигляді задатків, здібностей, потягів. Однак її сутність, її специфічний спосіб життєдіяльності не визначається її природними силами, а міститься поза нею, в суспільстві. Суспільство ж є реальністю, яка протистоїть індивіду, і незалежна від нього. Культура гармонійна, урівноважена і самодостатня (Е. Сепір). Вона є єдністю варіативного і інваріантного (єдність та послідовність життєвої установки), відповідно з якою значущість будь-якого елемента цивілізації вбачається у відношенні до всіх інших її елементів.

Явище культури не пов'язане з ефективністю. Суспільство і функціонування індивіда можуть бути ефективними у тому сенсі, що види діяльності ретельно сплановані для досягнення максимальної користі. Індивід як носій культури не може виступати «простим гвинтиком», єдиним сенсом якого є підпорядкування колективній меті, яка ним не усвідомлюється або не має для нього особистісної значущості.

Культура – це об'єктивність, яка виражається в реальній творчій діяльності людини. Творчість і вихід за межі утилітарних цілей – найважливіша характеристика культури. Діяльність повинна задовольняти і духовні запити і бути спрямованою на «пошук саркального смислу буття» (П. А. Флоренський). Жодна культура неможлива, якщо діяльність замикається у сфері безпосередніх та утилітарних цілей.

Культура – це система духовних цінностей, що розвивається; процес людської творчості; вияв відносин між конкретними людьми («зв'язок людей», спілкування їх як особистостей); регулятор морального клімату суспільства. Культура передбачає наявність культурних індивідів, які творчо реконструюють культурні цінності, вносять частку свого «Я». Культура є спосіб життя суспільства і людини. Процес загальнокультурної підготовки розуміється як сукупність змісту, форм, засобів і методів навчання, яке розвиває особисту культуру майбутнього вчителя, визначає її якість і культуройомкість, що веде до подолання формалізму в навчально-виховному процесі.

Суть загальнокультурної підготовки, в процесі якої здійснюється соціокультурний розвиток особистості, полягає в тому, щоб спонукати майбутнього вчителя як основного цінителя і творця культурних цінностей до розвитку себе в культурі. Під загальнокультурною підготовкою майбутніх вчителів розуміється процес, в якому на основі створення цілісної системи умов: єдності змісту, форм, засобів і методів освіти, відбувається духовний розвиток і виховання людини культури і моральності, направленою на пошук шляхів засвоєння і передачі культуротворческого досвіду людства підростаючому поколінню.

Відчути себе частиною світової культури – важливе завдання для студента педагогічного вузу. Тому методики побудови нових програм повинні враховувати дані як по загальній, так і по професійній культурі і базуватися на наступних положеннях:

- наявність певних потреб у студентів відносно знань, умінь, навичок, що визначають загальну культуру майбутнього фахівця;
- здійснення загальнокультурної підготовки на основі певної моделі фахівця, що визначає конкретні цілі, зміст і методи загальнокультурної підготовки;
- розуміння студентами необхідності, важливості, доцільності засвоєння навчальної дисципліни в цілому і її окремих розділів не тільки відносно особистісно значущого сенсу, але і суспільного, професійно-педагогічного значення;
- включення студентів в процес загальнокультурної самоосвіти і самовиховання;
- навчання на високому рівні труднощі, але в той же час посилене для студентів з погляду складності навчального матеріалу і з погляду наявності часу для виконання навчальних завдань.

Культурно-історичний аспект в педагогічних дослідженнях сьогодні має принципове значення, оскільки він припускає ретроспективний і соціокультурний аналіз вивчення проблеми загальнокультурної підготовки майбутнього вчителя. Культурно-історичний підхід в дослідженні проблеми загальнокультурної підготовки педагога є міждисциплінарним і орієнтований, перш за все, на використання даних історії філософії, історії психології, педагогіки, історії науки в цілому. Найважливішими складовими культурно-історичного аналізу виступає вивчення: педагогічних цінностей, технологій, форм і результатів педагогічної творчості як синтезу суб'єктивного і об'єктивного, професійно-педагогічної культури як форми прояву загальної культури особистості.

Література

1. Слободчиков В. И., Исаев И. Ф. Основы психологической андрологии. Психология человека. Введение в психологию субъектности. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 383 с.
2. Теорія та історія світової і вітчизняної культури: курс лекцій / А. К. Бичко, Б. І. Бичко, Н. О. Бондар та ін. – К.: Либідь, 1992. – 390 с.
3. Флоренский П. А. Культ, религия, культура // Богословские труды. – М., 1977
4. Формирование профессиональной культуры учителя / Под ред. В. А. Сластенина. – М., 1993. – 173 с.

В. А. Яковлєва

доктор педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В ГАЛУЗІ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ: ШЛЯХИ НАУКОВОГО ПОШУКУ

Сучасний ринок праці потребує професійно компетентних, мобільних кваліфікованих робітників, що, у свою чергу, активізує пошук шляхів підвищення ефективності освіти в галузі готельно-ресторанного бізнесу. Саме до майбутніх педагогів професійної освіти, що готують фахівців готельно-ресторанної індустрії справедливо пред'являють підвищені вимоги, оскільки дана сфера, як одна з високорентабельних галузей світової економіки, у ХХІ ст. стає провідним напрямом економічного і соціального розвитку України.

Потрібні конкурентоспроможні, компетентні, завзяті, комунікабельні викладачі спецдисциплін та майстри виробничого навчання, що мають навички ділового спілкування, які володіють іноземними мовами, легко адаптуються до змін, здатні до аналізу складних ситуацій і прийняття відповідальних рішень, що використовують навички соціального

партнерства, які дозволяють знаходити в процесі діалогу з усіма учасниками освітньої взаємодії соціальний консенсус з приводу розвитку виникаючих відносин, протиріч, а іноді і конфліктів.

У Криворізькому регіоні проводиться значна робота в напрямку реформування професійної освіти з врахуванням потреб ринку праці та залученням до цього процесу роботодавців, служби зайнятості, галузевих профспілок, при активному сприянні міської виконавчої влади.

Соціальне партнерство – це спосіб узгодження протилежних інтересів, метод вирішення соціально-економічних проблем і регулювання протиріч.

Головна мета соціального партнерства – узгодження дій сторін щодо організації та проведення професійної підготовки (перепідготовки та підвищення кваліфікації) робітників з урахуванням вимог закладів готельного та ресторанного господарства, розроблення необхідної навчально-плануючої документації, ознайомлення з передовим досвідом роботи.

Тобто спільна взаємовигідна діяльність професійних навчальних закладів та закладів готельно-ресторанного господарства різних форм власності, направлена на ефективне та якісне забезпечення потреб регіонального ринку праці висококваліфікованими кадрами в галузі готельно-ресторанного бізнесу.

Згідно з соціальним замовленням сучасного суспільства вищі навчальні заклади, які здійснюють підготовку кадрів у сфері готельно-ресторанного бізнесу, орієнтуються на якісно новий рівень підготовки фахівця, якому вже недостатньо оволодіти сукупністю певних професійних знань, умінь і навичок. Реалії часу диктують необхідність посилення ролі професійної самореалізації, що представляє собою здатність майбутнього педагога професійного навчання до активної, самостійної професійної діяльності. У свою чергу, показниками результату виступають відповідальність особистості за власні рішення, критичність оцінки своїх дій, рівень спроможності як особистості і як професіонала. З іншого ж боку, в умовах зростаючої мінливості соціального простору, особливого значення набуває звернення до соціального партнерства, яке представляє собою в загальному сенсі взаємодію людей один з одним, що, в кінцевому результаті і дозволяє фахівцю найбільш повно і успішно себе реалізувати.

Стрижневою основою соціального партнерства, на думку науковців, є можливість продуктивної соціальної взаємодії шляхом узгодження цілей всіх його учасників, встановлення взаємовигідних діалогових (полілогових) відносин за рахунок визначення не тільки спільних інтересів, але і точок їх розбіжності. Таким чином, соціальне партнерство передбачає не роз'єднання, а злагодженість і взаєморозуміння сторін, що в свою чергу, дозволяє виявити невикористані ресурси, об'єднати виховні можливості мікросоціуму у вирішенні актуальних соціально-педагогічних проблем, зробивши при цьому більш успішним результат педагогічної діяльності та підвищивши ефективність професійної самореалізації педагога професійного навчання.

У зв'язку з цим формування у студентів, майбутніх викладачів професійного навчання у сфері готельно-ресторанного бізнесу, вже в період навчання в вузі готовності до професійної самореалізації на основі соціального партнерства стає необхідною і ціннісно-важливим завданням.

Аналіз наукових праць у цій галузі (О. М. Олейнікова, І. П. Смірнов, І. Г. Шендрік і ін.) показав, що мова йде про конструювання у студентів особливого особистісного стану, який передбачає наявність мотиваційно-ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, спрямованості на розкриття індивідуальності з метою успішного просування в ній, розвиток педагогічних умінь відносин з усіма учасниками освітньої взаємодії, що характеризуються пошуком і досягненням педагогічного консенсусу.

Основою цього є: зміст потреби і мотивації діяльності, рівень знань про сутність професії; якість соціальних установок на професійну самореалізацію, рівень стабільності професійних інтересів; ступінь усвідомлення відповідальності за результати своєї діяльності; усвідомлення і співвіднесення своїх професійних бажань, можливостей з соціальними вимогами; володіння широким репертуаром поведінкових навичок у різних видах соціально-педагогічної діяльності та спілкування; професійна самореалізація педагога професійного навчання на основі пошуку ефективних шляхів вирішення навчальних і соціальних проблем, досягнення зацікавленості кожної із взаємодіючих сторін процесом вирішення виниклої проблеми; професійна самореалізація педагога професійного навчання шляхом об'єднання зусиль і можливостей кожного з партнерів освітньої взаємодії; професійна самореалізація через конструктивну співпрацю між сторонами у вирішенні спірних питань; взаємоприйнятний контроль та облік інтересів кожного з партнерів; правова обґрунтованість «кооперації», що надає вигідні кожній стороні, а також професійному навчальному закладу і суспільству в цілому умови взаємодії.

Вагомим для нас є положення Л. В. Щербак про те, що готовність до професійної самореалізації не може обмежуватися характеристиками майстерності фахівця, продуктивністю праці та її якостями в той момент, коли відбувається відповідна діяльність [2]. При оцінці готовності вирішальне значення набуває стан його особистісних характеристик (внутрішньої сили, потенціалу і резерву), а особливо його рефлексії щодо спільної діяльності учасників освітньої взаємодії, спрямованої на пошук і впровадження інноваційних підходів і способів вирішення актуальних соціальних проблем в мікросоціумі. Це доповнення не тільки істотно розширює межі нашого розуміння готовності майбутнього педагога професійного навчання до професійної самореалізації, а й ще раз переконує в тому, що саме соціальне партнерство стає критерієм ефективності педагогічної діяльності.

Ми вважали за необхідне виділити компоненти готовності студентів до професійної діяльності на основі соціального партнерства, а саме

мотиваційний, орієнтаційний, операційний, вольовий і оціночний компоненти, наповнивши їх конкретним функціональним змістом.

Мотиваційний компонент визначає ставлення студента до професійної діяльності на основі соціального партнерства.

Орієнтаційний компонент готовності до професійної діяльності на основі соціального партнерства передбачає озброєність студентів певними знаннями, що дозволяють студенту вивчати сучасний ринок праці та систематично узагальнювати наявний вітчизняний і зарубіжний досвід організації системи соціального партнерства в сфері професійної освіти, дають уявлення про механізми встановлення партнерських відносин усіх суб'єктів освітнього простору, впливають на придбання різного досвіду спілкування і взаємодії з людьми, забезпечують змістовну і методичну підготовку майбутнього педагога професійного навчання, дозволяють отримувати інформацію про особливості конкретної професійної галузі.

Операційний компонент готовності до професійної діяльності на основі соціального партнерства передбачає наявність у студентів необхідних якостей і умінь: комунікативних, прогностичних, рефлексивних тощо.

Вольовим компонентом готовності студентів до професійної діяльності на основі соціального партнерства є процес мобілізації особистості на вміння долати труднощі, що виникають у процесі вирішення різноманітних соціально-педагогічних проблем і ситуацій.

Оціночний компонент готовності студента до професійної діяльності на основі соціального партнерства надає завершеність всій структурі аналізованої готовності. Даний компонент дозволяє студенту, об'єктивно оцінивши свої дії, придбати новий стимул до професійної самореалізації на основі соціального партнерства, зміцнити віру у власні сили і досягнення професійного успіху.

Таким чином, готовність до професійної самореалізації на основі соціального партнерства розглядається нами як обов'язкова внутрішня структура, стан особистості, що дозволяє не тільки бути компетентним і успішним у своїй професії, досягнувши рівня майстерності, а й стати соціально значущою затребуваною особистістю, мобільною на сучасному ринку праці.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту». *Офіційний веб-портал Верховної Ради України* : веб-сайт. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14> (дата звернення: 22.02.2019).

2. Нові інформаційні технології в освіті : веб сайт. URL: <http://it-tehnolog.com/statti/novi-informatsiyni-tehnologiyi-v-osviti> (дата звернення: 20.02.2019).

3. Становлення та розвиток професійної компетентності педагога та психолога /за заг. ред. О. Г. Романовського. Київ: ФОРМ Залужний О. П., 2010. 179 с.

4. Теорія та методика навчання технологій/за заг. ред. О. М. Коберника. Умань: ФОП Жовтий О.О., 2015. 474 с.

5. Україна у рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2015. [URL: http://gtmarket.ru/ratinge/global-competitiveness-index/info](http://gtmarket.ru/ratinge/global-competitiveness-index/info) (дата звернення: 20.02.2019).

6. Яковлева В. А. Сучасні підходи до викладання дисципліни «Теорія і методика трудового навчання». Кривий Ріг: КП ДВНЗ «КНУ», 2013. 236 с.

¹ Р. М. Горбатюк,² Н. В. Волкова

¹ професор, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри комп'ютерних технологій,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль

² кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСТРУКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ У ГАЛУЗІ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

На сучасному етапі розвитку системи професійної освіти важливе значення для суспільства має підготовка педагогічних фахівців, зокрема інженерів-педагогів у галузі харчових технологій. Тому педагогічна технологія підготовки таких фахівців повинна відображати зміст категорії «формування». З філософської точки зору, дана категорія походить від слова «формувати», що означає надавати чому-небудь форму, вид [5, с. 597]. У психолого-педагогічних дослідженнях «формування» трактується як зміна поведінки особистості (в позитивну сторону) під впливом зовнішніх чинників. У педагогічній науці під формуванням розуміють процес розвитку і соціального становлення особистості під впливом зовнішніх чинників навчання та виховання, соціального середовища; цілеспрямований розвиток особистості або будь-яких її сторін, якостей під впливом навчання та виховання (О. Ю. Коджаспіров) [2, с. 376].

В контексті дослідження неабияке значення має інформаційно-конструктивна компетентність майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій. Інформаційно-конструктивна компетентність відображає інтеграцію інформаційної та конструктивної компетентностей. Інформаційна компетентність у педагогічній діяльності майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій отримує найбільший розвиток у сфері навчальних дисциплін професійної підготовки і виступає як засіб організації

педагогічного процесу на основі інформаційних технологій. Це, в свою чергу, передбачає якісно новий підхід до конструювання навчальних занять, освітніх матеріалів та ін. Конструктивна компетентність зазначених фахівців є компонентом професійної компетентності та включає в себе дії, пов'язані з композиційною побудовою майбутнього заняття, що передбачено робочою програмою навчальної дисципліни, підручниками, наявністю наочних посібників тощо.

У зв'язку з інформатизацією освітньої галузі (дистанційне навчання, застосування технічних засобів навчання та ін.) перед педагогами постало завдання щодо конструювання педагогічного процесу із застосуванням інформаційних технологій. З огляду на зазначене, під інформаційно-конструктивною компетентністю майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій розуміємо готовність студентів конструювати педагогічний процес і розробляти освітні матеріали на основі інформаційних технологій.

Аналіз психолого-педагогічної літератури [1,3,4] з проблеми формування інформаційно-конструктивної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій на прикладі вивчення основ педагогічного дизайну дозволив розробити наступну структуру педагогічної технології:

Соціальне замовлення: потреба суспільства у фахівцях, які володіють інформаційно-конструктивною компетентністю і готові до конструювання педагогічного процесу на основі інформаційних технологій.

Мета: формування інформаційно-конструктивної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій у процесі вивчення основ педагогічного дизайну.

Підходи: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, синергетичний.

Принципи: інтеграції навчальної, наукової, практичної й естетичної діяльності студентів; співтворчості науково-педагогічних працівників і студентів; оптимального впливу на усвідомлювані (логічні) і неусвідомлювані (інтуїтивні) процеси мислення.

Зміст: загальні основи педагогіки, теорія навчання і виховання; теорія педагогічного дизайну освітніх матеріалів, створених на основі інформаційних технологій.

Етапи конструювання освітніх матеріалів за принципами педагогічного дизайну.

Етап I. Аналіз педагогічної ситуації.

1. Виявити особливості цільової групи суб'єктів навчання (аналіз літератури, анкетування, бесіди).

2. Визначити інтереси і переваги учасників цільової групи здобувачів вищої освіти (спостереження, анкетування).

3. Обґрунтувати потреби педагогічного процесу в конструюванні того чи іншого засобу навчання (бесіди з педагогами).

4. Проаналізувати наявні аналоги конструювання засобами навчання (освітніх матеріалів).

Результат: прийняття рішення про необхідність конструювання освітнього матеріалу. Формулювання завдання.

Етап II. Конструювання освітніх матеріалів.

1. Структурування змісту навчального контенту.

2. Підбір необхідних ілюстративних матеріалів.

3. Вибір прикладних інформаційних технологій, що дозволяють сконструювати освітній матеріал (засіб навчання).

4. Створення серії (5-6) пошукових рішень щодо розташування масивів тексту, ілюстрацій.

5. За допомогою експертного оцінювання вибрати одне рішення.

Результат: пробна конструкція освітнього матеріалу.

Етап III. Конструювання педагогічного процесу.

1. Розробити план-конспект заняття з на основі підібраного навчального контенту.

2. Реалізувати план заняття.

3. Оцінити ефективність процесу навчання, реалізованого за допомогою запропонованого матеріалу.

4. За необхідності внести зміни в конструкцію освітнього матеріалу (змінити зміст навчального контенту, змінити розташування масивів тексту та ілюстрацій, співвідношення шрифтів, кольору тощо) і/або конструкцію навчального заняття (редагувати зміст, змінити методи і форми організації заняття).

Результат: продукт діяльності – навчальне заняття та освітні матеріали, створені на основі інформаційних технологій.

Діагностика рівня сформованості інформаційно-конструктивної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій.

Рівні сформованості: інформаційно-конструктивної компетентності студентів – низький, середній, високий.

Прогнозований результат: позитивна динаміка рівня сформованості у студентів – майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій інформаційно-конструктивної компетентності.

Узагальнюючи алгоритм розроблення педагогічної технології формування інформаційно-конструктивної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій систематизуємо і виділимо критерії і вимоги до сучасних освітніх матеріалів, створених на основі інформаційних технологій:

–висока предметна і професійна значущість матеріалу;

–наявність фактів перспективного значення, стратегій розвитку наукового знання;

–характер матеріалу;

–пропонований матеріал повинен відповідати рівню знань і вмінь здобувачів вищої освіти;

–відповідність обсягу матеріалу часу його вивчення: до 2-х годин – студенти молодших курсів, до 3-х годин – студенти старших курсів;

–раціональний поділ матеріалу на модулі, кожен з яких є самостійним, автономним блоком, що включає в себе елементи цілепокладання, теоретичних і/або професійних знань, практичних завдань, рефлексії, контролю та оцінки;

–наявність можливостей модифікувати, вносити зміни в навчальний матеріал, як педагогів, так і здобувачів вищої освіти;

–естетична, світоглядна спрямованість матеріалу, зверненого до життєвих проблем та особистого досвіду;

–доступний інтерфейс програмного забезпечення навчального матеріалу;

–висока інтерактивність навчального контенту;

–можливість побудови індивідуальної траєкторії вивчення матеріалу без порушення логіки і систематичності освоєння навчального контенту.

Розроблена технологія формування інформаційно-конструктивної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій в контексті педагогічного дизайну орієнтована на те, що педагогічний дизайн розглядається в діапазоні від створення освітнього середовища (умов) ефективної освітньої роботи до проектування сучасних освітніх матеріалів, створених на основі інформаційних технологій. Тому, педагогічний дизайн розглядаємо як новий напрям теоретичного і прикладного знання, який сучасному етапі розвитку освітньої галузі набуває статусу науковості.

Обґрунтовуючи технологію формування інформаційно-конструктивної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій вважаємо, що система освіти в Україні спрямована на формування високоосвіченої, інтелектуально розвиненої особистості з цілісним уявленням картини світу, з розумінням глибини зв'язків педагогічних явищ і процесів, Сучасне суспільство перебуває в постійному розвитку і через систему освіти висуває нові вимоги до людини, а отже, і до якості освіти.

Література

1. Горбатюк Р. М., Луцик І. Б. Дидактичний дизайн у професійній освіті/ Р. М. Горбатюк, І. Б. Луцик. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Збірник наукових праць. – Вип. 45.– Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 173–177.

2. Коджаспиров А. Ю. Словарь по педагогике. Москва : ИКЦ «МарТ»; Ростов Н/Д : Издательский центр «МарТ». 2005. 448 с.

3. Тюков А. А. Образование и дизайн: пространство взаимодействия/ А. А. Тюков// Техническая эстетика. № 1. –1994. – С.150-158.

4. Уваров А. Ю. Кто такой педагогический дизайнер. Электронный журнал «Вопросы Интернет-образования». № 12, 2004. [URL : http://vio.fio.ru/vio_12/cd_site/Articles/art_1_13_1.htm](http://vio.fio.ru/vio_12/cd_site/Articles/art_1_13_1.htm).

5. Философский словарь. Москва : Политиздат, 1991. 560 с.

С. Л. Кучер
доктор педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ 015 «ТЕХНОЛОГІЯ ВИГОТОВЛЕННЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ»

Нині компетентісний підхід закріпився у практиці вищої освіти, адже дозволяє достатньо повно врахувати сучасні тенденції освіти та специфіку підготовки фахівців різних спеціалізацій. Завдяки визначенню загальних і спеціальних (фахових) компетентностей та врахуванню їх під час створення навчальних програм з окремих дисциплін, освітня програма є більш цілісною та структурованою.

Освітня програма підготовки фахівців професійної освіти за спеціальністю «Професійна освіта» тісно пов'язана своїм змістом із умовами і специфікою промислової галузі, яка відповідає його спеціалізації. Майбутній випускник за даною спеціальністю може працювати як на педагогічних та непедагогічних посадах у системі професійної освіти, так і на посаді технолога або майстра на підприємствах, установах та організаціях галузі. На основі вище зазначеного, фахівцями кафедри педагогіки та методики технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету було складено освітню програму професійної підготовки фахівців зі спеціальності «015. Професійна освіта» (Спеціалізація «Технологія виробів легкої промисловості»).

У процесі формування основних складових освітньої програми було виявлено умови професійної діяльності майбутнього фахівця в галузі професійного призначення, визначено перелік програмних компетентностей фахівця та компонентів освітньої програми. Відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальностями «015» [1], було визначено очікувані результати навчання, за якими буде здійснюватися об'єктивне діагностування сформованості програмних компетентностей.

Згідно Положення про організацію освітнього процесу в університеті, «основним нормативним документом, що визначає організацію освітнього процесу для здобуття певного рівня вищої освіти за конкретною спеціальністю, є навчальний план» [2, с. 7].

Вимоги та зміст підготовки фахівців визначаються затвердженням КДПУ навчальним планом для спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізацією «Технологія виробів легкої промисловості»)). Розглянемо детальніше зміст професійної підготовки майбутніх фахівців професійної освіти. Згідно навчального плану, з циклу «Професійна науково-предметна

підготовка» передбачено вивчення наступних дисциплін: «Виробниче навчання»; «Машини і апарати швейної промисловості»; «Матеріалознавство з основами конфекціонування»; «Моделювання швейних виробів»; «Системи та методи конструювання одягу»; «Метрологія, стандартизація та управління якістю»; «Спеціальний малюнок та основи композиції»; «Технологія швейного виробництва». Результати вивчення предметів відповідають визначеним у стандарті вищої освіти України зі спеціальності 015: уміти проектувати і реалізувати навчальні/розвивальні проекти (ПР 12); знати основи і розуміти принципи функціонування технологічного обладнання та устаткування галузі (відповідно до спеціалізації) (ПР 16); виконувати розрахунки, що відносяться до сфери професійної діяльності (ПР 17); розв'язувати типові спеціалізовані задачі, пов'язані з вибором матеріалів, виконанням необхідних розрахунків, конструюванням, проектуванням технічних об'єктів у предметній галузі (відповідно до спеціалізації) (ПР 18) [1, с.19].

Освітньою програмою передбачено компетенції, якими повинен оволодіти здобувач, зокрема фахові (професійно-предметні), проектно-галузеві, виробничо-технологічні, інформаційні, навчально-стратегічні. Наприклад, при вивченні дисциплін «Метрологія, стандартизація та управління якістю» та «Машини і апарати швейної промисловості» метою є формування наступних проектно-галузевих компетенцій: участь в монтажі, наладці, випробуваннях технологічного устаткування; проектування і моделювання швейних підприємств чи окремих об'єктів відповідно до освітньої програми за технологією проведення проектних розрахунків тощо. під час опанування таких курсів, як «Виробниче навчання»; «Матеріалознавство з основами конфекціонування»; «Моделювання швейних виробів»; «Системи та методи конструювання одягу»; «Технологія швейного виробництва» у здобувачів вищої освіти має відбуватися формування системи технологічних знань і умінь, здатності організувати і контролювати технологічний процес в навчальних майстернях; здатності визначати і проводити аналіз властивостей матеріалів і здійснювати раціональний їх підбір для виробництва продукції та ін. Тому важливо, аби навчальні програми з названих дисциплін передбачали інтегративність і різнобічний огляд питань із суміжних тем. В цій роботі ефективним є створення силабусів навчальних дисциплін, які доступні для широкого обговорення.

В освітній програмі підготовки бакалаврів наявна варіативна частина циклу професійної науково-предметної підготовки, до якої входять наступні дисципліни: «Інженерна та комп'ютерна графіка»; «Економіка підприємств та маркетинг»; «Комплексне проектування костюму»; «Основи прикладної антропології»; «Декоративне оздоблення одягу та аксесуари»; «САПР у швейній промисловості»; «Сучасна стилізація етнокостюму»; «Історія костюму та крою»; «Дизайн текстилю». Можливість вибору дисциплін сприяє осучасненню освітньої програми та усуненню дублювання

навчальних предметів із тими, які вивчалися студентами раніше (наприклад, у коледжі).

Підготовка фахівців професійної освіти за спеціалізацією «Технологія виробів легкої промисловості» здійснюється на кафедрі педагогіки та методики технологічної освіти КДПУ другий рік, триває розробка робочих програм з навчальних дисциплін, напрацювання навчально-методичного забезпечення та моніторинг проміжкових результатів проходження освітньої програми студентами. Вважаємо, що подальші зусилля щодо впровадження освітньої програми за спеціальністю «Професійна освіта» необхідно зосередити на її якості, зокрема, забезпеченні наявності необхідних ресурсів для організації самостійної роботи студентів та посиленні ефективності дистанційного способу реалізації освітнього процесу.

Література

1. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-015-B.pdf>

2. Положення про організацію освітнього процесу в Криворізькому державному педагогічному університеті – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1HzV3f4SMW2KImUJh0czY5ne8VbMVqRm0/view>

Ю. С. Кулінка

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

МЕТОД КЕЙСІВ У ДИЗАЙН-ПРОЕКТУВАННІ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ФАХІВЦІВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Однією з найбільш значних інновацій останнього десятиліття став метод кейсів, який спрямований на самостійний пошук і відкриття в процесі професійно-орієнтованого навчання майбутніх фахівців, і забезпечує розвиток пізнавальної самостійності студентів, їх творчої активності. Дозволяє сформувати у тих, хто навчається, необхідну систему знань, умінь і навичок, а також досягти високого рівня розвитку, здатності до самонавчання та самоосвіти.

Сутність методу кейсів полягає в тому, що навчальний матеріал подається студентам у вигляді професійних проблем (кейсів), а знання здобуваються у результаті активної та творчої роботи: самостійного пошуку та збору необхідної інформації, її аналізу з різних точок зору, висування

гіпотези, висновків, самоконтролю в процесі отримання знань і його результатів, – стверджує І. Осипов [1, с. 31].

Отже, кейс-технологія – це різновид професійно-орієнтованих технологій навчання, що представляє собою методи аналізу. Зміст технології полягає у використанні конкретних випадків для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень. Використовуючи ідеї даного методу, ми розробили структуру кейса з дисципліни «Інженерна та комп'ютерна графіка» для формування універсальних навчальних дій.

Ситуації, які входять в кейс, можуть мати, згідно з класифікацією М. Махмутова, різні рівні вирішення проблем: несамостійний, напівсамостійний, самостійний і творчий. Якщо 50% студентів групи вийде на творчий рівень вирішення професійних проблем, то засвоєння творчих фахових дисциплін можна вважати успішним.

Кейс

«Дизайн-проекування інтер'єру закладів ресторанного господарства»

Вступ. Модний дизайн інтер'єру – дуже швидкоплинне поняття. Тенденції можуть змінюватися раз на квартал. Тому, вибираючи концепцію для закладу, рекомендується ґрунтуватися не тільки на останні віяння моди, а й на загальні ідеї кафе чи ресторану. Кожне місце відрізняється кухнею, підходами до бізнесу, людьми, які там працюють і дизайн тільки допомагає підкреслити ці особливості.

В оформленні інтер'єрів переважають **натуральні матеріали та індустріальні мотиви**. Мода на простоту і легку шорсткість принесла з собою недбалість в технічному виконанні, яку складно списати на початкову задумку.

Бруклінський стиль в оформленні ресторанів, барів і кафе вибирають за його дешевизну і простоту. Однак за ту ж ціну можна зробити дизайн в іншому стилі, який буде не гірше. Зараз поступово відходять від цього стилю і звертають увагу на нові віяння.

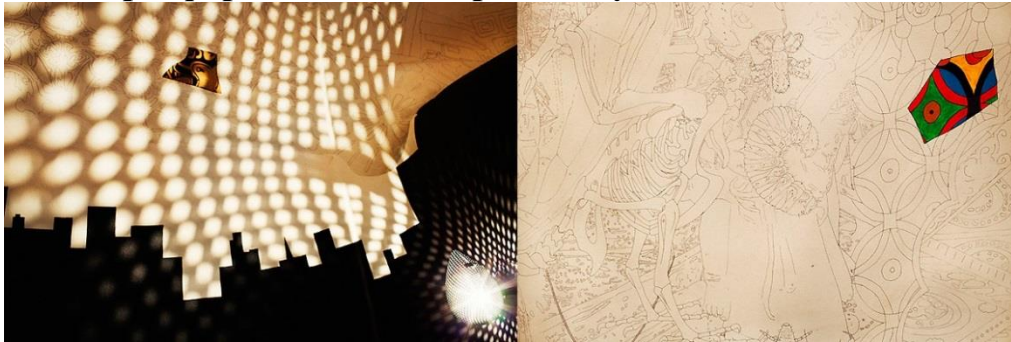
Ще одним трендом останніх років у дизайні ресторанів є **зали із загальними столами та мінімумом перегородок**, затишних місць, особливо це стосується барів. Хтось знаходить в цьому плюси, адже люди приходять в бар, щоб спілкуватися. Далеко не всім подобаються ці прийоми. Багато хто відмовляється від них і навіть не розглядають можливість оформляти дизайн

ресторану в такому стилі.

Останні роки принесли **більше повітря**, на зміну заставленим великоваговим інтер'ерам з філософією «затишно», «всього і побільше» приходять свіжіші та прості, з мінімумом декору та максимумом світла. Для мінімалістичного дизайну кафе, бару чи ресторану **особливо важливі якісні меблі та оздоблення**.

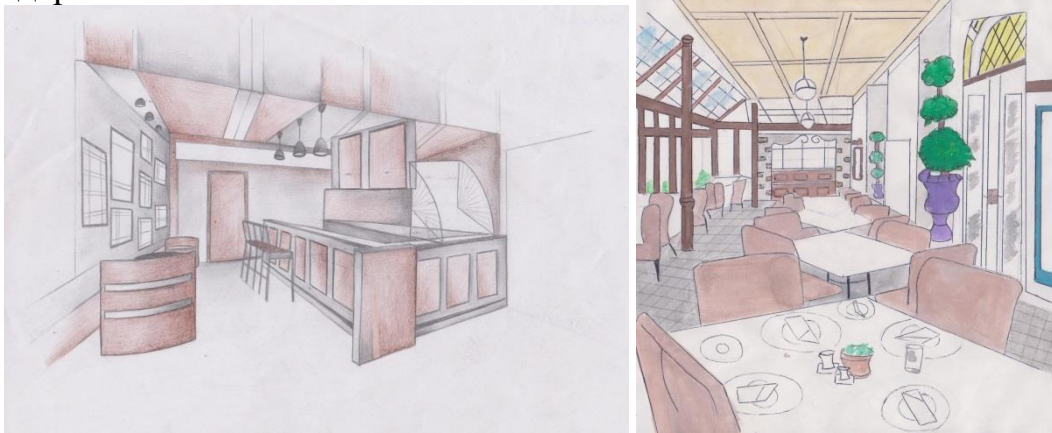
Іноді інтер'єр будується навколо однієї ідеї. Наприклад, в модному Лондонському арт барі «The East Bar» дизайн зав'язаний на стіні – величезній розфарбовці та люстрі, яка пускає відблиски на стіні.

Ще одним важливим трендом в дизайні інтер'єрів кафе і ресторанів стало **повернення кольору**. Пурпурний, лавандовий, м'ятний, сливовий, коралові відтінки і синьо-зелені гами. Дизайнери дуже раді цьому, так як трохи втомилися від пастельних, бежевих, нюдових і чорно білих тонів.

Завдання для самопідготовки по розробленню дизайну

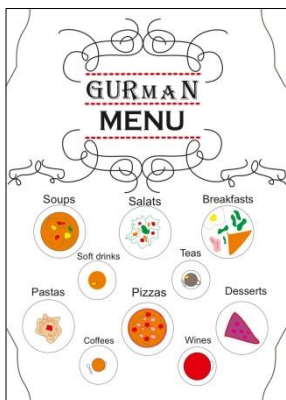
ЗАВДАННЯ 1. Створити скетчі торгівельної зали закладу ресторанного господарства

ЗАВДАННЯ 2. За обраною концепцією та стилем розробити скетч МЕНЮ.

ЗАВДАННЯ 3. Виконати 3D візуалізацію обраної концепції ЗРГ в програмі «SweetHome 3D».

Таким чином, даний метод дозволяє підвищити рівень засвоєння знань і творчого потенціалу студентів у порівнянні з традиційними методами навчання. Зросло число студентів, здатних творчо вирішувати професійні проблеми в міру просування від виконання простих вправ та завдань до розробки кваліфікаційних проектів.

Спираючись на аналіз рішення творчих і професійних ситуацій, студенти навчилися вибирати оригінальні джерела творчості, і вміло використовувати їх з дизайнерськими методами проектування. Отримані навички допоможуть майбутнім учителям профільного навчання легко адаптуватися в постійно змінюваних умовах професійної практики.

Література

1. Осипов И. В., Тарасюк О. В., Старков А. М. Проектирование оценочных средств компетентностно-ориентированных основных образовательных программ для реализации уровневого профессионально-педагогического образования : метод. пособие для организаторов проектных работ и профессорско-преподавательских коллективов вузов. Екатеринбург : ФГАОУ ВПО «Рос. гос. проф.-пед. ун-т», 2010. 72 с.

І. Ю. Серьогіна
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ
МІНІ-ГОТЕЛЕМ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ПРИ ВИВЧЕННІ КУРСУ
«СЕРВІС У ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ» У
ПЕДАГОГІЧНОМУ ВНЗ**

Не викликає сумніву факт, що впровадження сьогодні у навчальний процес вищої школи інтерактивних технологій навчання та елементів дистанційної освіти сприяє підвищенню якості та результативності навчання. Прикладом таких технологій можемо вважати моделювання конкретних готельних послуг на практичних заняттях для студентів.

Аналіз наукової літератури у контексті дослідження дозволяє стверджувати, що інтерактивні методи навчання базуються на активній взаємодії всіх учасників навчального процесу, при цьому відбувається обмін ідеями та цікавими позиціями. Більшість науковців визначають моделювання конкретних ситуацій, зокрема, готельних послуг на практичних заняттях як форму активного навчання, що дає змогу студенту ефективно формувати навички й уміння в побудові продуктивних фахових компетентностей, розвивати в собі здібності пізнання та самопізнання, також розуміння себе й інших у процесі спілкування на заняттях.

Власний досвід роботи дозволяє продемонструвати приклад моделювання готельних послуг, що ми проводимо у процесі вивчення навчальної дисципліни «Сервіс у готельно-ресторанному бізнесі» серед студентів 4 курсу факультету дошкільної та технологічної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Так, у сучасних умовах жорсткого кризису 2020 р. у сфері готельно-ресторанного бізнесу, ми поставили перед студентами під час дистанційного навчання таке завдання: сформулювати антикризову систему управління персоналом сучасного міні-готелю. Практичне заняття «Сучасне управління готельно-ресторанним комплексом» відбувалося у формі вебінару за допомогою платформи ZOOM. Разом зі студентами під час підсумків роботи нами було сформульовано низку антикризових рекомендацій для власника сучасного міні-готелю:

1. Під час кризової ситуації, коли більшість персоналу знаходиться у вимушеній відпустці, важливо передивитися усі архіви друкованих договорів та сканувати їх на електронні носії.

2. Зробити найретельнішу аналітику щодо контрагентів.

3. Зробити та систематизувати відеотеку навчальних відеороликів та фільмів щодо підвищення активних продаж та успішного ведення готельно-

ресторанного бізнесу, тренінгів професійного зростання, дати завдання усім членам команди дистанційно опрацювати ці навчальні матеріали.

4. За результатами цієї роботи організувати регулярні семінари з загальним обговоренням та створенням алгоритму дій по кожній конкретній ситуації.

5. Розробити стандарти, алгоритми та інструкції щодо усіх процесів системи менеджменту в міні-готелі.

6. Організувати бізнес-ігри з персоналом кожної неділі, що дозволяє переадресувати їх мислення, підняти настрій та створити умови для конкуренції.

7. Активізувати відділ Хаускіпінгу (клінінгові послуги, інспекція готелю та належних до нього територій): повне генеральне прибирання в готелі, інвентаризація матеріальних цінностей, звіт та аналіз товарів на складах, повна інвентаризація, дезінфекція та дератизація (комплексне знищення гризунів).

8. Дистанційне навчання персоналу сучасного готелю, використання сучасних інформаційних технологій тощо.

Таким чином, усі питання практичного заняття активно обговорюються, моделюються вихід з певних конфліктних та кризових ситуацій, кожен учасник заняття отримав заздалегідь цікаве практичне завдання та питання до аудиторії, наприкінці такого практичного заняття викладач підбиває підсумки та учасники здійснюють самоаналіз і самооцінку, пропонують ідеї для наступного заняття тощо.

Таким чином, інтерактивні технології навчання та впровадження елементів дистанційної освіти створюють умови для формування і закріплення професійних знань, умінь і навичок студентів та позитивно впливають на підготовку студентів до майбутньої професійної діяльності у сфері готельного бізнесу [2, с. 219].

Можемо зазначити, що аналіз результатів нашої роботи підтвердив доцільність використання таких інтерактивної технології навчання на практичних заняттях з «Сервісу у готельно-ресторанному бізнесі» серед студентів 4 курсу факультету дошкільної та технологічної освіти Криворізького педагогічного університету. Це дійсно дозволило активізувати навчально-пізнавальну діяльність студентів, підвищити їх загальну мотивацію та професійну самостійність.

Перспективою подальших досліджень вбачаємо у розробці розвивальних тренінгів при вивченні дисциплін «Виробниче навчання готельно-ресторанної справи», «Організація готельного господарства» на факультеті дошкільної та технологічної освіти Криворізького педагогічного університету.

Література

1. Бойко М. Г. Організація готельного господарства: підручник / М. Г. Бойко, Л. М. Гопкало. – К.: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2010. – 448 с.

2. Головка О. М. Організація готельного господарства. Виробнича санітарія і гігієна праці: навч. посіб. / О. М. Головка. – К.: Кондор, 2011. – 410 с.

О. В. Малишевський

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри професійної освіти та технологій за профілями,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
м. Умань

МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Удосконалення професійної освіти в умовах інтенсивного розвитку інформаційного суспільства в Україні спрямована на виховання у майбутніх інженерів-педагогів внутрішньої потреби до реалізації та генерування інноваційних ідей, на забезпечення умов для активного входження нашої країни в міжнародний економічний простір.

В Концепції Національної програми інформатизації [1] зазначено, що одним із пріоритетних напрямів розвитку сучасних інформаційних і комунікаційних технологій є формування системи підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері інформатизації, «розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту освітнього процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування». Результатом державної політики інформатизації освіти (у тому числі й професійної) має бути: дотримання вимог міжнародних стандартів для кадрового забезпечення усіх напрямів інформатизації як за рахунок спеціалізації та інтенсифікації підготовки відповідних фахівців, так і шляхом створення ефективного освітнього середовища; розвиток системи індивідуального безперервного навчання на основі автоматизованих навчальних курсів та систем, інтелектуальних комп'ютерних і дистанційних технологій навчання.

Професійна освіта розглядається сьогодні як неперервний процес, обумовлений потребами сучасної економіки у постійному професійно-особистісному розвитку й удосконаленні майбутніх інженерів-педагогів, у розширенні їх можливостей в умовах якісної зміни професійної діяльності. Оптимальним засобом підвищення ефективності професійної освіти є сформованість таких особистісних якостей фахівця, які дозволять йому бути готовим до будь-яких змін, уміти і бажати швидко й ефективно адаптуватися до нових умов ринка.

Особливе місце в системі розвитку інженера-педагога нової генерації займає університет, основне призначення якого безпосередньо пов'язане з підготовкою майбутніх професійно мобільних кадрів для розв'язання

соціально-економічних проблем. Університетська освіта відіграє сьогодні роль соціокультурного механізму впливу на розвиток особистості майбутнього інженера-педагога, спроможного до максимальної реалізації внутрішніх резервів і гнучкої взаємодії у професійному середовищі, що актуалізує нагальну проблему – формування компетентного, активного, ініціативного, мобільного спеціаліста, здатного сприймати, усвідомлювати, творити і впроваджувати нове. Це актуалізує проблему розвитку професійної мобільності випускників інженерно-педагогічних спеціальностей.

Проблеми, потреби, особливості і постійні зміни освітнього процесу вимагають сьогодні пошуку нових орієнтирів у вищій професійній освіті. У якості таких орієнтирів В. Звягінський окреслює чотири варіанти загальної стратегії перетворень:

–соціальна спрямованість, коли пріоритет віддається соціальним вимогам до людини як громадянину, члену соціальних спільнот, його адаптації до життя у суспільстві, його здатності до суспільно-корисної праці, самовідданості, відповідальності;

–спрямованість на зміст, що виражається у пріоритеті змісту освіти, в оволодінні ним як метою освіти, визнанні його визначної ролі. У загальному розумінні це культурно зорієнтована спрямованість, оскільки у зміст освіти входять компоненти культури. Результатом освіти стає людина збагачена цією культурою, яка згодом зможе реалізувати закладені здатності;

–процесуально зорієнтована спрямованість, коли надається перевага не змісту як чиннику становлення людини, а самому процесу освіти, сумісній діяльності суб'єктів освітньої діяльності, освітнім технологіям;

–особистісно зорієнтована спрямованість, проявом якої є безумовний пріоритет інтересів і запитів особистості, орієнтація її на особливості і можливості, максимальну реалізацію і самореалізацію, на потенціал здібностей. Автор наголошує на необхідності гармонічного поєднання окреслених вище підходів [2].

Євроінтеграційні процеси, що активізувалися в Україні в останні роки, призводять до стрімкого обміну людськими ресурсами в рамках економічних, політичних, соціокультурних та освітніх відносин. Такий обмін стає можливим за умови розвитку нової якості людини – постійної особистісно-психологічної (внутрішньої) і практико-діяльнісної (зовнішньої) готовності до змін у соціальному та професійному вимірах, оперативного реагування на них, успішної адаптації і професійного зростання в нових умовах. Проблема якості трудових ресурсів трансформується у проблему підготовки випускників системи професійної освіти. Варто зазначити, що йдеться не лише про формування певних теоретичних знань, професійних умінь і навичок, а і про розвиток професійно значущих компетентностей і загальнолюдських якостей особистості, ціннісних орієнтації, норм культурної поведінки у ході професійної діяльності, що сприяє швидкій адаптації на виробництві, засвоєнню нової

техніки і технології, дозволяє динамічно змінювати спеціальність, бути конкурентоспроможним на ринку праці.

В умовах ринкової системи відбувається перетворення знань у товар, цінність будь-якого освітнього і наукового досягнення визначається ринковою ціною і попитом на нього [3]. Ринок праці вимагає від закладів вищої професійної освіти відповідної стратегії і тактики діяльності на ринку освітніх послуг. В основу такого підходу покладено такі методологічні положення:

- заклад вищої професійної освіти – один із основних постачальників освітніх послуг, його самостійна діяльність пов'язана з продукуванням висококваліфікованих кадрів для економіки країни;
- «виробництво» таких кадрів відбувається безпосередньо за наявності студента, який, у свою чергу, як «продавець» буде пропонувати власний потенціал в якості товару на ринку робочої сили;
- «товар» вищої професійної освіти буде представлено на ринку робочої сили, отже заклади професійної освіти повинні орієнтуватися на потреби саме цього ринку.

Оскільки ринок праці, як і будь-який ринок ресурсів, перебуває під впливом адаптаційних коливань, вища професійна школа повинна реагувати на фіксований попит, а також враховувати у своїй діяльності результати впливів і наслідків розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та постійне зростання потреб у висококваліфікованих спеціалістах. У світлі означеного вище, якщо якість інженерно-педагогічної підготовки є основою освітньої діяльності у закладі вищої професійної освіти, а показником цієї якості – професійна мобільність випускника, то розвиток професійної мобільності може бути покладено в основу усієї освітньої діяльності університету.

У такому контексті цілі інженерно-педагогічної підготовки, спрямовані на передачу майбутнім фахівцям відповідного соціального досвіду для подальшого розвитку суспільства, окреслені у формі особистісних якостей, які студенти повинні набути по мірі опанування спеціальністю. Результат реалізації таких цілей залежить від умов навчання. Таким чином, цілі й умови професійного навчання виступають основними орієнтирами організації освітнього процесу в університеті.

Таким чином, оскільки суттєво змінюється роль вищої професійної освіти, що знаходиться на першому плані суспільного розвитку як основний чинник відтворення людських ресурсів необхідної якості, сьогодні виникає нагальна проблема її оперативного реформування. Систему інженерно-педагогічної підготовки необхідно зробити гнучкою й адаптивною з тим, щоб у нових умовах, задовольняючи запити не лише української економіки і ринку праці, а і потреби й інтереси особистості, вона зберегла свою роль одного з провідних чинників суспільного розвитку.

Література

1. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 р. № 75-98-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр>.
2. Звягинский В. И. О стратегических ориентирах развития образования на современном этапе. Образование и наука. 1999. № 1. С. 24–25.
3. Международные нормативные акты ЮНЕСКО / сост. И. Д. Никулин. Москва : Логос, 1993. 640 с.

К. Ю. Саф'ян

кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЦІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Для формування змісту освіти важливо виконати низку завдань: гармонізація профільних дисциплін і розподіл часу з огляду на їх значущість у професійній підготовці майбутніх учителів технології; варіативність навчальних програм; перехід до індивідуальних форм і технологій навчання з широким використанням інтерактивних технологій. Студенти вищого навчального закладу повинні мати змогу використовувати широкий спектр засобів комунікацій щодо оброблення і збереження інформації: персональні комп'ютери, Інтернет, кабельне і супутникове телебачення, мобільний зв'язок, Skure-технології тощо. Так, традиційне навчання зазнає змін на всіх стадіях навчального процесу. Однак теоретичні й практичні дослідження питання продуктивної діяльності на основі використання інтрактивних технологій у педагогічних університетах дозволяють зробити висновок про існування значних ускладнень в галузі вищої педагогічної освіти.

Науково-педагогічний інтерес до обраної теми зумовлений суперечністю між потребами педагогічної науки в об'єктивному осмисленні досвіду становлення й розвитку інтеракції продуктивних та інтерактивних технологій та недостатньою розробкою цього питання на даному етапі;

На семінарських заняттях передбачалось закріплення знань студентів, отриманих на лекціях, шляхом формування вмінь і навичок комп'ютерного проектування і моделювання таких об'єктів як: блог або групу в соціальній мережі свого факультету/кафедри/спеціальності/академічної групи, перша сторінка студентської або обкладинку журналу своєї спеціальності, радіо звернення (реклама, прогноз погоди, новини, вітання та ін) для свого факультету, відео ролик на тему: «Мій улюблений факультет», фотосет «Факультет моїх мрій», комікс «Студентське життя», рекламу «Моя

спеціальність», проект «Створення художнього образу України засобами мас медіа», веб – сторінка свого факультету/кафедри/спеціальності/академічної групи.

Під час проведення лекційних і практичних занять використовувалось таке методичне забезпечення: опорні конспекти лекцій (рукопис та електронний варіант); методичні рекомендації до проведення семінарських занять; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни; ілюстровані матеріали на паперових та електронний носіях. Internet - видання.

Наприкінці вивчення спецкурсу «Інтерактивні технології у вищій педагогічній школі» студенти виконували навчальний проект, кожен студент, обравши за бажанням тему з будь-якого із модулів, повинен опрацювати теоретичний матеріал, ознайомитись із практичним застосуванням готових проектів спеціалістів у галузі, в якій працює студент. Навчальний проект має представляти собою модель, створену у комп'ютерній програмі.

Однією із практичних робіт даного курсу є аналіз іміджу сайтів університету. Для компаративного аналізу залучено офіційні веб-сторінки п'яти вищих навчальних закладів України, що визнані найкращими за рейтингом «Топ-200 Україна», який підготовлений Центром міжнародних проектів «Євроосвіта»: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Національний університет «Кієво-Могилянська академія». Їхній високий рейтинг умотивований, зокрема, фактом успішної організації інноваційної й наукової діяльності, функціонування науково-дослідницьких інститутів, центрів, лабораторій та ін.. Проаналізувавши дані сторінки студенти створюють веб – сайт свого факультету.

При проведенні занять із запропонованого спецкурсу використовувались мультимедійні технології на всіх необхідних рівнях навчального змісту при формуванні професійних знань, їх сприйняття, спостереження, теоретичного й практичного опрацювання.

Одним із видів мультимедійних технологій є мультимедійний лонгрид. Проведено верстання мультимедійних лонгридів за таким алгоритмом: 1) лонгрид – це контент, історія, герой; 2) тема лонгриду – завершена історія або закінчена на певному етапі; 3) поверхові матеріали чи просто красиво зверстані фото – це не історія; 4) візуалізація; 5) лонгрид «любить очима»: стиль, макетування, верстання; 6) лінійне (оцінювання історії, а вже потім читання тексту за порядком) та крос-читання матеріалів (заголовки, врізи, блоки).

Розроблено мультимедійний лонгрид «Історія виникнення сукні» був створений для вивчення дисципліни «Дизайн одягу». Представлено еволюцію виникнення сукні, історії весільної, коктейльної, вечірньої, випускної та

бальної суконь. Лонгрид наповнений фотографіями, репродукціями, картинами та відео матеріалами, який доповнює текст для кращого розуміння теми.

Після проведення формувального експерименту діагностовано рівні підготовки майбутніх учителів до застосування мультимедійних засобів у навчальній діяльності за допомогою визначених критеріїв. Аналіз результатів засвідчив, що суттєво зросли кількісні показники критеріїв в експериментальній групі, проте в контрольній групі зміни були незначними. Сформованість мотиваційного ставлення майбутніх учителів до застосування мультимедійних технологій у навчальній діяльності в експериментальних групах зросла на 28,1 %, у контрольних – на 5,6 %; сформованість загальної інформаційної освіченості в експериментальних групах збільшилася на 30 %, у контрольних – на 3,1 %; сформованість мультимедійно-творчої грамотності в експериментальних групах зросла на 30,6 %, у контрольних – на 2,6 %. Підготовленість майбутніх учителів експериментальної та контрольної груп до застосування мультимедійних технологій у навчальній діяльності до й після проведення формувального експерименту представлена в табл. 1

Таблиця 1

Динаміка підготовленості студентів експериментальних і контрольних груп до застосування мультимедійних технологій до й після експерименту

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	до (%)	після (%)	до (%)	після (%)
Високий	10,2	34,8	11,3	12,5
Середній	34,4	51,6	35	37,5
Низький	55,4	13,6	53,7	50

Результати щодо сформованої підготовленості використовувати в навчанні мультимедійні технології оформлено на рис. (рис. 1 та 2).

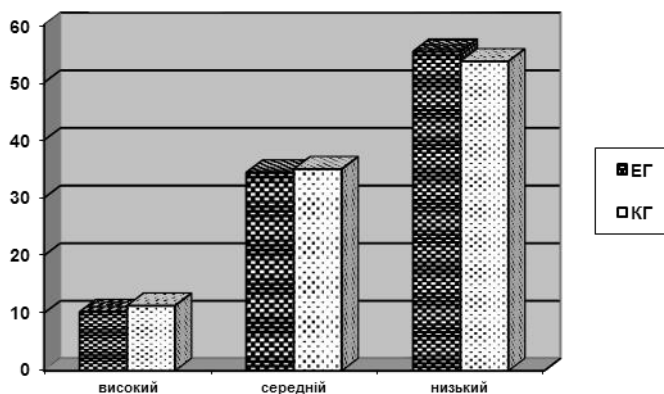

Рис. 1. Рівні підготовленості ЕГ і КГ до застосування мультимедійних технологій у навчальній діяльності до початку експерименту.

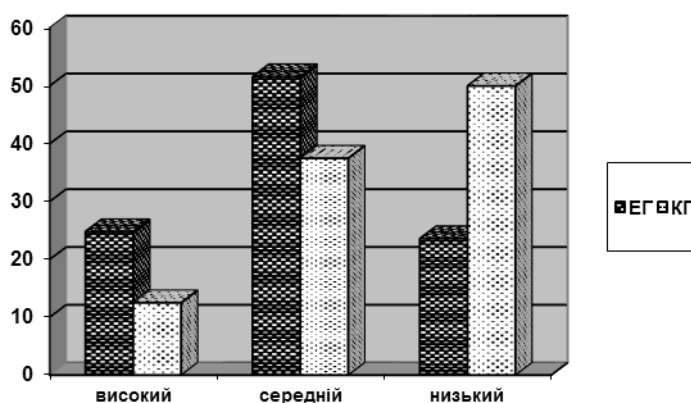

Рис. 2. Рівні підготовленості ЕГ і КГ до застосування мультимедійних технологій у навчальній діяльності після проведення експерименту.

Аналіз результатів формувального експерименту дає підстави констатувати поліпшення результатів засвоєння майбутніми педагогами навчального матеріалу, що опанований за допомогою мультимедійних технологій, підвищення рівня підготовленості студентів до застосування комп'ютерних ресурсів у навчальній діяльності (кількість студентів із високим рівнем готовності зросла на 14,6 % і на 17,2 % чисельність осіб із середнім рівнем готовності). Майбутні вчителі сформували й удосконалили вміння створювати власні мультимедійні презентації навчального матеріалу, навички самостійної роботи з мультимедіа, здобули вміння та навички оперувати інформацією в електронному вигляді, організовувати свій навчальний час у роботі з мультимедійним продуктом, уміння використовувати його в самостійній навчально-пізнавальній діяльності, навчилися розробляти уроки в ході проведення педагогічної практики на четвертому та п'ятому курсі з елементами мультимедіа, оволоділи етапами мультимедійної візуалізації. Це сприяло розвитку художньо-творчого критерію майбутнього вчителя, який має стійку потребу в самопізнанні, у подальшому самовдосконаленні, багату творчу уяву.

Під інтерактивними технологіями навчання розуміють сукупність програмних, технічних, комп'ютерних і комунікаційних засобів, а також способів і новаторських методів їхнього застосування для забезпечення високої ефективності й інформатизації освітнього процесу. При застосуванні розробленого спецкурсу на заняттях було впроваджено: відео ролик на тему: «Мій улюблений факультет», фотосет «Факультет моїх мрій», комікс «Студентське життя», рекламу «Моя спеціальність», проект «Створення художнього образу України засобами мас медіа», веб – сторінка свого факультету/кафедри/спеціальності/академічної групи, аналіз іміджу сайтів університету/університетів за рейтингом «Топ-200 Україна».

Отже, використання інтерактивних технологій підвищує інтенсивність й ефективність процесу навчання; створює умови для самоосвіти, оптимізуючи

перехід до безперервної освіти. Подальшу роботу вбачаємо у розробці завдань з продуктивної технології.

Література

1. Savchenko, L. A., Savchenko, K. Y., Marchenko, A. A., Pylnik, R. A. Innovative technologies of pedagogical diagnostics as a means of improving the quality of future specialists' education (2018) *Espacios*, 39 (49), 8 p. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85058232216&partnerID=40&md5=2fe1cce6ff8ddfc52d013686a575e33c>
2. Савченко К. Ю. Формування професійної компетентності засобами моделювання педагогічних ситуацій за заняттях у вищих навчальних закладах / К. Ю. Савченко // Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Випуск 10. – Серія: Педагогічні науки. – Полтава, 2012. – С. 257–262.
3. Шеремета П. М., Каніщенко Л. Г. Кейс-метод: з досвіду викладання в українській бізнес-школі/ За ред. О. І. Сидоренка; 2-ге вид. – К.: Центр інновацій та розвитку, 1999. – 80с.
4. Bloom, B. S., Madaus, G. F. & Hasting, J. T. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. – N.Y.: McGraw-Hill, 1971 Implementation of "Education and Training 2010" work Programme.
5. Working group A "Improving the education of teachers and trainers". Progress report. – Brussels: European Commission. Directorate-General for Education and Culture, September 2004. – 74 p

І. О. Красюк

кандидат педагогічних наук, доцент,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

КРЕАТИВНІСТЬ ПЕДАГОГА В РЕАЛІЗАЦІЇ ФАХОВИХ ЗАДАЧ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Тенденції розвитку сучасної національної освіти поставили перед суспільством і науковим товариством низку професійних питань, одне з яких є якісна підготовка фахівців у вищій спеціалізованих навчальних закладах. Визнані педагоги міжнародного співтовариства завжди мали поважне ставлення до глобалізаційного значення проблем освітньо-виховного процесу та головної ролі в ньому педагога. Потреба в якісній професійній освіті вчителя, викладача, керівника і вихователя навчально-виховного процесу не втрачає актуальності. Рівень професіоналізму педагога знаходиться у тісному зв'язку з творчістю, адже творчість є синонімом креативності і стає ефективною, коли опирається на якісність рівня компетентності: професійні знання, навички і вміння [2].

Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців розглядалася багатьма дослідниками. Теоретичні проблеми професійної підготовки у вищих навчальних закладах знайшли широке відображення у науковій і психолого-педагогічній літературі Є. Антоновича, І. Зязюна, Л. Кондрашової, С. Конівець, О. Рудницької, Р. Шмагала та багатьох інших.

Аналіз сучасних психолого-педагогічних досліджень свідчить про те, що стратегічна мета сучасного навчально-виховного процесу, формування професійних компетентностей майбутніх фахівців безпосередньо пов'язана з особистістю педагога, його саморозвитком, психолого-педагогічними умовами, які повинні стимулювати розвиток внутрішньої свободи керівника навчально-виховного процесу, збагачення власного духовно-інтелектуального і фахового потенціалу орієнтованого на якість підготовки студентів [1].

Сутність поняття креативність – це творення нового з того, що вже є; вирішення основоположних проблем новим неординарним способом; це відмова від стереотипного мислення; гнучкість і оригінальність; це схильність до аналізу і синтезу; здатність інтуїтивно відчувати правильний напрямок думки; вміння генерувати велику кількість ідей; здатність до нового незвичного бачення проблеми або ситуації [5]. Важливим компонентом креативності сучасного педагога, творчого розвитку особистості є здатність до мотивації; фахова рефлексія; методико-теоретичний досвід; навчально-виховне середовище тощо [3]. Стосовно спеціальностей художньо-педагогічного спрямування креативність викладача полягає в єднанні педагогічних новацій з власною художньо-практичною діяльністю як взірцем особистості художника-педагога для студентської молоді. Україна може і повинна бути інноваційною креативною країною, в котрій все організовано для розкриття та розвитку творчого потенціалу людини, в тому числі – в професійній діяльності. У нас є чудова можливість використовувати передовий досвід інших країн і будувати країну нашої мрії. Все що нам потрібно це – цінності, котрі активують потенціал народу та злагоджена системна робота [5].

Таким чином, в аспекті нашого дослідження професійна спрямованість у навчально-виховному процесі у підготовці майбутніх спеціалістів в галузі образотворчості полягає у використанні засад образотворчого мистецтва до розв'язування творчих фахових завдань. Це формує набуті знання, уміння і навички в спеціальні компетентності майбутньої професійної діяльності. Сучасний фахівець будь-якого професійного спрямування повинен мати досить обширну й розмаїту загальну підготовку з образотворчості та її прикладних питань [4]. Практична діяльність художників–педагогів сприятиме залученню художньо-творчої складової в професійну діяльність значного ряду сучасних професій. Перспективою подальших розвиток особистості педагога є визначення культурно-історичного значення образотворчої спадщини та встановлення ролі в змісті мистецької освіти [2].

Література

1. Кондрашова Л. В. Педагогика высшей школы: проблемы, поиски, решения: монографія. Кривой Рог: ЧНУ имени Богдана Хмельницкого, 2014. 399 с.
2. Коновець С. В. Естетичні та етичні засади оптимізації професійної діяльності викладачів образотворчого мистецтва вищих навчальних закладів: посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 148 с.
3. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.
4. Рум'янцева К. Є. Творчі фахові завдання як засіб реалізації професійної спрямованості курсу: Матиматика для економістів». Серія: Педагогічні науки. С. 230: веб сайт. URL: file://C:/Users/USER/Downloads/Nz_p_2010_90_65.pdf. (дата звернення: 10.04.2020).
5. Сотська Г. Художньо-конструкторська підготовка вчителя образотворчого мистецтва у системі професійної діяльності. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*: тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., м.Київ, 29 січня. 2007р. С. 147–152.

А. А. Марченко

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Застосування технологій із використанням комп'ютера в навчальному процесі є предметом дослідження багатьох учених. Зокрема, психолого-педагогічним аспектам цієї проблеми присвячені праці Н. Антофій, О. Бубела, О. Глазунової, М. Жалдака, Н. Завієної, О. Майбороди, Ю. Машбиця, Ю. Олійника, Ю. Рамського, О. Снігур, О. Трофимова, М. Шута та інших.

Проте, зважаючи на підвищену технізацію суспільного життя, технології все більше приваблюють дослідників і в соціальних сферах. В інформаційних технологіях виокремлюють такі аспекти: сукупність технічних засобів навчання і способів роботи з ними; опис науково-обґрунтованих способів і засобів організаційного впливу на різні боки діяльності учнів за допомогою комп'ютера; навчальний предмет, що забезпечує такі дії; використання ідей програмованого навчання для одержання запланованих результатів навчально-виховної діяльності; інтегрований процес, пов'язаний із розв'язанням педагогічних завдань за допомогою комп'ютера; компонент педагогічної діяльності; навчальна дисципліна в рамках трудового і

професійного навчання. Відтак, *інформаційна технологія* по суті є технологічним процесом навчання за допомогою комп'ютерної техніки та інших електронних засобів; є певним педагогічним інструментом, що забезпечує передачу, обробку та використання інформації з навчальною метою та управління навчально-пізнавальною діяльністю тих, хто навчається [45; 113].

Отже, дидактичними можливостями комп'ютерних технологій у формуванні художньо-професійних умінь майбутніх учителів образотворчого мистецтва є:

- створення організаційно-технологічного забезпечення впровадження естетико-виховних та творчо-розвивальних можливостей образотворчого мистецтва;
- підвищення ролі наочності художньо-естетичного матеріалу (творів мистецтва, музеїв і виставок тощо), його широкої доступності;
- задоволення й розвиток максимальною мірою художньо-професійної діяльності, інтенсифікація праці студентів, підвищення темпу й змістовності вивчення навчального матеріалу;
- оптимізація навчально-естетичної діяльності студентів;
- управління пізнавальною діяльністю студентів із позиції викладача, що включає зворотній зв'язок, умотивування, планування й організацію навчальної роботи.

Так, у процесі навчання комп'ютерні технології можуть використовуватися для швидкого та якісного тренування, тьюторингу, імітаційного моделювання; діагностики й контролю за станом сформованості в майбутніх учителів образотворчого мистецтва певних методичних умінь і комп'ютерної грамотності загалом. У функції робочого інструмента комп'ютер виступає як: текстовий редактор; графобудівник, графічний редактор; обчислювальний пристрій; засіб моделювання. Безперечно, упровадження комп'ютерних технологій вимагає від студентів обов'язкового знання відповідних графічних програм і розуміння призначення комп'ютера як інструменту для швидкої чистової реалізації творчих задумів [2].

Існуючі на сьогодні різноманітні графічні редактори й пакети програми розробки й демонстрації мультимедійних продуктів, текстові редактори та програми комп'ютерної верстки, педагогічні програмні засоби тощо дозволяють залучати до арсеналу засобів графічної формалізації й естетичної виразності елементарні й складні геометричні фігури, що підтримують векторний і растровий способи створення зображення, дозволяють коригувати й зображувати досить складні лінії різної товщини й фактури, точки різного розміру, заливати, перефарбовувати, обмінювати кольори й їх яскравість та прозорість, працювати зі шрифтами й влаштованими графічними шаблонами, експериментувати із масштабуванням, композиванням і розташуванням елементів, тінями і багато чого іншого. У результаті майбутні вчителі образотворчого мистецтва мають можливість формувати та вдосконалювати свої художні вміння й навички. Не менше

значення відіграють комп'ютерні технології в оптимізації роботи вчителя, завдяки можливостям до конструювання уроків, ведення поточної документації, проведення й обробки діагностики розвитку якостей особистості учнів, залучення вчителя через інформаційні мережі до світового педагогічного співтовариства, обміну й поширенню передового педагогічного досвіду.

Отже, комп'ютерні технології розуміємо як сукупність методів, форм і засобів впливу на особистість майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в процесі її становлення та професійного розвитку, що передбачає використання адекватних способів представлення і засвоєння різних видів художньо-професійних знань і вмінь за допомогою сучасної комп'ютерної техніки. Розрізняємо комп'ютерні технології від того чи того технічного засобу на базі комп'ютера на підставі таких ознак: задоволення основних принципів педагогічної технології (концептуальність, попереднє проектування, предметність, відтворюваність, цілеутворення, алгоритмічність, керованість, структурність і цілісність тощо); забезпечення за допомогою складових технології (технічна, програмна, методична й предметна) цілеспрямованого створення, передавання, зберігання й відображення інформаційних продуктів (даних, знань, ідей) із найменшими витратами й відповідно до закономірностей пізнавальної діяльності студентів.

Література

1. Большой Энциклопедический словарь: в 2-х т./ [гл. ред. А. М. Прохоров]. – М.: Сов. Энциклопедия, 1991. – Т.1. – 1991. – 863 с.
2. Гриценко Л. О. Формування графічних понять в учнів 8-9-х класів на уроках креслення(методичний аспект) – автореф.. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.02. – теорія та методика навчання креслення / Л. О. Гриценко. – Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2003. – 20 с.

К. В. Тамбовська

кандидат педагогічних наук
директор Одеської загальноосвітньої школи № 27 I-III ступенів
Одеської міської Ради Одеської області
м. Одеса

СИСТЕМА КОМПОНЕНТІВ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У сучасній психолого-педагогічній науці проблеми формування інтелектуальної культури майбутніх фахівців тісно пов'язані з питаннями інтелектуального розвитку здібностей особистості. Інтелектуальна культура є результатом інтелектуального виховання та розвитку особистості.

Поняття «інтелект» та «інтелектуальні здібності» посідають значне місце у наукових пошуках багатьох дослідників, хоча, варто зазначити, що автори не мають одностайної думки щодо визначення цих понять. Так, наприклад, за тлумаченням дослідника в галузі психології А. Петровського, інтелект є відносно стійкою структурою розумових здібностей індивіда. М. Холодна[3], намагаючись визначити природу інтелекту, пропонує вісім підходів в експериментально-психологічних теоріях інтелекту: соціокультурний підхід (інтелект як результат процесу соціалізації, а також впливу культури в цілому), генетичний підхід (інтелект як наслідок адаптації до оточуючого середовища), процесуально-діяльнісний підхід (інтелект як особлива форма людської діяльності), освітній підхід (інтелект як продукт цілеспрямованого навчання), інформаційний підхід (інтелект як сукупність елементарних процесів переробки інформації), феноменологічний підхід (інтелект як особлива форма змісту свідомості), структурно-рівневий підхід (інтелект як система різнорівневих пізнавальних процесів) і регуляційний підхід (інтелект як фактор саморегуляції психічної активності) [1]. Ж. Піаже визначає інтелект як найбільшу форму адаптації організму до середовища, яка являє собою єдність процесу асиміляції (відтворення елементів середовища у психіці суб'єкта у вигляді когнітивних схем) і процесу акомодатії (зміна цих когнітивних схем залежно від вимог об'єктивного світу). Отже, суть інтелекту – в можливості здійснювати гнучке і водночас стійке пристосування до фізичної і соціальної дійсності, а його основне призначення – в структуруванні (організації) взаємодії людини з середовищем [2].

Ми відокремили систему компонентів формування інтелектуальної культури студентів: пізнавальний, мотиваційно-емоційний, діяльнісний та регулятивний.

Пізнавальний компонент включає: відповідність навчальних і професійних інтересів, стійка потреба у знаннях з предметів, володіння інформацією про зміст педагогічної діяльності. Знання психофізіологічних особливостей особистості, особливостей оточуючих людей, відповідність навчальних і професійних інтересів, потреба у знаннях з психолого-педагогічних, методичних і спеціальних предметів, розвиток професійно значущих якостей особистості. Уміння та знання психофізіологічних особливостей особистості, оточуючих людей, знання теорії і методики здійснення навчально-виховного процесу. Знає: форми і методи навчання і виховання інтелектуально обдарованих учнів; стратегії навчання обдарованих учнів (поглиблення, збагачення, прискорення, диференціація, індивідуалізація, проблемність навчання тощо). Здатність майбутнього вчителя складати разом з вихованцями перспективну програму інтелектуального розвитку групи.

Мотиваційно-емоційний компонент – позитивне ставлення до педагогічної діяльності. Позитивне ставлення до знань з педагогічної діяльності, дітей, задоволення положенням серед учителів, бажання

займатися професійно педагогічною діяльністю. Задоволення положенням професійними вміннями, однокурсників у період педагогічної практики, бажання займатися професійно педагогічною діяльністю. Загальна ерудиція. Можливості застосування стратегій навчання обдарованих учнів (поглиблення, збагачення, прискорення, диференціація, індивідуалізація, проблемність навчання тощо) у процесі викладання навчальних предметів початкової школи; стійкість інтересів до пізнання нового, незвичайного.

Діяльнісний – відповідність знань, умінь, навичок та їх реалізація в період педагогічної практики, потреба в педагогічній діяльності, активна позиція в оволодінні знаннями про педагогічну професію. Знання професійної педагогічної діяльності, адекватна самооцінка наявності системи знань, вмінь для виконання функцій професійної педагогічної діяльності, прагнення в оволодінні професійними знаннями, вміннями і навичками, до самовдосконалення, самоосвіти, самовиховання, уміння і навички для успішної професійної педагогічної діяльності в школі. Володіння етикетом, правилами спілкування, емоційним станом. Використовує методики діагностування інтелектуальної та інших видів обдарованості; науково обґрунтовані методи обробки результатів діагностики; способи організації наукового дослідження з проблем розвитку обдарованості учнів

Регулятивний компонент – впевненість в подоланні труднощів у оволодінні педагогічною діяльністю. Знання принципів та правил самоосвіти, самовиховання, самовдосконалення. Уміння удосконалення професійно значущих якостей. Складність структури і змісту інтелектуальної культури зумовлюють необхідність виділення основних показників. Які відображають її сутнісні характеристики. Передбачає такі уміння майбутнього вчителя, як вивчати й аналізувати психолого-педагогічну літературу, різні педагогічні концепції, підходи до початкової освіти, зокрема, особливості навчання інтелектуально обдарованих учнів молодшого шкільного віку. Знає : позанавчальні форми, спрямовані на удосконалення розвитку інтелектуальної обдарованості учнів; нетрадиційні форми і методи викладання навчальних предметів початкової школи, що сприяють розвитку обдарованості учнів; можливості навчальних предметів початкової школи щодо розумового розвитку учнів.

Ми визначили основні показники, структурні компоненти, які зміст інтелектуальної культури і відповідні рівні сформованості.

Таким чином, критеріями сформованості інтелектуальної культури майбутнього вчителя початкової школи є: мотиваційно-емоційний (характер пізнавальної мотивації; пізнавальна активність, інтелектуальна ініціатива, інтелектуальні емоції, емпатія), пізнавальний (загальна та професійна ерудиція, розвинені пізнавальні процеси (сприйняття, пам'ять, увага, мовлення); інтелектуальні здібності (дивергентні, конвергентні, навченість), діяльнісний (інтелектуальна компетентність, комунікативна компетентність, педагогічна техніка) та регулятивний (знання принципів і правил самоосвіти, самовиховання, самовдосконалення в професійній та особистісній сфері;

уміння вдосконалювати професійно значущі якості; інтелектуальний контроль і самоконтроль, психологічна стійкість). За яскравістю проявів описаних вище показників в ході інтелектуальної діяльності в майбутніх учителів виявляються чотири рівні сформованості інтелектуальної культури: низький (репродуктивний), середній (реконструктивний), достатній (варіативний) і високий (творчий).

Література

1. Образование в контексте социализации / Б. М. Бим-Бад, А. В. Петровский // Педагогика. – 1997. – № 3. – С. 15–19.
2. Пиаже Ж. Избранные психологические труды. Психология интеллекта / Жан Пиаже. – М. : Просвещение, 1969. – С. 55–231.
3. Холодная М. А. Психология интеллекта: Парадоксы исследования / Марина Александровна Холодная. – СПб. : Питер, 2002. – 314 с

О. М. Драшко

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Багато з дослідників указували на професійну підготовку майбутнього вчителя в процесі освіти, як на найважливішу функцію існування і розвитку людського суспільства, а саме: Т. О. Благова, Г. Т. Березова, Л. П. Зарічна, О. М. Коберник, Н. В. Кортяхов, Н. В. Кравченко, Р. Р. Захарова, Б. А. Прокопович, В. К. Сидоренко, Ю. К. Сивоконь, Д. О. Тхоржевський, В. О. Сластьонін, О. О. Реброва та ін. Важливе місце в системі підготовки висококваліфікованих кадрів дослідники відводять професійній підготовці фахівців з вищою освітою. Від неї залежить виховання всього підростаючого покоління. Саме тому проблемі підготовки вчителів технологій у ВУЗі є проблема їх професійної підготовки.

На педагогічну освіту, зокрема на її структурні модифікації досі впливають традиції нормальних шкіл, або так званої семінаристської педагогічної освіти. На організаційному рівні ця традиція проявляється в існуванні різних моделей вчительської підготовки як у межах окремих країн, так і в західноєвропейському масштабі.

Необхідність підготовки молоді до професії було зорієнтоване ще з часів ХІХ-ХХ століть. В Україні в 1932/33 навчальному році названі лише 4 інструкторсько-педагогічні технікуми – Харківський, Київський, Дніпропетровський і Запорізький. Щодо профілю підготовки передбачалося, що випускник інструкторсько-педагогічного технікуму – це інструктор

шкільної майстерні (по дереву або металу) в установах – ФЗУ, ШКМ, дитячого будинку.

Концептуальні ідеї інтеграції, професіоналізації, універсалізації тощо (педагогічні реформи 60-х та 80-х рр.), ставши головним напрямом у галузі освіти на європейському континенті, реалізуються в оптимальному структуруванні та інтеграції знань у змісті підготовки вчителя, в різних теоретично обґрунтованих моделях і підходах.

Об'єднуючим центром професіоналізації викладання є Європейська асоціація педагогічної освіти, яка проводить загальноєвропейську дискусію з даної проблеми.

Нині розв'язання проблеми професіоналізації підготовки вчителя пов'язане з науковим обґрунтуванням і практичним удосконаленням змісту педагогічної освіти в напрямі більшої збалансованості її складників: загального, спеціального й професійного (педагогічної теорії та практики). Першочергової розробки потребує база професійних знань учителя, яка має включати не тільки знання концепцій, технологій і володіння педагогічною технікою, а й уміння розвивати й оцінювати свою професійну діяльність.

Структура дисциплін, освітньої галузі «Технологія», пов'язана з практикою підготовки підростаючих поколінь, що історично склалася, до життя в процесі залучення їх дорослими в суспільні відносини і наочно-практичну діяльність відповідно до віку. Починаючи з 50-х років ХХ століття і до теперішнього часу зміст професійної підготовки орієнтованої на сферу послуг, має як виробничу, так і побутову спрямованість, особливо посилилася останніми роками. З одного боку, воно спирається на старі в педагогічних системах багатовікові традиції трудового навчання і виховання, з іншою, – визначається конкретними потребами сучасного суспільства.

З розвитком в Україні загальної середньої освіти, загострилася проблема браку педагогів даної спеціальності.

Різний підхід вищих навчальних закладів до професійної спеціалізації (різна кількість годин, до планів вводились різні предмети, які в одних вищих школах реалізувалися, а в інших ні, збільшувалась кількість годин на вивчення фізики, що значною мірою розширювало основи вивчення технічних предметів) став причиною уніфікації навчальних планів і програм.

Професійна підготовка – процес формування спеціаліста для однієї із сфер діяльності, пов'язаної з оволодінням певним родом занять, професій. Метою професійної підготовки визначають набуття професійної освіти в результаті засвоєння систематизованих знань, умінь, навичок та необхідних особистісно-професійних якостей [1, с. 28].

При цьому пріоритетним завданням вищої школи на сучасному етапі її розвитку стає досягнення високого інтелектуального, морального та культурного потенціалу її випускників, здатних до постійного професійного самовдосконалення, самостійного і постійного оволодіння новими знаннями, уміннями до типового та нестандартного їх використання.

Отже, ми можемо стверджувати, що професійна підготовка повинна здійснюватись на основі взаємозв'язку змісту дисциплін педагогічного і професійного циклів. Функції вчителя технологій не повинні обмежуватись тільки наданням професійних знань щодо формуванням умінь і навичок, а також приділяти увага організації навчально-виховного процесу. Він повинен забезпечувати розвиток особистості, готувати своїх вихованців до рішення конкретних виробничих, моральних, культурообумовлених задач у динамічних умовах сьогодення.

Література

1. Коберник О. Модернізація підготовки майбутніх учителів / Олександр Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. – №4. – С. 28.
2. Plany studiow I programy nauczania przedmiotow kierunkowych // Kierunk studiow Wychowanie Techniczne. Studia magisterskie. Uniwersytety I wyzszej pedagogiczne, MNSzWiT, Warszawa, 1999. – S. 4-7.

Н. В. Житник

кандидат педагогічних наук, директор

Західнодонбаського інституту

Міжрегіональної Академії управління персоналом

м. Павлоград

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ HR-МЕНЕДЖЕРІВ

На теперішній час статистика ринку праці свідчить, що фахівці з управління персоналом (HR-менеджери) входять до складу престижних, затребуваних та високооплачуваних професій. Коло їх повноважень включає пошук та відбір персоналу, розробку систем мотивації, організацію навчання персоналу, формування кадрового резерву, розвиток корпоративної культури, моніторинг ринку праці, ведення кадрового діловодства. Значні очікування роботодавців щодо результативності роботи HR-менеджерів у формуванні та реалізації кадрової політики компанії обумовлюють високі вимоги до їх компетентності у здійсненні бізнес-процесів, пов'язаних з управлінням персоналом та вміннями працювати з людьми. В зв'язку з цим перед викладачами кафедр управління персоналом стоять складні завдання щодо забезпечення якісної професійної підготовки майбутніх фахівців в сфері управління персоналом, їх конкурентоспроможності на сучасному ринку праці. Аналіз науково-педагогічних досліджень доводить важливий вплив на якість фахової підготовки студентів освітнього середовища, в якому відбувається особистісний розвиток та професійне становлення майбутнього фахівця.

Різні аспекти вивчення освітнього середовища знайшли відображення в наукових працях дослідників О. Артюхіної, Г. Беляєва, І. Габи, Г. Ковальова,

А. Куха, Н. Лобач, Д. Марковича, С. Мякішева, В. Слободчикова, В. Ясвіна та інших фахівців.

Проблемі впровадження практико-орієнтованого підходу в професійну підготовку фахівців присвячені дослідження вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: О. Бірченко, А. Вербицького, О. Котикової, Г. Ковальчук, М. Коллегаєва. С. Коп'євої, Н. Матюшенко, Т. Пушкарьової.

Проте, питання створення практико-орієнтованого середовища як чинника професійного становлення і забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з управління персоналом потребують подальших досліджень.

Мета статті – розкрити організаційні засади створення практико-орієнтованого середовища підготовки майбутніх HR-менеджерів у закладі вищої освіти.

Різні підходи і точки зору на феномен освітнього середовища свідчать про те, що зміст цього поняття не можна вважати однозначно визначеним і сталим. Значна частина дослідників розглядає освітнє середовище як систему впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні [1; 2; 3].

На підставі узагальнення поглядів дослідників можемо визначити практико-орієнтоване середовище як сукупність організаційно-педагогічних умов, створення яких уможливить більш ефективно засвоєння студентами предметного, соціального і психологічного контексту майбутньої професійної діяльності, сприятиме професійному становленню й саморозвитку особистості студента на підставі оптимального поєднання професійно-орієнтованих навчальних технологій, форм і методів навчання. З цієї точки зору практико-орієнтоване освітнє середовище виступає не лише умовою, але і засобом навчання і виховання.

Грунтуючись на аналізі психолого-педагогічної літератури з проблеми створення освітнього середовища, на підставі власного досвіду професійної підготовки фахівців з управління персоналом ми дійшли до визначення його організаційних засад [2]. Створюють атмосферу професійного становлення майбутніх фахівців і виступають організаційно-педагогічними умовами такі компоненти:

1. Організація навчального процесу на засадах особистісного та практико-орієнтованого підходів. Впровадження в освітню діяльність сучасних навчальних технологій, які забезпечують формування особистісних та фахових компетенцій. Особливо застосування квазіпрофесійної діяльності, яка полягає в моделюванні або відтворенні умов і ситуацій професійної діяльності майбутнього фахівця з управління персоналом (тренінги, ситуаційні вправи, ділові ігри, майстер-класи тощо).

2. Високий рівень професійної підготовки викладацького складу кафедри з досвідом практичної діяльності в сфері управління людськими ресурсами, який спроможний до інноваційних перетворень та націлений на

власне професійне зростання. Саме викладач вищої школи має бути для студента авторитетним представником обраної професії та взірцем професійної культури.

3. Сучасний педагогічний менеджмент та управлінська культура, які ґрунтуються на засадах співпраці, цілеспрямованої взаємодії та мають демократичний характер відносин.

4. Високий рівень корпоративної культури, який включає цінності навчального закладу, кафедри, традиції та культуру спілкування всіх учасників навчального процесу. У майбутній професійній діяльності HR-менеджери виступають провідниками у формуванні корпоративної культури підприємств й організацій.

5. Психологічний супровід професійного й особистісного розвитку студентів, створення атмосфери довіри, підтримки, толерантності у відносинах студент-викладач, студент-студент, які суттєво впливають на формування психологічної компетентності майбутніх HR-менеджерів, їх емоційної культури.

6. Партнерство з підприємствами і організаціями різних форм власності, які є потенційними роботодавцями майбутніх фахівців та виступають замовниками якісної фахової освіти студентів. Така взаємодія дає можливість забезпечувати студентів базами практик; своєчасно корегувати рівень практичної підготовки студентів; підвищувати кваліфікацію викладачів випускних кафедр; враховувати вимоги роботодавців щодо формування компетенції майбутніх менеджерів.

7. Взаємодія з громадськими спільнотами з метою формування соціальних компетенцій майбутніх фахівців, зокрема, участь студентів в проєктах органів місцевого самоврядування, громадських організацій тощо.

На підставі теоретичного аналізу та набутого досвіду ми визначили складові практико-орієнтованого освітнього середовища, які націлені на забезпечення якісної фахової підготовки майбутніх фахівців з управління персоналом та сприяють розвитку й самореалізації студентів в процесі навчальної діяльності.

Слід зазначити, що співпраця з роботодавцями підприємств й організацій різних форм власності висвітлила необхідність оновлення концепції підготовки HR-менеджерів у вітчизняній вищій школі. На їх думку, студенти в процесі фахової освіти мають здобути інтегровані знання та вміння з менеджменту, економіки, психології, інформаційної підготовки, які відповідають сучасним тенденціям HR-діяльності та забезпечать їм більш успішне виконання професійних задач. Отже, окреслена проблема потребує подальшого дослідження шляхів оновлення змісту професійної підготовки майбутніх менеджерів з персоналу та посилення його практичної складової.

Література

1. Габа І. М. Соціально-психологічні особливості проектування освітнього середовища ВНЗ у контексті розвивального потенціалу /

І. М. Габа // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки. – Вип. 128, – 2015. – С. 57-61.

2. Житник Н. В. Освітнє середовище в системі забезпечення якості освіти (регіональний вимір) /Н. В. Житник // Соціально-економічні проблеми регіонального розвитку: Збірник матеріалів XVIII Міжрегіональної науково-практичної конференції (14 листопада 2019 року). – Павлоград: ІМА-прес, 2019. – С.11-19

3. Лобач Н. Освітнє середовище як засіб формування інформаційно-аналітичної компетентності студентів / Н. Лобач // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка. – Випуск 5, 2014. – С. 42-46.

Н. В. Думко

викладач Одеського державного університет

внутрішніх справ

м. Одеса

ПОЄДНАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ І КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ФАКТОРУ ПІДВИЩЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ ПОЛІЦІЇ

У дослідженнях, присвячених військовому професіоналізму, зокрема пов'язаних з військовими фахівцями, що проходять службу у Військово-повітряних Силах (І. В. Агапов, С. В. Алешин, О. А. Воробйов, А. А. Ворона, Д. В. Гандер, А. В. Каплин і інші), для визначення професійної придатності людини, як біологічного і соціального об'єкту, що характеризується безліччю природжених і придбаних особливостей і властивостей, виділяють п'ять блоків професійно-важливих якостей (ПВК). До них відносяться: особові, інтелектуальні, психофізіологічні, фізіологічні і фізичні. Структура і зміст професійно важливих якостей особи офіцера ВПС є найбільш функціонально задіяних у виконанні службових обов'язків. Приведена класифікація до певної міри умовна і може бути значно доповнена з урахуванням зміни специфіки діяльності і мірою розробленості до комплексу сучасних вимог, що динамічно підвищує, до офіцера.

Компетентнісний підхід висуває на перше місце не інформативну забезпеченість майбутнього кваліфікованого поліцейського, а вміння розв'язувати виробничі проблеми в процесі виконання посадових обов'язків, освоєння нової техніки й новітніх технологій із посиленням уваги на практично орієнтованій фаховій підготовці та забезпечує підвищення продуктивності засвоєння технічної інформації й творчого застосування її на практиці; оптимальну підготовку до виробничих відносин і комунікативної взаємодії; якісну підготовку робітників до самостійного виконання професійних обов'язків.

У нашому дослідженні професійну компетентність курсантів поліції

розглядаємо як інтегровану якість особистості, яка виявляється у прагненні реалізувати свій потенціал у галузі правової охорони населення, що ґрунтується на професійних знаннях, предметних навичках та уміннях зі спеціальності, досвіді і способах мислення, цінностях і ставленнях, позитивних схильностях, інтересах і прагненнях, здатності й готовності приймати рішення і нести відповідальність за їх реалізацію у процесі професійної діяльності.

Поняття “візуалізація” трактується в [3, с.6] як один із способів впровадження інформації в масову та індивідуальну свідомість. Основні цілі візуалізації інформації в процесі навчання полягають у тому, щоб привернути увагу до повідомленої інформації, підвищити рівень її сприйняття, рівень засвоєння знань, прискорити сприйняття та засвоєння знань, повторно нагадувати про дану інформацію. Основною функцією візуалізації інформації є її сприйняття.

Вчення про аналізатори як апарат зв’язку мозку із зовнішнім світом, про взаємодію першої і другої сигнальних систем як основу людського мислення, про опорне значення першої сигнальної системи у відображенні дійсності відкрило шлях до розкриття фізіологічної основи наочності. “Органам чуття доступне лише зовнішнє, явища, а внутрішнє, сутність, досягається мисленням. Тому принцип наочності – це принцип єдності конкретного і абстрактного у навчанні, що точніше відображає реальні співвідношення і зв’язки об’єктивного світу, а також логіко-гносеологічні закономірності процесу навчання” [1, с.153].

Гносеологічні основи принципу наочності досліджував Е. Г. Мінгазов. Автор пише: “Наочність має місце на всіх рівнях пізнання” [2, с.18]. Конкретну наочність він визначає як наочність на рівні явищ – живого споглядання реальних об’єктів, їх проявів, визначенні сутності в явищі, загального в окремому, абстрактного в конкретному. Абстрактна наочність – на рівні сутності, загального. Вона притаманна не реальному об’єкту, а логічному знанню.

Проблема сприйняття інформації за допомогою зору та слуху досліджувались багатьма вченими. Фактично існують три типи сприйняття дійсності: візуальний, аудіальний та кінестетичний.

Психологічний вплив візуалізованої інформації виявляється в процесах переробки візуальних повідомлень – емоціях, думках, можливих рішеннях і т.д. Важливе значення мають когнітивні аспекти візуального впливу. Одним з таких елементів когнітивної діяльності є відчуття. Відчуття – це первинний пізнавальний процес відбиття в корі головного мозку окремих властивостей предметів і явищ навколишнього світу. Зорові відчуття – один з видів відчуттів людини. Другим важливим елементом когнітивної діяльності є сприйняття. Сприйняття – це цілісне відбиття в корі головного мозку предметів і явищ. За психологічними дослідженнями стверджується, що момент усвідомлення відбувається за рахунок одноразового сприймання сукупності взаємопов’язаних чинників, а не при вивченні окремих елементів

цієї сукупності. Якщо візуалізована інформація являє собою цілісний образ, то при подальшому представленні окремих її елементів студенти будуть згадувати цілісний образ. Найважливішою властивістю сприймання є увага, яку потрібно залучати способом змін, руху, контрасту, виділення фону і т.д. Важливим пізнавальним процесом є також пам'ять, яку можна означити як процес запам'ятовування, збереження і подальшого відтворення матеріалу. Вважається, що природним є процес забування, а не запам'ятовування. В зв'язку з цим потрібно систематично повторювати інформацію, для того щоб сприйняття було неодноразовим, наприклад під час лекції, при узагальненні вивченого матеріалу, під час підведення підсумків. Важливим психологічним процесом, який відбиває в свідомості людини предмети і явища у закономірностях і зв'язках, є мислення. При візуалізації використовується опосередкований характер мислення, абстрактність, зв'язок з мовою, асоціативність.

Отже, реалізація навчально-виховного процесу може бути ефективною лише за умови поповнення форм та методів здійснення навчального і виховного процесів. Ідея поєднання традиційних і комп'ютерних технологій навчання актуальна, оскільки за її успішної методичної реалізації передбачається досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентноспроможної, здатної забезпечити кожній людині можливість самостійно досягти тієї чи іншої життєвої цілі, творчо самоствердитися в різних соціальних сферах.

Література

1. Бадаєв Ю. І. Специфіка викладання комп'ютерної графіки в школі: Інформатика та комп'ютерно-орієнтовані технології навчання. Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції (м.Хмельницький, 16-18 травня 2001 року) / Юрій Іванович Бадаєв. – К.: Педагогічна думка . – 2001. – с.72-73.
2. Бордовский Г. А. Информационные технологии в образовании: проблемы, перспективы /Г. Бордовский, В. Извозчиков. – Материалы Междунар. науч-практ. конф., 15-16 мая 2000 г. / Г. А. Бордовский (отв.ред.)- СПб.: Изд-во РГПУ им.А. И. Герцена, 2001. – 274с.
3. Дьяконов В. П. Техника визуализации учебных и научных задач с применением систем класса MathCad: Информационные технологии / В. Дьяконов, И. Абраменкова. – 1998. - №11. – с.39-42.

С. М. Зінченко
директор Нікопольського регіонального центру
моніторингу освіти та соціального партнерства
м. Нікополь

ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Одним із найважливіших кроків у професійному розвитку фахівця є етап професійної адаптації. За офіційними даними Державної служби України у справах ветеранів війни та учасників АТО, станом на 01.07.2019 року, статус учасника бойових дій надано 370 тис. особам, яким необхідні психологічна реабілітація та професійна адаптація до умов мирного життя. Одним з ефективних шляхів такої адаптації є навчання – отримання більш високого рівня освіти, нової спеціальності тощо. Тому, сьогодні проблема адаптації студентів-військовослужбовців виступає на перший план.

Професійна адаптація фахівців у ВНЗ була розкрита у роботах вітчизняних і зарубіжних дослідників з теорії педагогічної освіти (Ю. К. Бабанський, І. Д. Підласий, В. П. Беспалько); загальні питання професійної готовності особистості (М. І. Дьяченко, А. Ф. Линенко), адаптація до умов професійної діяльності (В. С. Штифурак, І. І. Ліпатов, А. В. Черников, Е. П. Савченко), питання впровадження інтерактивних методів і засобів навчання з метою формування професійної компетенції (А. Маркова, Г. П'ятакова, С. Степаненко, О. Чумакова). І. А. Милослава, Г. І. Ханалієв розглядають адаптацію як механізм, який дозволить особі (групі), системі успішно функціонувати, зберігати (змінити) напрям і темп розвитку, незалежно від зовнішніх чинників. Г. І. Ханалієв у своїй роботі відзначає, що адаптація є складною і супроводжується необхідністю ретельного аналізу економічного середовища, в якому відбувається пристосування господарюючого суб'єкта. Поряд з цим Г. І. Ханалієв визначає основні принципи адаптації, серед яких: комплексність, системність, економічна доцільність, екологічна доцільність, соціальний захист, економічність. Отже, поняття “адаптація” – це завжди якась зміна, кінцева ціль, яка забезпечує ефективне функціонування системи в нових умовах[1].

У сучасній психолого-педагогічній літературі немає єдиного підходу до поняття «адаптація».

Мета тез проаналізувати роль професійної адаптації майбутніх фахівців сфери послуг під час навчання у вищому навчальному закладі.

Професійна адаптація – найважливіший етап процесу професійного самовизначення людини. На цьому етапі виявляються недоліки попередньої професійної орієнтації й професійної підготовки, здійснюється процес формування нових установок, потреб, інтересів у сфері праці й, нарешті, виявляється, наскільки життєві плани виявилися реальними. Тому адаптація є своєрідним критерієм ефективності профорієнтаційної роботи з

військовослужбовцями. Професійна адаптація – це пристосування людини до виробничої діяльності, до нового колективу, його традицій і неписаних норм, до стилю роботи керівників. Вона ніби включає працівника в колектив як рівноправного, якого прийняли всі його члени.

До характеристик адаптивної моделі належать: фрагментарність, підпорядкування зовнішнім обставинам, виконання соціальних норм, напрацювання алгоритмів педагогічних ситуацій, соціальна й особистісна адаптація. Науковець Піаже зазначив, що адаптація розуміється як рівновага між асиміляцією (пристосування матеріалу до існуючих схем поведінки) та акомодациєю (пристосування цих схем до ситуації)[2]. Зрозуміло, що форми адаптації можуть бути різноманітними, але особливу роль вона має в інтелектуальній сфері. Отже, організація та адаптація – основні функції інтелекту або функціональні інваріанти.

На психологічному рівні адаптація виявляється як відчуття внутрішнього дискомфорту, невпевненості, зростання психологічної напруженості, підвищення тривожності, явний чи прихований конфлікт із соціальним оточенням. В.Семиченко виділяє такі чинники, що поглиблюють труднощі адаптаційного періоду на індивідуальному рівні: відсутність умінь і навичок самореалізації, сформованості умінь здійснювати психічну самореалізацію поведінки і діяльності; нездатність усвідомлювати вимоги до рівня інтеграції діяльності, адже нова система міжособистісних стосунків з оточуючими не може бути засвоєна одразу; особистісна схильність зосереджуватися на негативних сторонах повсякденного життя (помисливість, акцентуація уваги на своїх моральних, інтелектуальних, вольових недоліках, які ще більше посилюються у світлі нових соціальних вимог); сімейні відносини; гострота переживань поглиблюється побутовими труднощами, незадовільним матеріальним становищем; сумніви щодо правильності вибору професії через відсутність необхідності стимулів праці, розходження між раніше сформованою ідеальною моделлю діяльності та її реальним характером, недостатня психологічна підготовленість до професійної діяльності, несформованість професійної позиції; незадовільні стосунки з колегами, відсутність позапрофесійного спілкування, зниження можливостей у встановленні неформальних зв'язків, що посилює переживання, пов'язані з професійними невдачами; відсутність спрямованості на конструктивне подолання труднощів [3]. Саме тому, професійна адаптація характеризується як складний, багатоплановий процес оволодіння студентом-військовослужбовцем професією та пристосування до її вимог, формування гнучкої соціально-професійної позиції у системі формальних і неформальних стосунків у трудовому колективі, досягнення студентом-військовослужбовцем належного рівня особистісного та професійного розвитку.

Отже, професійна адаптація студентів-військовослужбовців полягає в активному освоєнні професії, її тонкощів, специфіки, необхідних навичок, прийомів, способів прийняття рішень спочатку в стандартних ситуаціях.

Вона починається з того, що після з'ясування досвіду, знань і характеру новачка для нього визначають найбільш прийнятну форму підготовки. Складність і вирішення професійної адаптації залежить від широти й різноманітності діяльності, змісту праці й інтересу до неї, впливу професійного середовища, індивідуально-психологічних властивостей особистості [4, 180-181].

Література

1. Ханалиев Г. И. Развитие системы управления адаптацией автомобильного транспорта в условиях экономической среды: автореф. дисс. канд. эконом. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / Г. И. Ханалиев. – Ставрополь, 2006. – 21 с.
2. Додонов Ю. С. Ассимиляция, аккомодация и "недостающее звено" теории Ж. Пиаже // Образ Российской психологии в регионах страны и в мире. Мат. международного Форума и школы молодых ученых. – М.: ИП РАН, 2006. – С.198-203.
3. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності: навч. посіб. / В. А. Семиченко. – К.: Вища шк., 2004. – 335 с.
4. Управление организацией / Г. Л. Азоев, В. П. Бараничев, В. Н. Гунин и др.; под ред. А. Г. Поршнева, З. П. Румянцевой, Н. А. Саломатина. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 668 с.

А. А. Петрова

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Кардинальні зміни в системі професійної підготовки фахівців туристичної галузі протягом останніх років вимагають детального аналізу сучасних напрямів наукових досліджень з метою виявлення вже досліджених проблем та спрямування дослідницького потенціалу на вирішення актуальних питань сьогодення. Одним із найбільш ефективних методів аналізу наукових праць виступає контент-аналіз [2]. У статті «Контент-аналіз наукових досліджень 2010-2019 рр. з проблем професійної підготовки фахівців туристичної галузі в Україні» дійшли висновків, що більшість дисертацій було присвячено таким проблемам:

- формування загальних компетенцій, що сприяють глобалізації галузі, де особливу увагу приділено вивченню іноземних мов;
- формування професійної культури;
- деталізація фахової підготовки та формування навичок роботи у конкретних видах туризму[1].

З метою підтвердження висновків попереднього дослідження було додатково проаналізовано фахові статті за останні п'ять років. У зв'язку з тим, що в Україні відсутні спеціалізовані фахові видання туристичної галузі, нам довелось моніторити наукові доробки з професійної підготовки фахівців з туризму серед педагогічних та економічних видань. У свою чергу, відсутність такого видання засвідчує, що туристична сфера та заклади освіти з підготовки професійних кадрів поки що не знаходяться в тісній співпраці, спрямованій на ефективний розвиток галузі. Нами було виокремлено 24 статті в таких виданнях: «Вісник Кременчуцького національного університету ім. Михайла Остроградського», «Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини», «Інформаційні технології і засоби навчання», «Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету», «Наукові записки Тернопільського національного університету ім. Володимира Гнатюка», «Проблеми підготовки сучасного вчителя», «Теорія і методика професійної освіти».

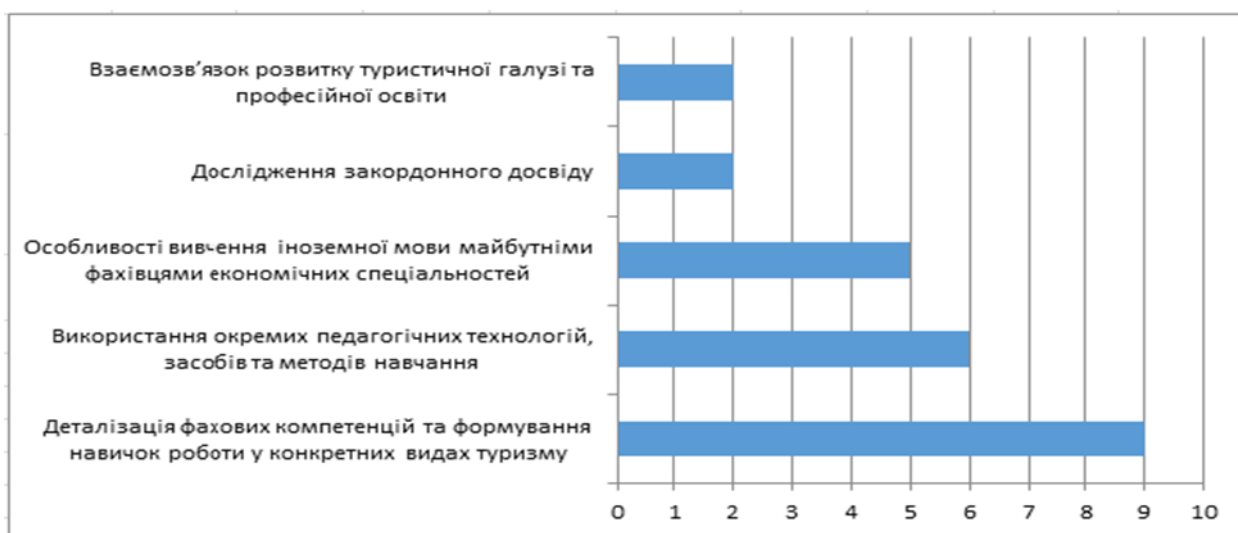

Рис. Кількісний аналіз фахових статей за напрямом дослідження

За результатами наукового пошуку (рис.) з'ясовано, що найбільша кількість статей присвячена деталізації фахових компетенцій та формуванню навичок роботи у конкретних напрямках туризму з урахуванням регіональних особливостей. Це статті А. Губаренко, В. Гулик, М. Данилевич, А. Захарині, Т. Імангулової, К. Мулик, В. Пацюк, В. Сопиги, Т. Сороки та ін. Метою таких досліджень є використання туристичного потенціалу регіону та акцент уваги на особливостях роботи в окремих напрямках галузі з метою розвитку внутрішнього туризму України та наданням якісної практичної підготовки майбутнім фахівцям.

Наступним за актуальністю є питання щодо використання сучасних педагогічних технологій, засобів та методів навчання, що відповідають викликам сьогодення та сприяють глобалізації освіти. До таких досліджень відносяться статті О. Литвинчук, В. Любарець, М. Малишевої, С. Огуй, Л. Савченко, В. Сідорова та інших.

Ще однією важливою проблемою туристичної освіти сьогодення є іншомовна компетенція, якій відповідає п'ята частина фахових статей, авторами яких є О. Баб'юк, І. Кодлюк, Я. Окопна та І. Скріль. Слід зауважити, що не можна виокремити конкретну проблему з підготовки професіоналів туристичної галузі, оскільки лише комплексний підхід до навчання та активна співпраця стейкхолдерів є передумовою якісної професійної освіти.

Отже, попередній аналіз дисертацій та характеристика проблем, досліджених у фахових публікаціях, дозволили нам зробити спільні висновки, виокремити сучасні актуальні питання з особливостей підготовки спеціалістів з туризму та спрогнозувати подальші напрями наукових пошуків:

- глобалізація туристичної галузі та освіти вимагає формування професійної культури та вивчення іноземних мов;
- діджиталізація світу спонукає формування готовності у майбутніх фахівців до використання новітніх технологій в професійній діяльності;
- розуміння загальної картини розвитку світу потребує вивчення загальних дисциплін, що формують світогляд особистості та головні принципи сталого розвитку туризму;
- повністю відсутні дослідження з моніторингу впливу якості вищої туристичної освіти на подальший кар'єрний розвиток випускників.

Результати здійсненого аналізу засвідчують, що актуальним залишається питання вчасного реагування освіти на виклики туристичної галузі.

Література

1. Петрова А. А. (2019) Контент-аналіз наукових досліджень 2010-2019 рр. з проблем професійної підготовки фахівців туристичної галузі в Україні. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. № 4, Кн.2. т.ІІІ (85). С. 212–222.
2. Qian J., Laww R., Li X. (2019) Educationresearchintourism: alongitudinalstudyof 77 articlesbetween 2008 and 2017. *JournalofHospitality,Leisure,Sport&TourismEducation*. № 24. P. 120–129.

Т. М. Пісна

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Сучасна освіта вимагає нових освітніх технологій, форм та інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки майбутніх фахівців. Освітні

заклади намагаються враховувати вимоги, які сьогодні висувають роботодавці до майбутніх фахівців, та адаптувати зміст освітніх програм і планів підготовки фахівців до новітніх процесів, що відбуваються в різних галузях виробництва. У статті розглянуто особливості впровадження дуальної освіти, що надає можливості зменшити розрив між теоретичними знаннями та практичним досвідом, а також підготувати кваліфікованого фахівця певного профілю.

Зміни, які відбуваються у світовій ринковій економіці та господарстві сьогодні, потребують іншого підходу до підготовки сучасного фахівця, який повинен бути успішним у професійній діяльності та конкурентоспроможним на ринку праці. Існує чимало невирішених проблем в організації і виконанні програм практичного навчання здобувачів освіти, що загострюються внаслідок складних економічних умов, у яких опинилися заклади освіти. Не відповідає сучасним вимогам наявна нормативна база, що регламентує взаємовідносини між закладами освіти і підприємствами, організаціями та установами щодо проведення практики студентів. Ринок праці диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі освіти. Одна із форм поєднання теорії та практики є дуальна освіта.

Теоретичні та науково-практичні розробки в сфері системної організації професійної освіти на основі методологічного принципу дуальності зустрічаються в працях таких німецьких учених як: Г. Бауман, А. Ліпсмаєр, Г. Пецольт, А. Шелтен, К. Штратман, Х. Штегман. Різні аспекти професійної освіти розкрито в наукових дослідженнях Н. Абашкіної, А. Завальнюк, Н. Козак, Н. Кравець, Н. Сакун, А. Турчин, В. Тягур, Н. Удовиченко [4].

Сучасна освіта вимагає нових освітніх технологій, форм та інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки фахівців. Освітні заклади, які забезпечують кадровим потенціалом, намагаються враховувати вимоги, які сьогодні висувають роботодавці до майбутніх фахівців, та адаптувати зміст освітніх програм і планів підготовки фахівців до інноваційних процесів, що відбуваються в галузях. Під час приймання на роботу представники виробництва цікавляться не стільки форматом «знань» випускників закладів освіти, скільки їх готовністю до професійної діяльності.

Тому виникає необхідність запровадження нових підходів в організації підготовки фахівців на основі соціального партнерства підприємств і навчальних закладів, одним з яких є впровадження дуальної системи освіти.

Вивчення поняття «індивідуальний стиль діяльності» тлумачиться як індивідуально-своєрідна система особистості, обумовлена особливостями її нервової системи та особистісними характеристиками, а класифікації, що входять до означеної групи, побудовані на внутрішніх умовах індивідуального стилю діяльності. Терміни «дуалізм», «дуальний», «дуальність» (від лат. *dualis* – подвійний) досить широко застосовуються в різних галузях знань (філософії, політології, економіці, соціальних та природничих науках). В педагогіці поняття «дуальна система» вперше було використане у ФРН в середині 1960 років для позначення нової форми

організації професійного навчання, що пізніше поширилась і на інші німецькомовні країни – Австрію, Швейцарію. Дуальна освіта стала відома, як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання. Тобто це подвійний вид освіти, при якій навчання осіб у закладах освіти проходить на підприємствах. [4].

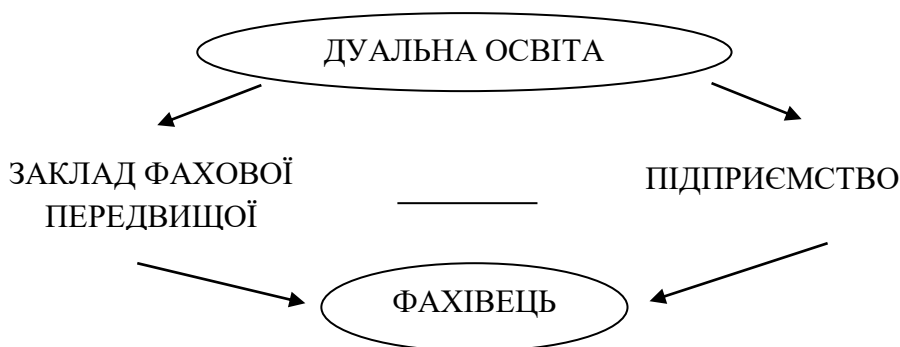
Основною метою впровадження елементів дуальної форми навчання в закладах фахової передвищої освіти – є усунення основних недоліків традиційних форм і методів навчання майбутніх фахівців, подолання розриву між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищити якість підготовки кваліфікованих кадрів, враховуючи вимоги роботодавців у межах нових форм навчання.

Різні аспекти професійної освіти розкрито в наукових дослідженнях Н. Абашкіної, А. Завальнюк, Н. Козак, Н. Кравець, Н. Сакун, А. Турчин, В. Тягур, Н. Удовиченко. Теоретичні та науково-практичні розробки в сфері системної організації професійної освіти на основі методологічного принципу дуальності зустрічаються в працях таких німецьких учених як: Г. Бауман, А. Ліпсмаєр, Г. Пецольд, А. Шелтен, К. Штратман, Х. Штегман [6].

Дуальна форма професійної освіти – це освітній процес, що поєднує практичне навчання з частковою зайнятістю на виробництві та навчання в традиційному освітньому закладі. Дуальність означає "двоєдність, подвійність", "єдине організаційне ціле". Подібна форма професійної освіти виникла як продукт соціального партнерства, що представляє собою механізм тісної взаємодії держави, роботодавців, профспілок і різних громадських об'єднань з підготовки висококваліфікованих кадрів відповідно до потреб ринку праці. Сутність дуальної системи полягає в тому, що з одного боку це професійна школа, а з іншого боку – навчальне підприємство. Обидві установи є по відношенню один до одного незалежними партнерами [5].

Так, для успішної співпраці з підприємствами викладачі закладів фахової перед вищої освіти спільно з провідними фахівцями підприємств розробляють Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, яка передбачає просторове і часове поєднання за принципом навчання у закладі освіти та стажування на підприємствах. Також обговорюються питання проведення професійної підготовки, яка об'єднує практичне навчання в закладі освіти з професійною діяльністю на підприємствах, установах чи організація. Така система сприяє розвитку і вдосконаленню ділових взаємовідносин з «базовими» підприємствами, збільшує їх зацікавленість і вплив на підготовку майбутніх фахівців, дає можливість професійно-практичного навчання безпосередньо на робочому місці. Згідно з дуальним принципом навчання, здобувачі освіти під час стажування на підприємствах складають кваліфікаційні іспити, а фахівці, що працюють на підприємствах, беруть активну участь у формуванні переліку дисциплін та змісту і структури освітніх програм закладу освіти. Про дуальне навчання

можна говорити лише тоді, якщо воно проводиться не лише в рамках закладу освіти, але й на підприємстві. Тобто відбувається співпраця «заклад освіти – підприємство».

Дуальна освіта має низку позитивних моментів: організація співпраці політиків, бізнесу, соціальних партнерів; розробка законодавчого підґрунтя для визнання якості професійної освіти; навчання здобувачів освіти під час трудової діяльності; залучення кваліфікованого персоналу з виробництва до педагогічної діяльності (інструктори, викладачі); здійснення інституційних досліджень і консультування (моніторинг якості надання освітніх послуг у сфері освіти, оновлення освітніх стандартів); урахування конкретних запитів підприємств до змісту та якості освіти. Також сумлінна праця може забезпечити майбутньому фахівцю як додаткові доходи, так і стаж роботи, що є дуже важливим при подальшому працевлаштуванні майбутнього фахівця.

Інтенсивність мотивації якої-небудь діяльності визначає наявність і ступінь виразності індивідуального стилю діяльності. Він дозволяє людям з різними індивідуально-типологічними особливостями нервової системи, різною структурою здібностей, темпераменту, характеру домагатися рівної ефективності при виконанні однієї і тієї ж діяльності різними способами, компенсуючи при цьому індивідуальні особливості, що перешкоджають досягненню успіху. У той же час індивідуальний стиль діяльності може бути неоптимальним з погляду ефективності діяльності.

Здебільшого дослідники сходяться на думці, що формування індивідуального стилю майбутнього фахівця – процес тривалий у часі і складний за змістом, що це поняття взаємопов'язане з такими як: імідж, стиль педагогічного спілкування, професіоналізм, професійна діяльність, педагогічна взаємодія.

Отримуючи освіту на підприємствах, молодь на практиці набуває певні компетенції та має більше можливостей для їх подальшого застосування. Це сприяє професійній соціалізації молоді, яка навчається зміцнювати власні позиції у виробничих умовах. Підприємства виграють від системи дуальної підготовки ще й тим, що після закінчення навчання випускників закладів освіти можна відразу залучати до виробництва, тобто відпадає необхідність тривалого введення у справу. Завдяки навчанню в рамках дуальної освіти

формується ефективна освітня стратегія, яка дає можливість здобувачам освіти поєднати теорію з практикою.

Література

1. Андрущенко В. П., Бех І. Д., Волощук І. С. Педагогіка вищої школи: підручник. Київ: Знання, 2009. 256 с.
2. Лісна Р. П., Тригуб В. О. Формування професійної компетенції у процесі практичного навчання. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2012. Том 2. № 13. С. 330–334
3. Ничкало Н. Профтехосвіта і ринок праці: старі й нові проблеми. Педагогічна газета. – 2005. – № 12. – С. 8.
4. Олексін Ю. П., Якубовська С. С. Педагогічна супервізія як елемент індивідуалізації дуального навчання. «Молодий вчений». № 4.1 (56.1). 2018 С. 102-104.
5. Пальчик М. І. Принципи реалізації взаємозв'язку теоретичного і виробничого навчання в професійній школі. Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журнал. Львів: Нац. ун-т “Львівська політехніка”. 2005. № 1. С. 72–78.
6. Ткачук С. І. Актуальні проблеми та перспективи розвитку професійної освіти в умовах ринку праці. Педагогічні науки. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Випуск 2 (88). С. 266-268

М. П. Дьяченко

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет,
керівник гуртка КПНЗ «Центр дитячої та юнацької
творчості «Гармонія» КМР
м. Кривий Ріг

ОСВІТНІ ЧИННИКИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДО СОЦІАЛІЗАЦІЇ УЧАСНИКІВ ГУРТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний період ґрунтовних перетворень розвитку української держави, проблеми освіти, її сьогодення і майбутнього, актуалізує низку тенденцій професійної підготовки майбутнього вчителя технологій, котрий окрім фахових знань, умінь і навичок, має володіти високою загальною культурою, світоглядними орієнтирами та духовними цінностями. Вища школа покликана формувати всебічно розвиненого фахівця у галузі освіти, конкурентоспроможного на сучасному ринку праці, здатного ідентифікувати себе як національно свідомого громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, освіти, культури й традицій, спроможного переосмислити набутий раніше соціальний досвід і життєві установки, який

самодостатній в особистому житті, постійно примножує надбання українського народу та вміє розкрити їхній зміст у професійній діяльності.

Гуманістична спрямованість сучасної освіти має важливе значення й потребує оновлення її змісту на всіх сходинках. Тому в умовах динамічних суспільно-економічних змін і завдань розвитку України в західноєвропейському та світовому просторі, головними цілеутворюючими чинниками концепції розвитку професійної освіти виступають перспективи загального, професійного розвитку особистості (майбутнього вчителя технологій), становлення її професійної культури.

Нині в системі неперервної освіти України, позашкільна освіта посідає вагоме місце, що забезпечує високоефективне виховання, навчання, розвиток і соціалізацію підростаючого покоління. У статті 21 Закону України «Про позашкільну освіту» зазначено, що педагогічним працівником закладу позашкільної освіти повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має належний рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи [1].

За цих умов зростає роль закладів вищої освіти в підготовці майбутніх фахівців з високим рівнем професійної компетентності, здатних навчатися впродовж життя, критично мислити, співпрацювати із суб'єктами освітнього процесу закладів позашкільної освіти (ЗПО).

Наукове обґрунтування теоретико-методичних основ професійної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій представлено у працях видатних вітчизняних вчених – О. М. Коберника, В. С. Пікельної, В. К. Сидоренка, Г. В. Терещука, П. І. Шевченка та інших.

Концептуальні положення і висновки щодо соціалізації учасників освітнього процесу закладів позашкільної освіти (ЗПО) досліджено українськими вченими – О. В. Биковською, В. В. Вербицьким, О. М. Жебровським, С. Л. Кучер, О. Б. Мелентьєвим, Т. І. Сущенко, Л. А. Яременко та ін.

Водночас на сьогодні ця проблематика залишається далеко не вичерпаною. Існує низка питань, що потребують ґрунтовних досліджень.

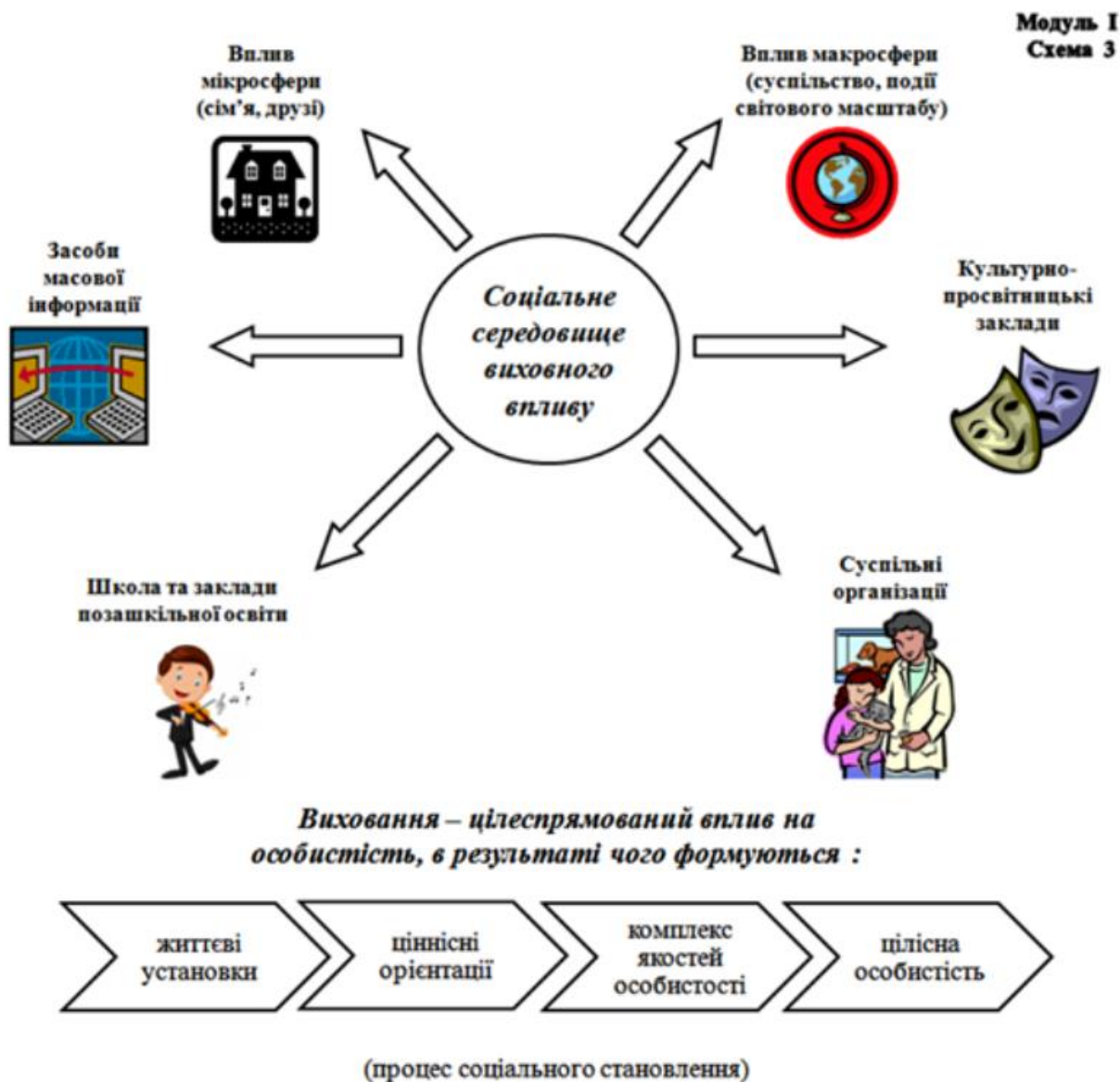
На основі багаторічної науково-педагогічної практики В. С. Пікельна сформулювала таке визначення: «Майбутній вчитель технологій – творчий педагог, котрий вміє виявляти, обґрунтовувати та створювати педагогічні умови для навчання, що сприяють розвитку творчих здібностей учнів; має володіти педагогічною діагностикою, яка є невід'ємним компонентом педагогічної діяльності; має застосувати інноваційні навчально-виховні технології, має вміти дати їм психолого-педагогічні характеристики, вміти розробляти дидактичні проекти, усвідомлюючи логічну послідовність дій від поставленої мети до прогнозованого результату; вміти розвинути в учнів потребу в їх саморозвитку і самовдосконаленні» [3].

Відомо, що соціалізація (лат. *socialis* – суспільний) являє собою процес інтеграції особистості в суспільство, засвоєння нею соціального досвіду, системи соціальних зв'язків та відносин, на основі яких відбувається

формування значущих якостей особистості. Водночас, соціалізація особистості є найважливішим компонентом структури особистості, оскільки за рівнем її сформованості можна судити про загальний рівень розвитку.

У освітньому процесі професорка Пикельна застосовувала опорні схеми. Одну з них ми спробували відтворити, модернізувавши її відповідно до сучасних умов.

Схема із рукопису посібника до навчального курсу педагогіки, викладеного логіко-графічною мовою опорних конспектів, малюнків, схем текстових та графічних моделей таблиць [2].

Відповідно до поданої схеми, можна стверджувати, що соціалізація учасників освітнього процесу ЗПО формується під впливом різноманітних зовнішніх і внутрішніх чинників та можлива лише за умови підготовки майбутніх вчителів технологій до суспільного життя; оволодінням загальнолюдською і національною культурою; соціально-політичною адаптацією та соціально-професійною орієнтацією.

Отже, освітні чинники підготовки майбутнього вчителя технологій до соціалізації учасників освітнього процесу ЗПО відображають професійно-педагогічні якості майбутнього вчителя технологій, зокрема, гуманістичну виховну спрямованість, моральність, чуйність, уважність, тактовність, відповідальність, педагогічний оптимізм, віру у можливість молодого людини, комунікабельність, креативність тобто все те, що охоплює процес «олюднення» знань.

Водночас виділені складові завдають предметний контекст підготовки майбутнього вчителя технологій, який здійснюється у процесі взаємодії викладача і студентів, а також студентів між собою, що сприяє накопиченню досвіду соціальних відносин.

Література

1. Закон України «Про позашкільну освіту» // Освіта України. 2000. – №31. С. 6-8.
2. Пікельна В. С. Педагогіка : навчальний посібник для студентів педагогічних вузів / Валерія Семенівна Пікельна. – Кривий Ріг : КДПУ, 2004. – 56 с.
3. Пікельна В. С. Педагогічна культура як важливий чинник професійної компетентності майбутнього вчителя технологій: [Наукове видання] / В. С. Пікельна // Педагогіка вищої та середньої школи. Збірник наукових праць. – Кривий Ріг : КДПУ, 2010. – Вип. № 30. – С. 3-10.

І. В. Коваленко

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ ЯК СКЛADOVA ЧАСТИНА МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Нова українська школа уже сьогодні потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін. Однією зі складових оновлення педагогічного процесу мають стати інновації в особистості майбутнього педагога, які суттєво вплинуть на формування його методологічної культури [1].

«Методологія» (від грецьк. *methodos* – буквально «шлях до чогось» або «шлях дослідження», *logos* – слово, поняття, навчання) може бути представлена як «вчення про метод» [2, с. 184]. Із філософських позицій, методологічна культура може бути розглянута як показник рівня розвитку методології науки і як певна характеристика особистості, що володіє цією методологією. Зазначимо, що категорія «методологія» охоплює широке коло суспільних і наукових проблем як у галузі філософії, так і в інших наукових дисциплінах. Методологія виходить на перший план в тих сферах, де фіксуються способи організації й побудови теоретичної й практичної діяльності. Проте, на сьогодні єдиного й загальноприйнятого її визначення не

існує і власне ця обставина і позначається на розпливчастості змісту методологічної культури в різного роду дослідженнях.

Під методологічною культурою розуміють складну багаторівневу структуру, що включає спеціально предметні, загальнонаукові й філософські знання[3]. У більш широкому сенсі це культура мислення, специфічна до сфери освіти, заснована на методологічних знаннях, уміннях, навичках, здатності до рефлексії, науковому обґрунтуванні, критичному осмисленні й творчому застосуванні певних концепцій, форм і методів пізнання, управлінні й конструюванні педагогічної теорії і практики з метою вирішення професійно-педагогічних проблем та осмислення власного педагогічного досвіду. Становлення методологічної культури передбачає поступальний рух від методологічної грамотності (знання методологічних проблем), методологічної освіченості (знання шляхів вирішення методологічних проблем), методологічної компетентності (здатності до самостійного творчого вирішення методологічних проблем теоретичного чи прикладного характеру в різних сферах життєдіяльності до власне визначеного рівня методологічної культури.

У своїй роботі педагог, послуговуючись власним досвідом, поєднуючи знання з інтуїцією, аналізуючи результати, виправляючи допущені помилки, досягає поставленої мети. Сьогодні характеризується залученням педагогів навчального закладу до науково-дослідної роботи, організації та проведення педагогічних експериментів. Усе це потребує особистісного і професійного саморозвитку вчителя, його готовності до запровадження нових навчальних програм, підручників, інноваційних педагогічних технологій. Тому підприємливість, як вміння користуватися можливостями та ідеями втілюючи їх у цінність для інших, має бути невід'ємною складовою частиною методологічної культури. Це інтегративна якість високо мотивованої особистості, що проявляється в готовності до реалізації особистісного потенціалу під час продуктивної діяльності, заснована на знаннях і досвіді, які набуті протягом життя[4]. Саме ця компетентність є важливою характеристикою професійного світогляду майбутнього вчителя, визначає адекватність сприйняття педагогом професійної дійсності, її ефективності, його здатності до самоаналізу й самоактуалізації.

Підприємницьку компетентність можна розвивати через відповідні форми навчальної діяльності, тобто через ті методи, що спонукатимуть студента бути ініціативним, активним, комунікабельним, відповідальним, передбачливим, відважним. Базові освітні методи - проєктне навчання, бізнес-симуляції, тренінги. Одним із ефективних шляхів формування підприємницької компетенції майбутніх працівників сфери послуг у процесі профільного навчання вбачаємо в застосуванні гри-тренінгу на базі соціально-економічного симулятора із управління ресурсами «Життєвий капітал», який є багатофункціональним інструментом для закріплення знань у сфері економіки, напрацювання моделей роботи із різними фінансовими інструментами та інструментами мінімізації економічних ризиків в ігровій

формі[5]. Соціально-економічний симулятор із управління ресурсами «Життєвий капітал» відноситься до імітаційних настільних ігор (типу «Монополія», «Менеджер», «CASHFLOW» та інші) та дає можливість через моделювання життєвих ситуацій, в яких застосовуються різноманітні фінансові інструменти, вивчити механізми застосування фінансових інструментів та способи забезпечення фінансової безпеки, напрацювати навички бюджетування та обліку доходів і втрат, розвивати пам'ять та раціональне мислення, напрацювати вміння вести переговори і домовлятися, відтворити стресові та ризикові ситуації ведення бізнесу, показати необхідність соціальної відповідальності та реальність виконання будь-якої глобальної місії, яку ставить перед собою людина, і шляхи її реалізації, знайти баланс між задоволенням особистих потреб людини та затратами на реалізацію поставленої мети [5].

Підводячи підсумки, зауважимо, що на сьогодні освіта майбутнього вчителя має бути сконструйована таким чином, щоб він володів всіма важелями для досягнення методологічної компетентності. Майбутні вчителі повинні бути підприємливими, що значно посилить їх людський капітал, конкурентоспроможність та професіоналізм.

Література

1. Гриневич розповіла про 10 ключових орієнтирів нової школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/>
2. Філософія: Навч. посібник рід ред.: Щерба С. П., Щедрін В. К., Заглада О. А. – 2004, Видавець: Київ: МАУП – 216с.
3. Кабанов П. Г. Методологическая культура педагога как предмет философского анализа : дис. к-та филос. Наук – 09.00.01 / Кабанов Петр Георгиевич. – Томск, 1997. – 215 с.
4. Про основні компетенції для навчання протягом усього життя [Електронний ресурс]: Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС). 18 грудня 2006. Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_975. – Назва з екрана.
5. Національний проєкт з фінансової грамотності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/ukrfinlitproject/> – Назва з екрана.

В. К. Коваленко

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ДИСЦИПЛІНАМИ МЕТОДИЧНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Нині у вищому навчальному закладі практично всі студенти користуються сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, що спрощує для них процес пошуку інформації, обробки її та представлення у різноманітних презентаційних формах. Використання комп'ютера як інструменту творчої діяльності сприяє досягненню таких цілей: підвищення мотивації до самоосвіти; формування нових компетенцій; реалізація креативного потенціалу; підвищення особистісної самооцінки; розвиток особистісних якостей.

Ураховуючи те, що вища освіта України побудована відповідно до вимог Болонської конвенції, де особлива увага приділяється самостійній роботі студентів, яка потребує підвищення й інтеграції видів і форм організації навчальної діяльності студентів, здійснюється інтегрування інформаційно-комунікаційних технологій з педагогічною системою організації навчальної діяльності, що дозволяє розширити навчальні можливості студентів, здійснити вибір і організацію індивідуальної траєкторії навчання, яка відбувається в контексті розвитку самостійного критичного і творчого мислення. Визначну роль в цьому відіграє мережа Internet, що є універсальним засобом пошуку інформації та передачі знань, особливо в процесі самостійної роботи студентів, що, в свою чергу, потребує формування навичок інформаційної діяльності. Педагогічні технології сприяють формуванню навичок інформаційної діяльності студентів вищих навчальних закладів та є основою для здійснення їхньої самостійної діяльності.

У системі освіти є багато педагогічних технологій навчання, які забезпечують самостійну роботу студентів, ураховуючи значні обсяги інформації, необхідність її обробки і передачі, яка потребує інтеграції цих педагогічних технологій з інформаційно-комунікаційними технологіями, використанням мережі Internet. Ураховуючи той факт, що у вищій школі особливе місце займає дослідницька робота студентів, заслуговує на увагу інтеграція методу проектів з використанням мережі Internet і рольових ігор. Такий вид проектів називають Веб-квестом[2].

Веб-квест (Web-quest) у педагогіці – проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якої використовуються інформаційні ресурси Internet. Веб-квести – організовані засоби Веб-технологій у середовищі WWW. За своєю організацією є досить складними, вони спрямовані на

розвиток у студентів навичок аналітичного і творчого мислення, викладач має володіти високим рівнем предметної, методичної та інформаційно-комунікаційної компетентності. Таким чином, Веб-квест поєднує в собі ідеї проектного методу та ігрових технологій в середовищі WWW засобами Веб-технологій [1].

Під квестом (англ. Quest – подорож, мандрівка) розуміють комп'ютерну гру, в якій гравець має добитися певної мети, використовуючи власні знання і досвід, а також спілкуючись з учасниками квеста [2]. Уперше термін «Веб-квест» був запропонований в 1995 р. Берні Доджем, професором Університета Сан-Дієго (США). Автор розробив інноваційні додатки до Інтернет з метою інтеграції в навчальний процес для різних предметів і рівнів навчання. Конструкторський Веб-квест потребує від студентів створення продукту або плану з виконання раніше визначеної мети у певних межах.

Творчий Веб-квест вимагає від студентів створення продукту у заданому форматі. Творчі проекти схожі на конструкторські, проте є вільними і непередбачуваними у своїх результатах. У процесі оцінки таких проектів необхідно більше уваги приділяти творчості й самовираженню студентів.

Веб-квести з розв'язання спірних проблем передбачають пошук і представлення різних, а інколи суперечливих думок з однієї проблеми і спробу привести їх до консенсусу.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де студент і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Викладач виступає в ролі організатора процесу навчання, лідера групи. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером учнівського колективу.

Кейс-метод або метод ситуаційних вправ є інтерактивним методом навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів. Він сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем, спілкуватися іноземною мовою. Кейс – це події, які реально відбулися в певній сфері діяльності і які автор описав для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії, підштовхнути студентів до обговорення та аналізу ситуації, до прийняття рішень.

Отже, інтерактивні технології – це організація засвоєння знань і формування певних вмінь та навичок через сукупність особливим способом організованих навчально-пізнавальних дій, що полягають у активній взаємодії студентів між собою.

Література

1. Горбунова О. В. Использование технологии веб-квест в

образовательном процессе [Электронный ресурс] / Оксана Викторовна Гобунова – Режим доступа к ресурсу: <http://inshakovaوخ.jimdo.com/методические-работы/повышение-квалификации>

2. Мартинова А. В. Что такое веб-квест? [Электронный ресурс] / Альбина Валентиновна Мартынова – Режим доступа к ресурсу: <http://myenglish2012.ru/web-quest>

Н. М. Гриняєва

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ФОРМА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

У тезах висвітлюється необхідність застосування інформаційних технологій в процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців харчової промисловості та ефективність використання методу проектів як форми дистанційного навчання при формуванні їх професійної іншомовної компетентності.

Сьогодні сучасна освіта повинна забезпечити молодого фахівця не лише певним набором професійних знань та вмінь, але й надати йому необхідні якості для затребуваного та конкурентоспроможного професіонала. Фахівець, окрім основних професійних якостей, повинен володіти такими якостями, як швидка адаптованість до змін, комунікабельність, здатність до самонавчання та саморозвитку, прийняття нестандартних рішень та прояв креативності. Тому особливе місце серед таких професійних якостей сучасного спеціаліста посідає саме «комунікативна компетентність», дозволяє людині спілкуватися на певному рівні в різних реальних ситуаціях, враховуючи проблемні та незнайомі [1, с. 238].

Проектна робота – це одна з найбільш цікавих та ефективних методик, що дозволяє реалізувати комунікативний підхід під час навчального процесу з іноземної мови, а саме: вивчення мови через особисту діяльність студента та оволодіння нею у процесі спілкування. Метод проектів є універсальним засобом для застосування в навчальному процесі та підвищення мотивації розвитку особистості студента.

Метою даної роботи є обґрунтування ефективності застосування методу проектів як форми дистанційного навчання в процесі професійної іншомовної підготовки майбутніх фахівців харчової промисловості.

Сьогодні ми всі є свідками складних і суперечливих змін, що відбуваються в сфері освіти. Сучасна система навчання дедалі більше орієнтована на впровадження інформаційних технологій під якими слід розуміти ті методи, які дозволяють конструювати навчання як продуктивну

творчу діяльність і викладача, і студентів, пов'язану з досягненням соціально повноцінного продукту на всіх етапах навчально-виховного процесу, спочатку у спільній, а потім і в індивідуальній роботі.

Дистанційне навчання - це форма навчання, яка заснована на використанні новітніх інформаційних технологій для самостійного навчання студента на відстані, але яка має інтерактивний зв'язок між викладачем та студентом, що стимулює інноваційні зміни в існуючій культурі і соціальному середовищі [2, с.6].

Для успішного здійснення дистанційного навчання існує безліч його інструментів спілкування та форм. Однією з форм дистанційного навчання є метод проектів. Метод проектів вважається гуманістичною технологією, що дозволяє студентам не лише успішно засвоювати матеріал, а й розвиватися інтелектуально, формує навички критичного мислення, виховує самостійність, комунікативні навички, толерантність та сприяє встановленню міжпредметних зв'язків. Навчальний проект – це не тільки спільна навчальнопізнавальна, творча або ігрова діяльність студентів-партнерів новими технічними засобами, але й розробка нових форм і методів викладання, новий підхід до процесу навчання [3, с. 4].

Метод проектів був розроблений ще напочатку минулого сторіччя в США. Його також називали методом проблем, и пов'язувався він з ідеями гуманістичного напрямку філософії та освіти, розробленими американським філософом и педагогом Дж. Дьюї, а також його учнем У. Х. Кіпатриком. Цей метод полягає в тому, що студенти разом із викладачем проектують рішення будь-якої практичної задачі. Викладачеві в проекті відводиться роль координатора, експерта, додаткового джерела інформації. У нашому випадку студентам пропонується вирішити будь-яку практичну задачу засобами іноземної мови, а саме англійської. Метод проекту допомагає вирішити одну із сучасних тенденцій в освіті – особистісно орієнтований підхід при вивченні іноземної мови. Проектна діяльність дозволяє студенту розкрити свій творчий потенціал, проявити фантазію, самостійність, дослідницькі здібності, а також розвиває комунікативну компетенцію як одну з основних цілей навчання.

Успіх проекту багато в чому залежить від умінь викладача створювати умови, що стимулюють формування і розвиток креативних, когнітивних, комунікативних, організаційно-діяльнісних умінь студента [2, с. 8]. Так на заняттях «Іноземна мова за професійним спрямуванням» (англійська) із студентами – майбутніми фахівцями сфери харчової промисловості ми створювали мультимедійні проекти по ситуаціях мовного спілкування "Особливості національних кухонь народів Британії. Сніданок-обід-вечеря жителів Уельсу, Англії та Шотландії". Виконання цього проекту передбачало використання іноземної мови в процесі обговорення, створення мовного середовища та використання інформаційних технологій (Telegram, Viber) між учасниками на відстані. Це дозволило перетворити роботу на дискусійний, дослідницький клуб, в якому студенти намагалися зрозуміти

особливості та відмінності гастрономічних вподобань різних народів однієї країни та відобразити їх створивши власні карти-меню. Для вирішення цієї проблеми студентам необхідно було проявити свої уміння в роботі з інформацією, її аналізом, робити узагальнення, висновки, проявити самостійність, креативність, відповідальність. Формування названих умінь і є завданнями навчання видам мовної діяльності і підготовки фахівця, що уміє активно та творчо використовувати свої потенційні здібності.

Отже, незважаючи на те, що проектна робота вирішує не всі проблеми у вивченні іноземної мови, але вона є найбільш ефективною формою дистанційного навчання іноземної мови. Учасники дослідження мають конкретну проблему, для вирішення якої вони застосовують інформаційні технології, обговорюють її з іншими учасникам за допомогою цих же технологій, при цьому використовуючи іноземну мову.

Література

1. Андрейко Я. Іншомовна професійна комунікативна компетенція / Я. Андрейко // Пед. Науки : зб. наук. пр. – Вип. 63. – С. 238–241.
2. Белогрудова В. Про дослідницькі діяльності учнів в умовах проектного методу // Іноземні мови в школі. – 2005. – №8. – С.6-11.
3. Купрата Н., Ногай В. Інтернет-технології удистанційному навчанні мови. – 2010. – с. 4-6.

А. Л. Зінченко

аспірант кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Нікополь

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО – НЕОБХІДНА УМОВА ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Розвиток соціального партнерства в його різних формах – важлива складова частина процесу посилення соціальної спрямованості сучасної ринкової економіки, її соціалізації. Узгодження інтересів досягається шляхом переговорного процесу, в ході якого сторони домовляються про умови праці, наданої інформації та оплаті. Розвиток системи соціального партнерства створює можливість досягнення відносного балансу інтересів роботодавців та студентів навчальних закладів на основі співробітництва.

У сучасних умовах соціальне партнерство стає об'єктивно необхідною умовою підготовки молодших спеціалістів, якість яких задовольняло б вимогам роботодавців. Реалізація системи соціального партнерства є запорукою підтримки відповідного рівня конкурентоспроможності фахівців і налагодження соціального діалогу в суспільстві. Так, актуальним на сучасному етапі розвитку економіки України є виявлення недоліків реалізації соціального партнерства та розробка напрямів його подальшого вдосконалення.

Питанням соціального партнерства багато уваги приділяється у наукових працях дослідників: В. Жукова, А. Муравйова, О. Олійникова, С. Лібнера, М. Сімоні, А. Кудряченка, А. Колот [1, 2]. В. І. Павлов, А. М. Колосок у своїх наукових роботах досліджували теоретично-методологічні аспекти формування соціального партнерства в Україні [3].

Проте, окремі питання про роль соціального партнерства у підготовці висококваліфікованих фахівців ВНЗ в Україні залишаються недостатньо дослідженими, що зумовлює необхідність глибшого їх вивчення.

Метою тез є дослідження розвитку соціального партнерства в його різних формах, ролі соціального партнерства в підготовці конкурентоспроможних молодших спеціалістів.

Останнім часом, соціальне партнерство отримує все більш широке поширення у закладах вищої освіти України, так і в цілому, у світовій практиці націлене на підготовку молодших спеціалістів якісно нового рівня: творчих і компетентних особистостей, здатних до професійного саморозвитку, самореалізації. Переорієнтація діяльності вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації щодо проведення практично-професійної підготовки молодших спеціалістів, вносить якісні зміни не тільки у зміст і форми навчання, але і вимагає, у свою чергу, посилення уваги до соціального партнерства як механізму задоволення вимог споживача освітніх послуг.

Нікопольський технікум Національної металургійної академії України і базові металургійні підприємства міста Нікополя Дніпропетровської області уклали довгострокові трьохсторонні договори (НТ НМетАУ, базові підприємства, МОН України) про соціальне партнерство на 2012-2020 роки, головною метою яких є реальне практичне навчання студентів на базових металургійних підприємствах для можливості подальшого їх працевлаштування та соціального захисту.

З метою якісної практично-професійної підготовки молодших спеціалістів, відповідно до вимог стандарту спеціальностей, освітньо-професійній програмі підготовки молодших спеціалістів, щорічно в технікумі складається наказ про організацію та проведення виробничої практики студентів НТ НМетАУ, в якому затверджується графік проведення практики та призначаються керівники практики.

Основною документацією для викладачів по організації навчально-виробничої практики є Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», графік практичного навчання, робочі програми з усіх видів практики, інструктивні та навчально-методичні карти.

На основі навчального плану і наскрізних програм з виробничої практики складається робочий план проходження студентами практики.

Керують навчально-виробничою практикою досвідчені викладачі спеціальних дисциплін, на підприємстві за студентами закріплюються наставники.

Кожного року відбуваються спільні наради адміністрації підприємств, провідних спеціалістів, керівництва НТ НМетАУ, на яких розглядаються і

обговорюються проблеми щодо проходження професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів, оплати практики.

Щорічно проходять засідання загальнотехнікумівської комісії, за участю представників підприємств, щодо розподілу на проходження виробничої практики. Розподіл на виробничу практику проходить за рейтингом, що проводиться на відділеннях (згідно наказу).

Нікопольський технікум постійно проводить науково-практичні семінари, конференції, "Круглі столи", на яких вирішуються питання щодо підвищення конкурентоспроможності наших випускників.

Напрями діяльності соціального партнерства НТ НМетАУ з базовими підприємствами міста Нікополя:

- НТ НМетАУ з роботодавцями розробляють сумісно (узгоджують) навчальні плани та програми для професійної підготовки молодших спеціалістів та іншу навчальну документацію, включаючи до навчальних планів і програм вивчення нової техніки, сучасних виробничих технологій підприємств, роботу студентів в термін виробничої практики на новій техніці;

- залучають провідних викладачів спеціальних дисциплін до роботи в технічних нарадах підприємств, з метою використання виробничих показників і рівня технічної оснащеності підприємства в дипломних проєктів студентів;

- надають можливість проходити стажування викладачів на підприємстві;

- розроблення реальних дипломних проєктів студентів на замовлення підприємств;

- підприємство беруть участь в матеріально-технічному забезпеченні; зміцненні навчально-лабораторної бази технікуму;

- забезпечують виробничу практику студентів; працевлаштування випускників та їх адаптацію на робочому місці;

- створення при відділі практики НТ НМетАУ Ради зв'язку з випускниками, клубу роботодавців, Центру підтримки кар'єри та працевлаштування випускників;

- участь у підготовці та проведенні спільних заходів (науково-практичних конференцій, урочисті вечори, анкетування, то що).

Завдання соціального партнерства:

- 1) Розробка та реалізація освітянської політики Нікопольського технікуму НМетАУ, яка враховує інтереси розвитку особистості студента.

- 2) Корекція змісту технологій професійно-практичної підготовки молодших спеціалістів НТ НМетАУ.

- 3) Підвищення професійної якості підготовки, виховання випускників, їх конкурентоспроможності на ринку праці з подальшим працевлаштуванням, розробка заходів щодо їх соціального захисту.[4, с. 10]

Підготовка висококваліфікованих фахівців неможлива без впровадження комп'ютерної техніки та освоєння випускниками сучасних інформаційних технологій.

Соціальне партнерство, встановлення і укріплення зв'язків з підприємствами, відкривають для освітніх систем додаткові можливості випереджаючого розвитку:

- спрощення доступу до інформації про ринок праці;
- забезпечення обліку вимог роботодавців до змісту підготовки молодших спеціалістів;
- спрощення процедури корегування старих і розробки нових учбових матеріалів і програм, які відповідають вимогам роботодавців;
- відкриваються широкі можливості для організації практики студентів;
- розширюються можливості працевлаштування випускників.

Попередній аналіз стану соціального партнерства ВНЗ I-II рівнів акредитації дозволив виявити наступні недоліки:

- *на рівні навчальних закладів*: недостатня матеріально-технічна база; недостатня реакція на зміну попиту на молодших спеціалістів; низький рівень оплати праці працівників;
- *на рівні системи вищої освіти в цілому*: відсутність єдиної системи (школа – технікум (коледж) – заклади вищої освіти);
- *у системі відносин «вищі навчальні заклади – роботодавці»*: низький рівень кадрових служб підприємств та низький рівень аналітичної роботи в них; невирішеність питань перепідготовки кадрів.

Досвід роботи соціального партнерства Нікопольського технікуму НМетАУ з базовими підприємствами Нікопольського регіону свідчить, що з роботодавцями можна співпрацювати реально і ефективно. Подальшу роботу ми вбачаємо у розробці педагогічних умов впровадження соціальної партнерської взаємодії.

Література

1. Колот А. М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання. – К.: КНЕУ, 2005. – 230 с.
2. Кудраченко А. І. Соціальне партнерство: європейський досвід і Україна / Стратегічні пріоритети №3, 2008. С.132-141.
3. Павлов В. І. Соціальне партнерство на ринку праці України: монографія / В. І. Павлов, А. М. Колосок; Акад. екон. наук України ун-т ім. Юрія Федьковича. – Рівне: НУВГП, 2009. –200 с.
4. Соціальне партнерство НТ НМетАУ з базовими підприємствами м. Нікополя в 2004-2014 роках: час випробувань, час пошуку, час нових досягнень / С. М. Зінченко. – ФОП Романов О. В., 2014. – 114с.

Т. О. Тараненко
аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Сьогодні дизайн проник у всі сфери життєдіяльності людини. Дизайн став феноменом художньої культури ХХ століття. Зародившись на рубежі століть, він на хвилі промислової та науково-технічної революції, стрімко розвиваючись, перетворився на один з впливових видів проектно-художньої діяльності. Дизайн, як вид проектно-художньої діяльності, прагне до створення комфортного для людини середовища на основі спеціальних наукових досліджень, оптимальних умов життєдіяльності людини, її потреб, умов взаємодії з сучасною технікою.

В умовах сучасності формування дизайнерської культури викликає інтерес у діячів різних наукових галузей: філософів, психологів, педагогів, художників, дизайнерів, мистецтвознавців. Питання дизайн-освіти відображені в роботах Є. Антоновича, О. Генісаретського, А. Діжур, Ю. Срібної, Д. Лебедева, В. Прусака, В. Тименко, А. Шевченко та ін.

На думку М. Воронова [1], в сучасних умовах дизайн слід розглядати як «нове органічне з'єднання існуючих матеріальних об'єктів і життєвих ситуацій на основі методу компоновання за умови необхідного використання даних науки з метою надання результатами цього з'єднання естетичних якостей і оптимізації їх взаємодії з людиною і суспільством. Це визначає наявність притаманних дизайну соціальних наслідків, що виявляються у сприянні суспільному прогресу і формування особистості.

Часто під дизайном розуміють тільки одну з його галузей – розробку естетичних властивостей промислових виробів, тобто створення сучасних різновидів декоративно-прикладного мистецтва, але він вирішує більш широкі проблеми – не тільки естетичні, а й економічні, соціальні тощо.

Таким чином, обмежитись тільки одним визначенням дизайну дуже важко, тому наведемо нижче визначення, які, на нашу думку, найбільш повно описують поняття дизайну, а саме – це творча проектно-художня діяльність, пов'язана з проектуванням предметного світу, метою якої є формування гармонійного предметного середовища, що задовольняє потреби людини, а також є продуктом або результатом цієї діяльності (річ або система речей).

Проведений аналіз стану проблеми дослідження показав, що питанням формування дизайнерської компетентності учнів у психолого-педагогічній літературі приділяється замало уваги.

Розглядаючи формування дизайнерської культури у майбутніх учителів технологій, Ю. Кулінка акцентує увагу на методичній підготовці студентів у процесі вивчення фахових дисциплін. На її думку, «зміст методичної

підготовки вчителя трудового навчання формується на основі компетентнісного підходу до організації навчально-виховного процесу в сучасному ВНЗ, передбачає інтеграцію знань з техніко-технологічних і педагогічних наук, розуміння законів природи і суспільства» [2, с. 381].

С. Кучер зауважує, що показниками якості дизайн-підготовки вчителя технологій є прояв таких дизайнерських компетенцій, як: художньо-графічна, культурно-естетична, проектно-технологічна, а також розвиток індивідуальних якостей педагога (художньо-естетичний смак, художньо-естетичне бачення дійсності, уважність, креативність) [3, с. 355-356].

При анкетуванні студентів питання формувалися таким чином, щоб була можливість виявити суб'єктивне ставлення до можливості забезпечити рівень своєї дизайнерської підготовки. Було з'ясовано, що більшість студентів (87 %) вважають: майбутні фахівці мають володіти професійними знаннями й уміннями з основ дизайну для забезпечення творчого розвитку учнів; 83 % опитаних відчують власну потребу в набутті таких ознак компетентності. Відомо, що ефективне формування професійної компетентності, активна позиція майбутніх фахівців сфери послуг у процесі набуття дизайн знань та умінь є можливими лише при існуванні глибокої мотивації, особистої зацікавленості кожного фахівця, відповідної системи цінностей. Дослідників цікавило, які мотиви спонукають студентів до формування компетентності; аналіз анкетних даних засвідчив, що для 28 % майбутніх фахівців сфери послуг ефективною є віддалена мотивація, пов'язана з перспективами подальшої діяльності (прагнення розширити свій світогляд та ерудицію, підвищити рівень дизайн-освіти, престиж серед колег, забезпечення професійного авторитету тощо), але для більшості учасників експерименту основним мотивом стала значущість самого терміну, інтерес до інноваційної педагогічної діяльності з основ дизайну (35,1 %).

Перед досліджуваними ставилось завдання сконструювати що-небудь. Проаналізувавши роботи, ми встановили, що для 59% студентів в процесі розв'язування задачі на вільне конструювання головними орієнтирами виступають структурні особливості заданих предметів, лише 9% зуміли вказати на функціональні властивості цих предметів і 31% студентів проявили комбінований підхід – враховували як структурні, так і функціональні властивості запропонованих предметів.

Аналіз рефлексивної частини «Портфоліо досягнень» дозволив визначити, що у 20% обстежуваних спостерігаються труднощі у формулюванні навчально-професійних цілей, відсутність горизонтів планування, чіткого уявлення про себе як майбутньому професіонала в конкретній сфері як фахової, так і дизайнерської діяльності.

Виникають складності самооцінки успіхів, текст «Портфоліо» містить перелік подій, в яких студенти брали участь, що не відображають рефлексивне осмислення їх досягнень. Виходячи з цього, можна говорити про необхідність розвитку навичок рефлексивної (самооцінної) діяльності

студентів, про стимулювання рефлексії студента, оскільки саме рефлексія результатів творчої діяльності є її обов'язковим етапом.

Отже, дослідження проблеми формування дизайн культури дещо обмежене деякими факторами: різне трактування базових дизайнерських понять; недостатня розробленість педагогічних та методичних прийомів навчання дизайн-діяльності; недостатня визначеність ролі майбутнього фахівця в суспільному житті держави; відсутність загальнодержавної моделі навчання основам дизайну в загальноосвітніх школах та вищих навчальних закладах різного профілю; ігнорування практикою навчання дизайну; відсутність єдиної структури у навчанні дизайнерського профілю тощо.

Таким чином, дизайнерська культура розглядається як одна із сторін багатогранної загальної культури людства, яка надзвичайно важлива для подальшого прогресивного розвитку цивілізації. Вона визначає рівень розвитку суспільства, спрямовує технічний прогрес, сприяє реалізації інтелектуального (знань), творчого і духовного потенціалу нації.

Суть дизайнерської культури як феномена – в суспільній цінності людини, її відношенню до самої себе, до людини, до середовища та оточення, у якому вона проживає.

Література

1. Воронов Н. В. Очерки истории отечественного дизайна. Москва : Искусство, 1997. 186 с.
2. Кулінка Ю. С. Модернізація методичної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання на основі комп'ютерних технологій / Ю. С. Кулінка // Управління якістю освіти : досвід та інновації : [колективна монографія] / під заг. ред. Л. Л. Сушенцевої, Н. В. Житник. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. – С. 378 – 405.
3. Кучер С. Л. Системний підхід у забезпеченні якості дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій / С. Л. Кучер // Управління якістю освіти : досвід та інновації : [колективна монографія] / під заг. ред. Л. Л. Сушенцевої, Н. В. Житник. – Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2014. – С. 351–378.

К. І. Кірюха

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У зв'язку зі змінами, які відбуваються в суспільно-політичному житті держави, потребує якісних змін і освітній простір. Вітчизняна освіта переживає процес оновлення, який викладено у Законі України «Про повну

загальну середню освіту» [1] від 16.01.2020 року та Концепції «Нова українська школа» [2]. НУШ ставить за пріоритет розвиток дев'яти основних компетентностей в учасників освітнього процесу, які мають сприяти набуттю практичних життєвих навичок, вихованню яскравої особистості, громадянина-патріота, інноватора.

Одними з умов реалізації поставленої вище мети є здатність до навчання, до самоосвіти педагогічного складу та модернізація навчальних закладів. Впровадження курсів, що мають на меті сприяти формуванню громадянської відповідальності серед молодого покоління.

Метою даної роботи є обґрунтування необхідності формування громадянської відповідальності учнів в сучасному освітньому просторі.

Науковці та педагоги України сьогодні продуктивно працюють над оновленням освітнього простору: технологічним та методологічним. Детиноцентризм, який покладено в основу Концепції НУШ змушує переглянути старі форми та методи роботи, модернізувати обладнання навчальних закладів. Технологічних оновлень вимагає і перехід до профільного навчання у 10-12 класах. Сучасне інформаційне середовище має в своєму арсеналі достатню кількість програмного забезпечення, яке сприяє зануренню в певну галузь знань, розумінню явищ та процесів, дозволяє формувати дієвий алгоритм емпіричного застосування набутих знань на практиці. Звісно, проблема фінансового забезпечення закладів ставить свої обмеження, але багато залежить і від викладача. Бажання вчитися, відповідати сучасним запитам молоді є однією з умов збереження авторитету вчителя, концентрації уваги та підтримання інтересу до власного курсу серед здобувачів освіти. Отже, вчителю-предметнику вкрай важливо сьогодні опанувати освітні платформи та набувати практичних навичок роботи з сучасним обладнанням. Викликом для відповідального вчительства став загальнонаціональний карантин, що вкотре довів, що значення самоосвіти важко переоцінити. Відповідно, знання сучасних інформаційних технологій не просто допомагає знайти спільну мову з учнем, а також якісно викладати власний предмет, простежуючи змістовні лінії, передбачені освітньою програмою.

Оволодіння базовими цифровими навичками стало нагальною потребою для викладача. Сьогодні не достатньо бути користувачем MicrosoftOffice, потрібні щонайменше навички роботи на таких платформах як GoogleClassroom, «На урок», тощо. Використання даних платформ спрощує процес роботи вчителя як безпосередньо у школі, так і при дистанційному навчанні. Створивши власний кабінет, вчитель отримує ряд переваг: забезпечення здобувачів освіти навчальними матеріалами різних форм (документ, таблиця, малюнок, презентація, відео), можливість пояснення алгоритму виконання поставлених завдань, створення тестів, квестів та інших завдань, що мають на меті перевірити рівень засвоєння здобувачами освіти матеріалів теми. Зручним також є створення електронного журналу, який зберігає не лише оцінки учнів, а й їх роботи з часом

виконання. Таким чином вчителі звільняються від необхідності збереження паперових носіїв і мають доступ до робіт учнів протягом навчального року. Кожен учень отримує оцінку і коментар викладача в індивідуальному порядку, що відповідає чинному законодавству України. Цікавим є те, що є можливість долучити до «навчальної кімнати» батьків в разі їх бажання більш ретельно контролювати рівень підготовки своєї дитини. Отже, можемо стверджувати, що подібні освітні платформи не просто осучаснюють процес навчання, а можуть стати корисною звичкою в роботі вчителів та учнів, бути гідною альтернативою під час дистанційного навчання.

Слід звернути увагу на роботу у Mozaik. Компанія пропонує навчання за електронними підручниками з інтерактивними 3D-сценами, освітніми відео та цікавими завданнями. Користувач отримує доступ до сучасного освітнього презентаційного програмного забезпечення для інтерактивної панелі чи дошки. Захопливий інтерактивний вміст, додатки, призначені для розвитку навичок, проведення дослідів та ілюстрування, пробуджують зацікавленість учнів та допомагають легше засвоювати навчальний матеріал.

Значну увагу приділяють формуванню інформаційної грамотності освітні платформи «EdEra» та «Prometheus». Ряд просвітницьких проєктів проведено в рамках EdCamp.

Все вище зазначене говорить про те, що процес навчання сучасної людини стає безперервним не лише при очному навчанні, але й у дистанційному, де в якості джерел інформації все ширше використовуються електронні ресурси (радіо, телебачення, комп'ютери). Останнім часом у інформаційному забезпеченні людини відіграють засоби телематики, в першу чергу – Інтернет.

Використовуючи в роботі сучасні інформаційні технології отримуємо можливість вирішення нових дидактичних задач: розробку попереднього проєктування, діагностику проблеми, досягнення мети, системний аналіз. Саме інформаційні технології дають змогу в повному обсязі розкрити педагогічні та дидактичні функції цих методів, надають можливість простежити впровадження в освітній процес наскрізних змістовних ліній, передбачених НУШ.

Однією з наскрізних ліній, на яку звертає увагу МОН України є розвиток громадянської відповідальності учасників освітнього процесу. Саме запровадження (або активне застосування) інформаційних технологій навчання сприяє формуванню цілісності освітньої програми у здобувача освіти, надає можливість простежити зв'язок між навчальними курсами, виділити основні змістовні лінії, простежити причинно-наслідкові зв'язки. Завданням сучасної системи освіти є не просто дати знання учневі, а зацікавити його в самостійному пошуку шляхів вирішення проблем під наглядом тьютора. Таким чином дитина набагато раніше усвідомлює свою соціальну роль та набуває певних практичних навичок, формується почуття відповідальності перед мікрогрупами (клас) або ж суспільством в цілому. Поставивши перед здобувачем освіти творче завдання і запропонувавши

йому широкий перелік ресурсів, вчитель може отримати зовсім неочікуваний результат. Адже, починаючи від збору інформації і до презентації роботи учень має свободу вибору, можливість аналізу і синтезу інформації, які обмежені виключно його технічними можливостями, термінами дедлайну на виконання роботи, а також особистими інтелектуальними здібностями, моральними засадами та небайдужістю по відношенню до оточуючого суспільства.

Використання подібних технік в сучасному освітньому просторі є явищем не уніфікованим. Далеко не всі навчальні заклади мають відповідне технічне оснащення і, найголовніше – вчителів, які здатні працювати в швидкому темпі. Працювати не лише у відповідності до норм права, а й до високоморальних засад громадянського суспільства. Головне, щоб застосування подібних форм і методів роботи не стали формальністю. Ретельний підбір інформації, турботливе наставництво може допомогти виховати відповідального громадянина з активною життєвою позицією. А при формальному підході або байдужості з боку вчителя результатом стане не лише зниження інтересу здобувача освіти до курсу, а й спотворення його уявлення про норми моралі та громадянські пріоритети.

Література

1. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-ІХ [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20>

2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. // Л. Гриневич, О. Єлькін, С. Калашнікова [Електронний ресурс] // Кабінет міністрів України. –Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

О. С. Грушнік

аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

САМОСТІЙНА РОБОТА ЯК ВАГОМИЙ АСПЕКТ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Ринок послуг в Україні висуває нові вимоги до фахівців сфери обслуговування, оскільки дана сфера є однією з важливих складових економіки розвинутих країн. Це потребує якісних змін в їх професійній підготовці. Прагнення підприємств до підвищення ефективності надання послуг за рахунок скорочення витрат, своєчасного реагування на конкуренцію та врахування мінливих пріоритетів споживачів призводить до необхідності самостійно приймати важливі рішення.

Професійна підготовка фахівців сфери обслуговування – складний, постійно змінюваний процес відповідно до розвитку суспільства та держави, які висувають особливі вимоги до них, так як їх «діяльність пов'язана з наданням послуг і створенням продуктів, що задовольняють матеріальні, естетичні та духовні потреби людини» [2].

За останні роки сталися позитивні зміни щодо зменшення частки аудиторних занять. Водночас зросли обсяги самостійної роботи студентів, а це, в свою чергу, потребує обґрунтування та розробки нових підходів до організації даного процесу.

Проблеми організації самостійної навчальної діяльності студентів різнобічно висвітлюються в працях Ю. Бабанського, В. Бондаря, П. Підкасистого, Л. Спіріна, М. Шкіля та ін.; самостійна робота визначається як один із ефективних методів пізнавальної діяльності в роботах А. Алексюка, Б. Єсипова, П. Підкасистого та ін.; самостійна робота як форма організації навчання досліджується М. Дьяченком, Л. Кандиловичем, І. Лернером та ін.

Досягнення сформованості у студентів самостійності багато в чому, на думку дослідників Г. Воробйова, Н. Морзе, Л. Макаренко, Є. Полат та ін., залежать від рівня їхньої інформаційної компетентності, а саме від уміння самостійно здобувати, опрацьовувати і використовувати інформацію в процесі освітньої та наукової діяльності.

Позааудиторна діяльність є невід'ємною частиною освітнього процесу, особливо в критичні періоди, коли відвідування закладу освіти неможливе, що дозволяє продовжувати процес навчання засобами ІТ технологій. Самостійна робота виконує функцію розширення професійних компетентностей майбутніх фахівців сфери обслуговування, розвитку їхніх творчих здібностей, особистісних і професійних якостей.

Проаналізувавши праці науковців, зазначимо, що самостійна робота розглядається як індивідуальна, позааудиторна робота студентів, що носить навчально-пізнавальний та навчально-виховний характер; діяльність, яка виконується без безпосереднього втручання викладача-куратора, але спланована й організована ним; передбачає розвиток особистісних якостей як критично мислити, гнучко, швидко, правильно реагувати на зміни в професійній діяльності, аналізувати та приймати єдиноправильне рішення в умовах конкуренції [3, с. 31].

Ефективна організація самостійної роботи майбутніх фахівців будь-якої сфери діяльності (сфера обслуговування не виключення) залежить від багатьох факторів: 1) ступінь готовності студента до самостійної роботи, вмотивованість, організація самодисципліни; 2) доречна, добре спланована, поетапна структура індивідуальної діяльності; 3) забезпечення методів та засобів роботи (доступ до онлайн ресурсів, підручники, лекції, відео, проекти тощо); 4) ведення звітної документації або плану про виконання самостійної роботи; 5) чітка робота викладача-куратора, своєчасна його допомога та

підтримка в разі помилки чи неправильно обраного шляху; б) системність та послідовність; 7) вид або форма індивідуальної діяльності [4, с.116].

Вивчивши досвід науковців щодо видів та форм самостійної роботи майбутніх фахівців, пропонуємо їх класифікацію:

1. За спрямованістю:

– *професійна* (носить фаховий характер, дає можливість працювати разом студентам подібних спеціальностей, керується викладачем, вимагає чимало зусиль) – участь у наукових гуртках, студентському науковому товаристві, дослідницьких проектах, олімпіадах, конференціях;

– *соціальна* (має більш загальний характер і може об'єднувати студентів різних спеціальностей) – спортивні секції, театральні й танцювальні групи, екскурсії, відвідування виставок, музеїв тощо.

2. За формою роботи:

– *масова* (конференції, лекції, перегляд фільму, екскурсія, олімпіада, вікторина тощо);

– *групова* (робота в науковому студентському суспільстві, організація гуртка, підготовка доповідей, журналів, відвідування майстер-класу);

– *індивідуальна* (написання дипломів, курсових робіт, рефератів, анотацій, есе, тез тощо).

3. За рівнем обов'язковості:

– *обов'язкова* (за навчальним планом чи робочою програмою);

– *бажана* (участь у наукових гуртках, конференціях, підготовка наукових тез, статей, доповідей тощо);

– *добровільна* (участь в конкурсах, олімпіадах, вікторинах).

4. За рівнем творчості:

– *репродуктивна* (виконується за певним зразком – розв'язання типових задач, заповнення схем і таблиць);

– *реконструктивна* (слухання й доповнення лекцій викладача, складання конспектів, тез тощо);

– *евристична* (спрямована на вирішення складних завдань, отримання нової інформації, її осмислення й подальше використання);

– *дослідницька* (проведення наукових досліджень)

5. За цільовим призначенням: вивчення нового матеріалу; поглиблення вивченого матеріалу; вивчення матеріалу з елементами творчості; вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок в умовах виробництва.

6. З урахуванням на місце й час проведення: самостійна робота на аудиторних заняттях; позааудиторна самостійна діяльність; самостійна робота під контролем викладача.

Отже, самостійна робота майбутніх фахівців сфери обслуговування має безпосередній вплив на формування професійних компетентностей, які сприятимуть становленню висококваліфікованого робітника на ринку праці. Її ефективна організація залежить від багатьох факторів, головним серед яких

є готовність студента самостійно працювати, здобувати знання, вміння та навички, здатність критично мислити й оцінювати ситуацію.

Література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник [для студ., аспірантів та молод. викладачів вузів]. Київ : Либідь, 1998. 558 с.
2. Загнибіда Р. П. Позааудиторна діяльність як невід’ємна складова професійної підготовки фахівців сфери обслуговування. *Педагогічний альманах*. 2016. В. 29. С. 129-135.
3. Мельник О. В. Организация самостоятельной работы студентов. *Материалы междунар. научнопракт. конф. [“Современные направления теоретических и прикладных исследований '2007”]*. – Одесса: Черноморье, 2007. – Т. 6: Педагогика, психология и социология. – 95 с.
4. Шевчук М. О. Педагогічні умови ефективності самостійної роботи студентів. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого – педагогічні науки*. 2012. Вип. 2. С. 114-117.

Н. С. Драгіна

магістрантка факультету

дошкільної та технологічної освіти,

Криворізький державний педагогічний університет
науковий керівник: д. п. н., доцент кафедри ПМТО

С. Л. Кучер

м. Кривий Ріг

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ

Під впливом різного роду викликів сьогодні відбувається велика переоцінка статусу вчителя, змінюється сенс освіти, розуміння його цінності, а також ролі того хто вчить по відношенню до того хто навчається. Під час обговорення професії вчителя в майбутньому неможливо не відзначити процеси трансформації відносин вчителя і учня. Зрозуміло, що акценти сприйняття вчителя як беззаперечної авторитетної фігури в даний час змістилися: проблема навіть не в зміщенні, а в частковому зникненні реальних авторитетів і виникнення ситуації хаосу і невизначеності.

Також виникає проблема в тому, що наукові знання подвоюються кожні п'ять років, а ціннісні пріоритети при цьому виявляються в уразливому становищі. Існуючий рівень розвитку технологій сприяє великому якісному стрибку в усіх сферах діяльності людини. В такому випадку виникає необхідність впроваджувати щось принципово нове в сфері навчання.

Серед професійних завдань вчителя технологій є специфічні, зумовлені змістом предмету, який він викладає. Специфіка ця пов'язана з необхідністю володіння широким спектром знань з технологій ручної та машинної

обробки, а також уміннями здійснювати цю обробку. Технології розвиваються швидко, в цьому виникає проблема, де вчителю досить важко підлаштовуватися під постійне впровадження інновацій в систему освіти. Учитель повинен розуміти, в якому вигляді піднести необхідний новий матеріал учневі і забезпечити ним його. При цьому змінюється сама технологія, підходи до проектування і ключові алгоритми навчання.

Подібне нововведення неминуче спричинило за собою неймовірне ускладнення професії вчителя, втратила актуальність вузькоспеціалізована підготовка педагогів з одного предмету. Учитель повинен володіти набором знань з різних дисциплін і вміти пов'язувати матеріали різних наук в цілісну систему. Професійна підготовка вчителів стає трансформованою і метапредметною одночасно – при цьому велику кількість часу відводиться на реальну практику.

Аналізуючи педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів технологій, вважаємо слушною думку С. Кучер, яка наголошує на важливості «інтеграційного перетворенню змісту спеціальних дизайн-спрямованих та фахових дисциплін підготовки майбутнього вчителя технологій із наближенням до рівня сучасних дизайнерських технологій» [1, с.20]. Удосконалення і оновлення змісту навчальних дисциплін у підготовці вчителя технологій має відбуватися регулярно, що, на наш погляд, значно підвищить професійну мобільність фахівця.

У сучасній системі освіти вчитель визначає спосіб навчання учня, але дитині недостатньо дати лише знання, ще важливо навчити користуватись ними. Знання та вміння, взаємопов'язані з ціннісними орієнтирами учня, формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації у житті, навчанні та праці. Учень при цьому повинен вчитися сам, сам приходити до тих чи інших відповідей. Діти повинні вміти не тільки вирішувати певні завдання, а й вміти застосовувати їх на практиці.

Сучасна програма навчання дозволяє більше дізнатися вчителю про те, що вважає за краще учень, збираючи та аналізуючи дані.

В основному саме технологія, що має відношення до діяльності людей з виробництва матеріальних і нематеріальних цінностей, допомагає набуванню досвіду самостійної практичної діяльності учня. Завдання вчителя технології – створити таку ситуацію, при якій дитина захоче зробити саме те, що їй цікаво.

Сам вчитель технології, для успішної роботи, повинен володіти величезним практичним досвідом щодо застосування різних спеціальних технологій, умінням мислити творчо, виражену загальну культуру, економічними знаннями, інформаційними технологіями.

Вчитель повинен знати:

– основи технологічної культури, закономірності та етапи науково-технологічного розвитку цивілізації;

– інтеграційні основи сучасних матеріальних, інформаційних та гуманітарних технологій, а також наукові основи перспективних технологій (інтелектуальних, цифрових, «безлюдних»);

– наукові основи і технології професійного самовизначення;

– основи технології проектної та науково-дослідницької діяльності.

Учитель технології повинен вміти:

– встановлювати і здійснювати зв'язку «Технології» з іншими областями знань;

– організовувати проектну та науково-дослідницьку діяльність школярів;

– проводити конкурси проектів школярів за технологією;

– вивчати готовність школярів до обґрунтованого професійного самовизначення.

Сучасний вчитель технології здійснює навчання і виховання учнів з урахуванням специфіки навчального предмета, сприяє розвитку в учнів логіки мислення, придбання учнями знань про предмети, засобах і процесах праці, загальних і спеціальних умінь і навичок, необхідних для виконання продуктивної праці та оволодіння будь-якої з масових професій.

Література

1. Кучер С. Л. Педагогічні умови неперервної дизайн-підготовки майбутніх учителів технологій *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. 2018. Vol. 6, № 1. pp. 12-22. URL: <http://ojs.mdpu.org.ua/index.php>.

В. О. Семашкіна

магістрантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти,

Криворізький державний педагогічний університет

науковий керівник: д.п.н.проф.

Л. О. Савченко

м. Кривий Ріг

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЇ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПАРАДИГМ ОСВІТИ

В умовах культурного відродження українського суспільства, його переорієнтації на духовні цінності зростає необхідність підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів технологічних спеціальностей. Це зумовлено тим, що зміст технологічних предметів у школі реалізується через особливості вчителя, його художньо-естетичну культуру та мистецьку підготовку. Тому технологічній галузі потрібні фахівці, що характеризуються високим професіоналізмом, інноваційним стилем педагогічного мислення, здатністю швидко реагувати на зміни в суспільстві, наявністю стійкої

потреби в професійному саморозвитку, прагнення до творчої самореалізації тощо.

У зв'язку з цим, одним з пріоритетних завдань вищої педагогічної освіти визначено підготовку майбутніх учителів технологічних спеціальностей до професійного саморозвитку та пошуків підходів і шляхів його реалізації.

Насамперед зауважимо, що вчителі технологічних спеціальностей – це категорія працівників освіти, які працюють у дошкільних та загальноосвітніх закладах, предметом діяльності яких є розвиток художньо-естетичної культури молодих поколінь засобами різних видів і жанрів мистецтва.

Аналіз літератури та освітніх документів дозволив визначити основною метою педагогічної діяльності майбутніх учителів технологічних спеціальностей формування та розвиток в учнів особистісно-ціннісного ставлення до трудового навчання здатності до сприйняття, розуміння й створення художніх образів, забезпечення умов для художньо-творчої самореалізації. Виходячи з цього, головним педагогічним завданням учителів технологічних спеціальностей стає пробудженням в учнів інтересів до мистецтва, є джерелом цілісного виховання духовного світу гуманітарно розвиненої особистості, ціннісних світоглядних орієнтацій художньо-творчого розвитку. Сутність мистецтва з його унікальними можливостями впливу на особистість, на думку вчених, найповніше виявлення в його педагогічних функціях.

У зв'язку з цим, виникає потреба розглянути специфічні, відмінні особливості професійної підготовки вчителів технологічних спеціальностей, що спрямовані на активізацію процесів професійного вдосконалення та саморозвитку відповідно до сучасних освітніх парадигм.

Теоретико-методологічним підґрунтям ефективної фахової підготовки вчителів технологічної галузі, на думку вчених, є основні методологічні принципи мистецького навчання (цілісності, культуровідповідності, естетичної спрямованості, індивідуалізації, рефлексивності); концептуальні засади теорії розвитку особистості; а також положення сучасних методологічних підходів. Так, за твердженням С. Гончаренка, процес гуманізації освіти визначає основний напрям її розвитку в сучасному суспільстві і спонукає до переосмислення та переоцінки всіх компонентів педагогічної системи, що проголошує особистість найвищою соціальною цінністю[6].

Гуманізація вищої освіти вимагає розглядати підготовку до майбутньої професійної діяльності крізь призму орієнтацій на розвиток особистості, у результаті якого одночасно підтримуються індивідуальні особливості й забезпечується формування у тих хто навчається, здатності жити у соціумі, умінь ефективного співробітництва з оточенням й відповідних професійних здібностей; культивування в особистості цінності іншої людини; у твердженні майбутнім педагогом позитивної особистісної сутності його вихованців. Так науковці акцентують увагу на використанні особистісно-орієнтовано підходу як психологічно-педагогічного принципу в підготовці

майбутніх фахівців. Адже особистісно орієнтований підхід як методологічний інструмент, складається з концептуального уявлення про особистість, за комплексної діагностики якостей особистості, з концептуальної інтерпретації отримуючи при цьому даних з комплексу методів цілісного, всебічного розвитку якостей особистості та умов цілісної реалізації цих якостей у відповідних видах сукупної діяльності та соціальної поведінки.

Таким чином, особистісно орієнтований підхід, що передбачає врахування індивідуальних характеристик кожної особистості, їх самотності та самоцінності, задоволення потреб у пізнанні, сприятиме становленню нового типу людини орієнтованої на самотворення та саморозвиток у майбутній професійній діяльності.

Отже, врахування означених методологічних підходів дає підстави стверджувати що професія вчителя технологічних спеціальностей як ні яка інша, потребує безперервного самовдосконалення, саморозвитку й творчої самореалізації у професійній діяльності. Тому найважливішим завданням технологічно-педагогічної освіти вважається пошук шляхів удосконалення вчителів технологічних спеціальностей до професійного саморозвитку, що базується на врахуванні загальних закономірностей, принципів та специфічних особливостей технологічної діяльності.

Література

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої школи: Курс лекцій: Модульне навчання. – К.: Вища школа, 1993. – 280 с.
2. Булгакова Н. Б. Педагогіка вищої школи: Конспект лекцій: К.: НАУ, 2003. – 40 с.
3. Вища освіта: європейський вимір та українські перспективи. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
4. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
5. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Отв.ред.Исост. П. В. Алексеев. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 448 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
7. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму: навч. посібник. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 156 с.

А. С. Бадега, О. С. Кошеленко
студенти 2 курсу факультету дошкільної та технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
науковий керівник: доцент кафедри ПМТО
І. Ю. Серьогіна
м. Кривий Ріг

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ СУЧАСНОГО ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО КОМПЛЕКСУ

Проблема управління персоналом була актуальна з самого початку виникнення більш сучасних готельно-ресторанних закладів. Оскільки персонал – це основна сила вирішення проблем, пов'язаних з конкурентністю, економічним підйомом та ефективністю праці будь-якого підприємства. Від злагодженої роботи персоналу залежить більша половина успіху всього комплексу. І однією із характерних рис керуючого повинно бути вміння ефективно організувати роботу персоналу: правильно поставити задачі, задовольнити потреби як самого персоналу, так і гостей, забезпечити всім необхідним обладнанням та багато іншого. Це одна із багатьох та найважливіших цілей керуючого закладу. Це можливо зробити за допомогою сучасних методів управління персоналом, що є одним із основних функцій менеджменту, тому що вирішення всіх проблем досягається з допомогою якісних фахівців. Навчання та підготовка персоналу, який зможе гарно працювати, посвячувати себе своїй справі – це основна ціль успішного готельного господарства.

Задоволений та усміхнений персонал – це стовідсотковий успіх будь-якого закладу, а особливо готельно-ресторанного господарства, тому актуальні питання управління персоналом є важливою проблемою в наш час. Менеджери повинні розуміти, що персонал – це ті ж самі люди, у яких є свої бажання і вимоги. У кожного різний характер і темперамент, тому задача керівника – знайти спільну мову з кожним. А головне ставитися до них так, як до рівних собі. На жаль, багато хто ще цього не розуміє, а від того, і якість роботи персоналу набагато менша, ніж могла би бути.

На сьогоднішній день у ринковій економіці розповсюджені такі поняття, як: людські ресурси, трудові ресурси, персонал, поняття управління людськими і трудовими ресурсами, управління персоналом.

Досвідчене керівництво добре розуміє, що для того, щоб розвиватися, мати успіх у конкуруючому середовищі і забезпечити успішний розвиток фірми, вони повинні оптимізувати інвестиції капіталу не тільки у матеріальні та фінансові ресурси, але й у людські. Вони знають, що тільки фахівці дозволяють фірмі жити і виживати. Поточні зміни у оточуючому середовищі часто пов'язані зі змінами у сфері персоналу, таких як освіта, ставлення до роботи тощо. Усі ресурси оцінюються у грошовому вираженні, а людська

праця потребує додаткових критеріїв оцінювання. Тому оцінка людських ресурсів поєднує цінність грошей і людські активи підприємства.

У наш час готелі намагаються бути технологічно ще більш розвиненими. Маючи високу матеріальну-технічну базу, власники готельно-ресторанних комплексів забувають, що основними в цій сфері є кваліфікований та відповідальний персонал. Лише вони здатні забезпечити комфортне спілкування, вислухати проблеми та пропозиції гостей готелю, надати допомогу та багато чого іншого. І саме від якостей персоналу, таких як: працелюбність, ввічливість, гостинність, компетентність, залежить здатність забезпечити готелю успішне майбутнє. А метою і завданнями наполегливого працівника буде удосконалення себе та місця, де він працює.

У цілому, управління персоналом – це система взаємопов'язаних між собою організаційно-економічних і соціальних заходів для покращення, розвитку, ефективності роботи персоналу, що в свою чергу, пов'язане з успішністю діяльності готельно-ресторанного комплексу.

Управління персоналом відбувається за допомогою декількох методів: адміністративних, соціально-психологічних та економічних.

Адміністративні методи опираються на дисципліну, владу та покарання. Ці методи розуміють собою підпорядкування персоналу керівнику, так звана ієрархія управління. Тобто персонал зобов'язаний виконувати поручення та накази керівництва, якщо це не йде всупереч порушення людської гідності.

Головними функціями є надання стабільного середовища для діяльності, гарантування прав і свобод.

Економічні методи ґрунтуються на впровадженні в трудовий процес матеріальних стимулів, таких як: грошове заохочення, премії, підвищення тощо.

Соціально-психологічні методи повинні впливати на персонал за допомогою психології та використанні моральних стимулів.

Це досягається через:

- створення дружнього колективу, підтримки творчої атмосфери;
- особистий приклад;
- задоволення потреб працівників;
- встановлення загальних норм поведінки для колективу;
- надання працівникам захисту.

Науковці М. Іванцевич і А. Лобанов пропонували визначати ефективність роботи персоналу за допомогою аналізу та спостережень. Спираючись на такі показники: активність, просування по службі, комунікабельність, продуктивність, можна зробити висновок про ефективність роботи цього працівника. Таке спостереження повинно проводитися на протязі усіх технологічних етапів управлінської діяльності ГРК. Його результати можуть змусити керівника вносити певні зміни в управлінні ГРК [4, с. 37].

Також М. Іванцевич і А. Лобанов[4] у своїх дослідженнях акцентували увагу, що визначення ефективності у такий спосіб буде допомагати в управлінських питаннях, адже:

- можна дізнатися думку працівників на ефективність управління персоналом;
- є можливість надавати персоналу змогу додавати свій внесок у досягненні цілей господарства;
- є шанс покращити управління персоналом за допомогою питань до самого персоналу.

Керівник повинен знати, як мотивувати свій персонал, як заохочувати. Адже для гарної роботи працівника у нього повинно бути на це бажання. Він повинен бути задоволений у моральному та матеріальному плані.

Таким чином, основою управління персоналом підприємств готельного господарства є роль робітника, знання його мотивації, вміння їх правильно розуміти та використовувати у вірному напрямку.

Сучасний процес управління персоналом включає в себе багато нових факторів, спрямовуються на взаємодію персоналу, перетворення їх зусиль на досягнення спільної мети. Вбираючи звичайні світові методиз управління людськими ресурсами, він розширює уже існуючі принципи, методи і рамки, в цілому, виводячи управлінські процеси на потенційно новий рівень.

На сьогоднішній день кожен розуміє, що для того щоб розвиватись, одержувати прибуток і зберегти конкурентоспроможність організації, керівництво повинно оптимізувати віддачу від вкладень будь-яких ресурсів: матеріальних, фінансових і головне – людських. Коли організація турбується про людей, то її філософія та сам настрій обов'язково дасть гарний результат.

Література

1. Браймер Р. Основы управления в индустрии гостеприимства / Р. Браймер. - М., 1995. - 384 с.
2. Егоршин А. П. Управление персоналом. - 4-е изд., испр. / А.П. Егоршин. - Н. Новгород: НИМБ, 2003. - 720 с.
3. Журавлев П. В. Технологии управления персоналом. Настольная книга менеджера / П. В. Журавлев, С. А. Карташов, Н. К. Маусов, Ю. Г. Одегов. - М.: Экзамен, 1999. - 576 с.
4. Иванцевич Дж. М. Человеческие ресурсы управления / Дж. М. Иванцевич, А. А. Лобанов. - М.: Дело, 1993. - 288 с.
5. Кабушкин Н. И. Менеджмент гостиниц и ресторанов. - 3-е изд., перераб. и доп. / Н. И. Кабушкин. - Минск: Новое знание, 2002. - 367

PRACA LEKARZA DENTYSTY I NAUCZYCIELA AKADEMICKIEGO

Z wykształcenia jestem lekarzem dentystą, posiadam stopień naukowy doktora nauk medycznych oraz dwie specjalizacje: w dziedzinie zdrowia publicznego oraz stomatologii dziecięcej. Ukończyłam również studia podyplomowe w zakresie logopedii. Mam kilkunastoletnie doświadczenie w pracy klinicznej oraz naukowo-dydaktycznej.

W swojej pracy zawodowej lekarza dentysty zajmuję się stomatologią dziecięcą, należę do Polskiego Towarzystwa Stomatologii Dziecięcej. Praca z dziećmi różni się od pracy z dorosłymi pacjentami: dzieci są na różnym etapie rozwoju intelektualnego, osobowości, zdolności motorycznych, najmłodszy pacjenci nie potrafią jeszcze mówić. Stąd dla stomatologa dziecięcego wpływają dodatkowe wyzwania; bazą do pracy jest oczywiście wiedza medyczna, ale równie ważne jest dobre orientowanie się w zagadnieniach dotyczących rozwoju, psychologii dziecięcej, metod komunikacji werbalnej i niewerbalnej z dzieckiem. Ponieważ wciąż część pacjentów obawia się wizyt u lekarza dentysty wiele miejsca poświęcam behawioralnym metodom znoszenia lęku; „tell-show-do”, systematycznej desensytyzacji, kształtowania, poczucia humoru i innych, dobranych indywidualnie do pacjenta. Wielu małych pacjentów ma problemy wykraczające poza stomatologię, ale jednak ściśle związane z narządami jamy ustnej- stąd moje dodatkowe wykształcenie logopedyczne. Łącząc wiedzę z tych dwóch dziedzin jestem w stanie kompleksowo poprowadzić pacjenta z wadami wymowy i problemami stomatologicznymi. Bardzo ważną część mojej pracy stanowi promocja zdrowia, edukacja zdrowotna i profilaktyka. Zagadnienia te kierowane są zarówno do dzieci, jak i, a może przede wszystkim, do rodziców. Instruktaż higieny jamy ustnej, zalecenia dietetyczne i higieniczne, rozmowa na temat zdrowia jamy ustnej i jego wpływu na zdrowie ogólne są nieodłącznym elementem pierwszej wizyty. Wielu spośród moich pacjentów zmagają się z różnymi problemami zdrowotnymi (między innymi kardiologicznymi, alergicznymi) i niepełnosprawnością więc współpraca z lekarzami innych specjalności jest ściśle wpisana w praktykę stomatologa dziecięcego.

Dydaktyką zajmuję się od początku mojej pracy zawodowej, mam doświadczenie w pracy ze studentami zarówno studiów pierwszego i drugiego stopnia oraz studiów podyplomowych. Przygotowałam i przeprowadziłam wykłady na kursie specjalizacyjnym dla lekarzy specjalizujących się w ortodoncji, z zakresu promocji zdrowia jamy ustnej. Ukończyłam Studium Doskonalenia Dydaktyczno-Pedagogicznego Nauczycieli Akademickich, jestem promotorką kilkudziesięciu prac licencjackich, magisterskich i podyplomowych. Od wielu lat uczestniczę w kształceniu studentów z różnych krajów świata, w języku polskim i angielskim. W dydaktyce zajmuję się zarówno naukami podstawowymi medycyny,

jak również zdrowiem publicznym. Tematyka zdrowia publicznego jest mi szczególnie bliska; zdrowie publiczne jest specjalnością interdyscyplinarną, łączy w sobie zagadnienia z wielu dziedzin, obejmuje między innymi analizę stanu zdrowia społeczeństwa, nadzór epidemiologiczny, promocję zdrowia, edukację zdrowotną, demografię, epidemiologię, politykę zdrowotną, zagadnienia etyczne i prawne

w ochronie zdrowia. W dzisiejszym świecie pełnym nowych i nawracających zagrożeń zdrowotnych, chorób cywilizacyjnych, niebezpiecznych dla zdrowia ruchów społecznych (np. „antyszczepionkowcy”) niezwykle istotne jest przekazanie studentom rzetelnej, opartej na faktach wiedzy (EBM) i umiejętności krytycznego myślenia. Uczestniczyłam w cyklu szkoleń „Promocja nauki szansą rozwoju Lublina- Nauka w Biznesie”, których celem było zwiększenie wiedzy i umiejętności pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych w zakresie przedsiębiorczości akademickiej, zwłaszcza w zakresie zakładania i działalności firm spin off/spin out i transferu wiedzy.

Przez dziesięć lat w pracy naukowej zajmowałam się rolą zakażeń wirusowych,

głównie w rozwoju raka płaskonabłonkowego jamy ustnej i gardła, wiodącym przedmiotem moich badań był wirus brodawczaka ludzkiego (HPV). Należy pamiętać, że lekarz dentyista często jest lekarzem pierwszego kontaktu i w trakcie badania stomatologicznego jest w stanie wykryć zmiany nowotworowe. Rak jamy ustnej jest chorobą o etiologii wieloczynnikowej; rolę w jego rozwoju mogą odgrywać zakażenia wirusowe, palenie tytoniu, spożywanie alkoholu, niedobory żywieniowe, przewlekłe drażnienie, zaniedbania higieniczne. W swoim dorobku mam kilkanaście referatów na zjazdach krajowych i międzynarodowych, publikacje naukowe o IF 8 i PK ponad 300.

Podsumowując, praca lekarza dentyisty, specjalisty i nauczyciela akademickiego są ściśle ze sobą związane; mając doświadczenie kliniczne i umiejętności z zakresu zdrowia publicznego jestem w stanie przekazać moim studentom wiedzę i nauczyć praktycznego jej zastosowania w ich życiu zawodowym.

IOe Xy

postgraduate student of the PHD

South Ukrainian National Pedagogical University by Ushinsky

Odessa

THE USE OF PRODUCTIVE TECHNOLOGIES IN THE CLASSROOM WITH FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS

The rapidity of social-scientific and technological changes, the challenges of market transformation, the processes of globalization, European integration, computerization and technology, the deep penetration of computer technologies in all spheres of life in modern society inevitably affected the level of state

requirements for the teacher. As a result, objects, concepts, learning aids and teaching are emerging in the area of the professional interests of the fine arts teacher.

Multimedia technologies can be used at all necessary levels of presentation of educational content and formation and development of artistic and professional knowledge: their perception, observation, theoretical and practical processing.

The implementation of educational content in multimedia technology occurs through the integration of several modalities – visual, audio and animation in the form of illustrations, logical images and visual analogies. The illustrations include relevant substitutes for the image being depicted: photos, videos, and others. Logical images are simplified representations that illustrate complex structures in schematic and encoded form, they include graphs, diagrams, diagrams, fine analogies, or illustrated metaphors, present model analogies of particular processes.

For the formation of artistic and professional skills of future teachers of fine arts by means of multimedia technologies such models as: multimedia lecture, multimedia portfolio, reference visual synopsis, "Virtual museum" can be used. The leading didactic tool is multimedia presentation – a set of logically related slides. The structure of a slide can contain elements of the following three main types: frames with textual information; multimedia objects (pictures, sound, video) and control buttons. Animation can be applied to each object – the ability to move the screen in a certain way. We consider the method of creating, designing and preparing a multimedia presentation as an activity in which analytical-synthetic, artistic-aesthetic and constructive-design types of artistic and professional skills of future teachers of fine arts are formed and improved.

Multimedia lecture is a kind of lecture-visualization, where the main teaching methods are demonstration of visual (film, TV and video fragments, slides, blocks of information) and its systematic commenting by a teacher with the support of computer technologies. During the experimental work, we developed the structure of the web-quest and its main components, taking into account the need for future teachers of fine arts of artistic and professional skills. Namely: 1) the main page, which presents the main goals and objectives of the game activity, 2) a tab, which lists the main roles and their corresponding tasks, 3) examples of tasks, 4) a list of links to web-resources.

This technology was introduced in the educational process gradually. In the beginning, students were offered single tasks of adaptation-corrective and reproductive type, which involved only working with a teacher-created web-quest as a performer. Further, future teachers have worked on the roles of designer, artist, teacher and visualizer. Finally, within the framework of the "Multimedia Technologies in Fine Arts" workshop, students acted as developers of web-sites and web-quests.

Analytical-synthetic, organizational-managerial, constructive-designing, communicative-informational and artistic-aesthetic types of artistic and professional skills were worked out in this activity. During the experimental work,

the following topics of web-quests were developed and tested: "Computer graphics – the new source of creative freedom of the artist", "My future profession", "How the computer taught to draw".

The above-described tools for the formation of artistic and professional skills of future teachers of fine arts have been tested during the educational process at the art-graphic faculties of pedagogical institutions of higher education.

The system of classes, containing in one form or another, multimedia technologies, should be built in accordance with the laws of formation of artistic and professional skills of students. Therefore, multimedia lectures should be supplemented with basic visual annotations – a set of slides, each of which multimedia means reveals the content of scientific concepts and categories, and at the same time is a certain artistic and graphic standard, as well as comprehensive multimedia portfolio for courses.

The awareness of the future teacher of fine arts of artistic-graphic standards and didactic models of professional activity should provide a motivational and valuable basis for the formation of artistic and professional skills in the educational process of a pedagogical university. The content of the proposed multimedia educational material should take into account: the peculiarities of the use of computers in the educational process, the possibility of hardware and software for the visual activity, the characteristics of technological stages of work with a computer, features of work in graphic editors, educational software for educational tools.

РОЗДІЛ 2

«СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТА ВИХОВАТЕЛІВ»

О. В. Ковшар

доктор педагогічних наук, професор,
завідуюча кафедрою дошкільної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
м. Кривий Ріг

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ НАСТУПНОСТІ У СУПРОВОДІ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ ПРО ПЕРЕХОДІ ДО НОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЗИЦІЇ «ШКОЛЯР»

Основним завданням, стратегією розвитку сучасної освіти є реалізація принципу наступності в системі безперервної освіти.

Мета дослідження: проаналізувати реалізацію принципу наступності у формуванні та розвитку дитини передшкільного віку згідно завдань БКДО та ДСПО; шляхи супроводу обдарованої дитини та зацентувати увагу на складових характеристиках феномена соціальної позиції «школяр».

Наступність у системі безперервної освіти розуміємо як взаємозв'язок між суміжними ланками, що забезпечує можливість цілісного розвитку особистості на всіх етапах і ступенях її формування.

Реалізація принципу наступності у супроводі обдарованої дитини при переході до нової соціальної позиції «школяр» розглядаємо в аспекті дослідження І. Беха, Л. Виготського, Л. Божович, Д. Ельконіна, Т. Піроженко щодо соціальної ситуації розвитку особистості.

В розвитку дитини з одного боку, як зазначає Л. Божович, перехід до нових умов життя готується усім попереднім ходом розвитку дитини і стає можливим тільки завдяки успіхам, яких вона досягає в цьому розвитку.

З іншого боку, вимоги, які висуває життя перед дитиною на новому етапі її розвитку, зумовлюють подальше формування її психіки [1, с. 143].

Перехід до шкільного навчання змінює весь «образ життя» дитини-дошкільника, з'являється нове соціальне положення дитини в суспільстві – школяр, учень, нові соціальні вимоги до його особистості, нові обов'язки й особиста відповідальність перед суспільством і країною за їх виконання. Нові умови шкільного життя викликають новий внутрішній стан дитини, нові переживання, які Л. Виготський назвав центром, ядром соціальної ситуації розвитку.

Від того, як дитина буде готовою діяти, виконувати всі вимоги в новій ситуації шкільного життя, на думку Л. Божович, наявність «ситуацій успіху і неуспіху», буде залежати її положення в новому для дитини шкільному колективі, яке супроводжується позитивними чи негативними переживаннями [2, с. 209].

Однак у дитини передшкільного віку не може бути сформованих «шкільних» якостей у чистому вигляді, оскільки вони складаються в процесі тієї діяльності, для якої є необхідними [2, с. 33]. Вони не можуть з'явитися без створення специфічних умов життя, педагогічної тьюторської підтримки, є характерними якостями готовності до соціальної позиції «школяр» й необхідними для повноцінного розвитку обдарованої дитини в шкільному віці.

Розвиток базових якостей особистості випускника дошкільного закладу (згідно Державного стандарту дошкільної освіти БКДО): довільність поведінки, самостійність і відповідальність, креативність, ініціативність, свобода і безпечність поведінки, самосвідомість, самоствавлення, самооцінка.

Серед ключових компетентностей учня початкової школи, згідно Державного стандарту початкової освіти (ДСПО) виділимо:

- інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

- навчання впродовж життя, що передбачає опанування вміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі.

Спільними для всіх ключових компетентностей у реалізації принципу наступності у супроводі обдарованої дитини про переході до нової соціальної позиції «школяр» є такі вміння: критичне та системне мислення; творчість, ініціативність; здатність логічно обґрунтовувати позицію; вміння конструктивно керувати емоціями; оцінювати ризики; приймати рішення; розв'язувати проблеми; співпрацювати з іншими особами.

Отже, реалізації принципу наступності у супроводі обдарованої дитини про переході до нової соціальної позиції «школяр» передбачає цілеспрямовану роботу в дошкільному закладі в таких напрямках:

- рівень якісного (не кількісного) розвитку пізнавальних процесів: вміння аналізувати, узагальнювати, диференціювати, порівнювати та ін.;

- розвиток пізнавальної активності дитини;

- орієнтація на якісні психічні новоутворення старшого дошкільного віку:

- супідрядність мотивів, розвиток соціальних мотивів поведінки й діяльності, які надалі будуть визначати внутрішню позицію учня;

- поява на кінець старшого дошкільного віку «внутрішніх морально-етичних інстанцій», за Л. Виготським, Д. Ельконіним, які ведуть до зміни взаємовідносин, будуть провідними в шкільному колективі й зумовлювати новий тип поведінки учня, школяра [3, с. 314].

Ці показники забезпечують комфортне, гармонійне входження обдарованої дитини в новий етап свого життя – початок шкільного навчання.

Література

1. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Москва: Просвещение, 1968. – 464 с.
2. Венгер Л. А. Об уровне развития детей, поступающих в школу. *Дошкольное воспитание*. 1972. № 8. С. 33–38.
3. Ковшар О. Специфіка реалізації принципу наступності в навчанні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. Кривий Ріг, 2013. Вип. 37. С. 310–316.

¹А. Є. Іншаков,² І. Є. Іншакова

¹кандидат філологічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти,

²кандидат філологічних наук, старший викладач
кафедри дошкільної освіти,

Криворізький державний педагогічний університет

м. Кривий Ріг

ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ СКЛАДАТИ РОЗПОВІДІ-РОЗДУМИ ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Підготовка дітей до школи має відповідати вимогам та критеріям оцінки дошкільної зрілості вихованця. Така підготовка передбачає фізичний, емоційний, пізнавальний і особистісний розвиток дитини, готовність до взаємодії з довколишнім світом, розвиток специфічних видів діяльності дошкільників, які визначають і забезпечують адаптацію дитини до нового соціального статусу – школяра і є фундаментальними для дошкільного дитинства [1, с. 7].

Своєчасний і якісний розвиток зв'язного мовлення – важлива умова повноцінного мовленнєвого розвитку випускника закладу дошкільної освіти.

Мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається з різних видів говоріння та слухання, у процесі яких формуються мовленнєві вміння й навички [1, с. 15].

Важливим якісним новоутворенням дітей старшого дошкільного віку є поява планувальної та регулювальної функцій мовлення. Дитина вже складає розповіді за планом, може планувати свою майбутню мовленнєву діяльність. Науковці доводять, що дітям властивий розмовний стиль мовлення; більшість послуговується діалогічним мовленням з елементами монологічного. Також дошкільники вміють складати невеликий текст з двох-трьох речень типу опису, у якому розкриваються одна-дві мікротеми, уводячи в розповідь елементи роздумів, формою яких є найпростіші умовиводи.

Мета й завдання розвитку зв'язного мовлення дошкільників полягають у тому, щоб діти якомога раніше почули всі граматичні форми рідної мови й

поступово вникали в їх зміст. Усвідомлення змісту граматичних значень рідної мови – процес становлення і розвитку інтелекту людини. Дитина, яка не засвоїла граматичного ладу рідної мови до школи, слабше вчиться, бо не може зрозуміти зв'язки і відношення між явищами дійсності, що вивчаються в школі [3].

Нами було проаналізовано освітні завдання, які окреслено в чинних програмах розвитку дітей дошкільного віку.

Зокрема, у програмі «Українське дошкілля» викладено такі мовленнєві завдання для дітей старшого дошкільного віку:

- вчити будувати діалог на запропоновану тему;
- продовжувати вчити дітей складати творчі розповіді (розповіді-міркування, з власного досвіду, власні казки й оповідання тощо);
- продовжувати вчити виявляти ініціативу у спілкуванні з дорослими, звертатися із запитаннями різного типу (Чому? Як? Для чого? Навіщо?); підтримувати розмову, запропоновану вихователем, вести діалог на запропоновану тему; вправляти в умінні починати розмову (добирати першу репліку діалогу), своєчасно відповідати на першу репліку, використовуючи стверджувальні слова, речення;
- вчити виявляти ініціативу в розмові з дорослими та дітьми (форми звертання, перші репліки);
- вчити дітей логічно та послідовно будувати розповідь без повторів, пауз, жестів; виокремлювати в розповіді початок, середину, кінцівку; придумувати назву до розповіді;
- вчити складати сюжетну розповідь за серією картинок (ілюстрацій), за картинкою, порівняльний опис двох картинок, іграшок, предметів;
- вчити складати розповіді-міркування, дотримуючись структури (теза, доведення, висновок) та вживаючи причиново-наслідкові сполучники (тому що, через те що, оскільки, адже) та прислівники, що означають доведення (по-перше, по-друге, зрештою, внаслідок, загалом);
- привчати аналізувати власні розповіді та розповіді ровесників, звертаючи увагу на більш вдалу лексичну заміну щодо характеристики образу, сюжетної лінії тощо [5, с. 221-222].

Комплексна програма «Дитина» подає такі освітні завдання:

- продовжувати виховувати любов до рідної мови;
- формувати культуру мовного спілкування;
- виховувати звукову культуру мовлення;
- сприяти лексичному розвитку – збагачувати й активізувати словник дітей назвами предметів, якостей, дій, антонімами, епітетами, омонімами, скоромовками, загадками, приказками, прислів'ями; сприяти поглибленому розумінню значення і смислових відтінків слів і словосполучень, оволодінню узагальненнями; уточненню значення слів, засвоєнню їх багатозначності; активізації словника в різних мовленнєвих ситуаціях;

- удосконалювати граматичну правильність мовлення – правильно вживати форми слів та сполучати їх в різних типах речень;
- розвивати зв'язне мовлення – учити доречно відповідати на різні види запитань, звертатися із запитаннями; в розмові зі співрозмовником чітко, точно, зрозуміло для інших виражати свої думки, прохання, наміри, бажання у ввічливій формі;
- формувати вміння користуватися різноманітними способами спілкування – словесними, мімічними, пантомімічними залежно від життєвої ситуації; запам'ятовувати та переказувати казки, оповідання, складати різні види розповідей; розвивати мовленнєву та пізнавальну активність, спонукати до словесної творчості;
- навчати елементів грамоти – сприяти усвідомленню дитиною мовлення шляхом практичного ознайомлення з елементами мови (реченням, словом, складом слова, звуком, буквою);
- формувати вміння проводити звуковий аналіз вимовлених слів різної звукової структури, давати характеристику звука, що виділяється в слові, визначати місце наголосу в словах; вчити алгоритму усвідомленого читання складів, слів у межах вивчених літер; готувати руку дитини до письма [2, с. 160].

Програма зазначає, що в роботі з дітьми рекомендується широко використовувати усну народну творчість, дитячий фольклор, вірші й оповідання українських письменників, музично-пісенні твори, декоративно-ужиткове мистецтво. Усе це за відповідної уваги до слова, його образності, влучності вживання є невичерпним джерелом розвитку мовлення, збагачення словникового запасу і разом з тим сприяє формуванню загальної культури дитини, прищеплює почуття любові до рідної мови, поваги до українського народу, його традицій і звичаїв.

Навчати старших дошкільників складати розповідь-роздум слід поступово. Враховуючи висновки, подані в дослідженнях психологів (П. Блонський, Х. Веклерова, Л. Войтко, О. Запорожець, С. Рубінштейн) про особливості розвитку форм мислення дошкільників, а також дані психолінгвістів (Г. Гальперін, Л. Лосєва, О. Нечаєва) про те, що зв'язне мовлення – це засіб спілкування, і його конкретні ситуації часто роблять необов'язковим у використанні всіх структурних частин роздуму, ми пропонуємо проводити ознайомлення дітей зі структурою розповіді-роздуму в такій послідовності: перший етап – ознайомлення зі зразками. Перед тим, як дитина почне складати власні розповіді, вона має набути для цього достатній літературний досвід, тобто ознайомитись з найкращими зразками художньої літератури, які стануть для неї орієнтирами у власній подальшій творчості. Другий етап – складання розповідей за малюнком. Заохочуючи дитину розповідати, дивлячись на малюнок, педагог стимулює її мовленнєвий розвиток. Третій етап – складання розповідей за малюнком чи картиною. Сюжети малюнків мають бути цікавими, неординарними, можливо чарівними чи гумористичними. Четвертий етап – складання

розповідей-описів. Після складання розповідей за малюнком доцільно переходити до творів-описів без використання зорової опори. П'ятий етап – опис реальних подій. Дорослий спонукає дитину пригадати подію з її життя, що справила особливе враження. Після цього складається план, за яким будується розповідь. Завершальний етап – складання розповідей з власної ініціативи [4, с. 24].

Навчання дітей розмовної мови здійснюється в закладі дошкільної освіти як у повсякденній роботі, так і під час спеціальних занять. З цією метою використовуються розмови з дітьми під час режимних моментів, спостережень, екскурсій, розглядання картин, предметів; бесіди за змістом літературних творів, на теми з досвіду дітей; дидактичні ігри з лялькою тощо.

Діти старшого дошкільного віку з інтересом розмовляють один з одним протягом всього дня. Вони діляться своїми враженнями, обговорюють якусь подію. Діти дошкільного віку намагаються наслідувати старших, охоче вступають у спілкування з ними. Тому, якщо є відповідні санітарно-гігієнічні умови і можливості, варто організувати спільні прогулянки, ігри дітей різних вікових груп, а потім запропонувати дітям висловитися на основі побаченого.

Отже, можемо стверджувати, що готовність суб'єкта використовувати мову в своїй діяльності можна назвати мовленнєвою здібністю (в ній закладено найважливіші складові мовної системи та основні види мовленнєвої діяльності – слухання і розуміння (аудіювання), говоріння, читання і письмо).

К. Ушинський, звертаючись до педагогів, наголошував: «Педагогічна розповідь має бути не тільки цікавою, але й мати в собі педагогічні якості: вона має бути такою, щоб легко відбитися в головах дітей. Щоб, дослухавши розповідь до кінця, дитина могла запам'ятати середину і початок, щоб подробиці не засліплювали головного, та щоб головне, будучи позбавлене подробиць, не було сухим» [6, с. 260].

Отже, поетапна організація навчання сприяє формуванню у старших дошкільників умінь виокремлювати істотні ознаки предметів та явищ; розвиває в них достатній рівень мовленнєвого узагальнення, який забезпечує складання цілісної розповіді-роздуму зі структурними частинами та різноманітними засобами зв'язку між ними; забезпечує користування дошкільниками цим видом зв'язного висловлювання в різних ситуаціях спілкування.

Література

1. Богуш А. М. Базовий компонент дошкільної освіти України. К. 2012. 26 с.
2. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі. Навчальний посібник. 2-ге вид., перероблене і доповнене. К. Вища школа. 2002. 407 с.
3. Наумчук М. М. Говоримо, читаємо, пишемо. Тернопіль. 1997. 32 с.
4. Сарапулова Є. Складання розповідей у дитсадку і в школі.

Дошкільнє виховання. 2011. № 10. С. 22-24.

5. Українське дошкілля. Програма для дошкільних закладів. Укл. О. І. Білан, О. В. Дідух. Львів. 2017. 257 с.

6. Ушинський К. Д. Дитячий світ. Вибрані твори. К. 1980. 320 с.

В. А. Балакірєва

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогічних технологій початкової освіти,
ДВНЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
м. Одеса

СТАН ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВЧИТЕЛІВ-ПРАКТИКІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ

Схарактеризуємо результати анкетування учителів початкових класів, які працюють з учнями в початковій школі. Вчителі початкових класів серед бажань наголосили, що трудове навчання повинно продовжуватись у групі подовженого дня (76,0%)опитаних педагогів; (43,3%) зазначили, що треба проводити уроки ігри (захисти проєктів, уроки-мандрівки); (12%) – навчальні екскурсії. Як бачимо, більшість педагогів усвідомлює необхідність введення у навчальний процес комплексу різноманітних форм організації навчання, адаптованих до умов школи й вікових особливостей учнів: різні типи уроків, консультацій, конференцій, співбесід, тощо для подолання нівелювання в організації процесу навчання.

Тенденція залишкового фінансування освіти з боку держави призвела до того, що в багатьох школах немає можливості оновити кабінети, закупити нове обладнання, відчувається нестача наочності. Все це негативно позначається на якості навчання, зниженні інтересумолодших школярів до уроків. Дослідження підтвердило зазначену тенденцію й показало, що тільки 29,0% опитаних педагогів, оцінює оснащеність навчального процесу з свого предмету як гарну; 61,0% оцінили оснащеність як задовільну, а 10,0% – як «скоріше незадовільну, ніж задовільну».

Відповідаючи на запитання: «Яких засобів навчання Вам не вистачає для організації більш ефективного навчального процесу у початковій школі?», учителі в першу чергу назвали сучасні засоби: мультимедійні дошки, DVD-плеєри, комп'ютери, а також традиційні обладнання для уроків праці й підручники.

Логіка дослідження потребує, передусім, вивчення Державного освітнього стандарту та програм з предметів трудового навчання.

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини її талантів, компетентностей, наскрізних умінь відповідно до вікових особливостей. Початкова освіта має цикли, як 1-2 і 3-4 класи, що враховують вікові особливості розвитку та

потреби дітей і дають можливість забезпечити подолання розбіжностей у досягненнях, зумовлених готовністю до здобуття освіти. Однією із важливих компетентностей є формування допитливості, самостійності, генерування нових ідей у галузі техніки і технології. Метою технологічної освітньої галузі за новим державним стандартом початкової школи є формування компетентностей в галузі техніки і технологій та інших ключових компетентностей, здатності до зміни довколишнього світу засобами сучасних технологій без заподіяння йому шкоди, до використання технологій для власної самореалізації, культурного і національного самовираження[1].

Ґрунтом якісної освіти є її зміст, визначення якого належить до стратегії державної політики. Результати навчальних досягнень учнів початкових класів обумовили необхідність поновити зміст Державного стандарту початкової загальної освіти та вдосконалити Базовий навчальний план початкової загальної освіти.

Одним зі шляхів оновлення змісту освіти і узгодження його із сучасними потребами, інтеграцією до європейського та світового навчального простору є орієнтація навчальних програм, складених відповідно до нового Державного стандарту, на набуття ключових компетентностей і на створення ефективних механізмів їх запровадження.

Державний стандарт нового покоління ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів, що зумовлює чітке визначення результативної складової вимог загальноосвітньої підготовки учнів у кожній освітній галузі по кожній із змістових ліній.

Впровадження ідей особистісно зорієнтованого навчання зобов'язує вчителів активно і послідовно застосовувати на уроках різні моделі співпраці дітей (парна, групова робота, ігрові прийоми, інсценізація, зміна ролей), завдання різної складності, залучення учнів до творчості, самооцінки тощо.

Компетентнісний підхід полягає у формуванні в учнів знань, умінь, навичок, досвіду, ціннісних ставлень, які можуть цілісно реалізуватися на практиці, тому компетентність не може бути зведена лише до фактичних знань. Сучасний зміст початкового навчання багатокomпонентний і національний, це – об'єктивна передумова реалізації його розвивальних і виховних функцій. До конструювання змісту слід підходити системно, тобто бачити взаємозв'язок різних чинників, що впливають на якість навчання, і виділяти серед них пріоритети його добору й удосконалення. Для початкової ланки – це спрямованість на загальний і різнобічний розвиток дітей та повноцінне оволодіння всіма компонентами навчальної діяльності.

Метою технологічної освітньої галузі є формування компетентностей в галузі техніки і технологій є пристосування та використання технологій для власної самореалізації, культурного і національного самовираження. Учні початкової школи: повинні втілювати творчий задум у готовий виріб; дбати про власний побут, заповняти власні потреби та потреб тих, хто його оточує; ефективно використовувати природні матеріали, дбаючи про навколишній світ; застосувати традиційні та сучасні ремесла. Державний стандарт

початкової загальної освіти вказує на необхідність спрямування навчально-виховного процесу у початковій ланці освіти на всебічний розвиток молодших учнів та повноцінне оволодіння ними всіма компонентами навчальної діяльності, у тому числі і уміннями та навичками трудової діяльності [1, с. 3]. Чинні нормативні документи, які регламентують роботу початкової ланки освіти, також наголошують на створенні задля цього сприятливих умов, з урахуванням специфіки закладу і учнівського контингенту.

Література

1. Державний стандарт початкової освіти
<https://www.pedrada.com.ua/article/2108-11-kompetentnostey-uchnya-->

Н. В. Вовк

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЇ

Сучасна підготовка майбутнього вчителя технологій спрямована на формування вчителя-професіонала, який, поряд із традиційними формами, методами й технологіями організації навчального процесу, повинен володіти прийомами формування культури споживання в учнів. Результатом такої підготовки є сформована професійно-педагогічна позиція майбутнього вчителя технологій, його саморозвиток і самовдосконалення та активна суспільна позиція. Рівень підготовки вчителя до формування культури споживання в учнів визначено певними критеріями та показниками, співвідношення яких свідчить про якість його професійної підготовки.

Важливим напрямом професійної підготовки майбутнього вчителя технологій є якісна методична підготовка до викладання освітньої галузі «Технології» в цілому та до методики викладання споживчих знань зокрема. Отже, методична підготовка є окремим напрямом професійної підготовки вчителя технологій. Визначимо методичну підготовку як процес та результат засвоєння теоретичних знань із методики навчання технологій і формування спеціальних методичних знань, умінь і навичок, необхідних для викладання цього предмета. Також методичну підготовку можна розглядати як педагогічну систему, що має певний зміст і структуру, пов'язану із засвоєнням методичних знань й активним включенням студента в практичну методичну діяльність.

Важливу роль у формуванні культури споживання та нагромадженні професійно-методичного досвіду студентів відіграють методичні задачі. Під методичною задачею розуміють таке навчальне завдання, в якому

моделюється певний елемент методичної ситуації. Її вирішення передбачає усвідомлення проблеми, умов, щодо яких задачу має буде розв'язано, актуалізації необхідних знань і виконання грамотних дій для виходу із цієї ситуації. Як правило, методична задача має форму педагогічної конструкції із чітко визначеною методичною проблемою, яку слід розв'язати [193, с. 183]. Матеріалом для таких задач є різні види вправ і завдань, уроки або їх фрагменти. На практичних заняттях із методики викладання технологічної освіти можуть бути такі методичні задачі:

- задачі, в яких вимагають проаналізувати готовий варіант розв'язання методичної ситуації, обґрунтувати доцільність (недоцільність) добору вчителем вправ, типу і структури уроку, методичного підходу до опрацювання певної теми тощо;
- задачі, для розв'язання яких необхідно вибрати один із кількох запропонованих варіантів вирішення методичної проблеми;
- задачі, що спрямовані на розвиток практично-методичних умінь (аналіз та добір завдань);
- задачі, спрямовані на самостійний пошук розв'язку методичної проблеми чи самостійне виконання методичних дій за певних умов;
- задачі, спрямовані на з'ясування причини типових помилок усних відповідей, письмових чи творчих робіт учнів класу.

Методичні підходи:

- *формально-операційний*, (мета навчання за цього підходу – ознайомити з функціональними можливостями програмного забезпечення);
- *задачно-технологічний*, (мета навчання – сформулювати технологічні вміння і навички під час створення інноваційного продукту);
- *задачний* (конструктивний), (мета підходу – сформулювати вміння створення інноваційного продукту за деяким зразком);
- *проблемний* (евристичний) підхід, (мета навчання – розвинути проєктувальні та творчі здібності учня). Цей підхід передбачає, що учень самостійно розв'язує задачу з неявно заданою умовою (структурою), складає структуру та реалізує її, використовуючи певну технологію.

Для майбутнього вчителя технологій принципова відмінність методики технологічного навчання від методики традиційного навчання в основній школі буде полягати в новій спрямованості навчальної мети.

Отже, зміст методичної підготовки вчителя трудового навчання формується на основі компетентнісного підходу до організації навчально-виховного процесу в сучасному ВНЗ, передбачає інтеграцію знань із техніко-технологічних і педагогічних наук, розуміння законів природи і суспільства. Він покликаний забезпечити реалізацію завдань щодо формування в учнів сучасної школи уявлень про техніко-технологічне середовище та соціально-економічні аспекти трудового життя, про форми їх взаємодії з технологічним середовищем і можливостями оволодіння основами технологічної культури.

Показником якості методичної підготовки фахівців у педагогічному виші є рівень методичної майстерності, що передбачає наявність авторської

методичної системи вчителя, для якого характерні прагнення до саморозвитку та професійної творчості, що виявляється в умінні бачити безліч варіантів розв'язання одного і того ж поставленого завдання; у здатності трансформувати методичні рекомендації та теоретичні положення в конкретні.

Отже, під час аналізу науково-методичної літератури, вивчення педагогічного досвіду підготовки майбутнього вчителя технологій було обґрунтовано та розроблено педагогічні умови, спрямовані на активізацію процесу підготовки майбутнього вчителя технологій до формування культури споживання в учнів. Висвітлені педагогічні умови мають розв'язати суперечності, що наявні в системі вищої освіти з урахуванням можливостей професійної підготовки спеціалістів.

Г. М. Васянович

вчитель вищої категорії, вчитель-методист,
заслужений вчитель України
Криворізької загальноосвітньої школи I-III ст. №8
м. Кривий Ріг

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Важливим елементом людського існування та взаємин є психічні контакти і спілкування. Потреба у контакті з подібними до себе існує й у тваринному світі, однак спілкування – це величезний дар, набуток суспільного буття людини. Завдяки спілкуванню людина пізнає світ, власну духовність, підтримує психологічний зв'язок з іншими людьми через масові засоби комунікації й безпосередні контакти на вулиці, у театрі й кіно.

Дефіцит спілкування, дружніх відносин викликає ускладнення і навіть напруженість, конфлікти між людьми, а то й захворювання. У спілкуванні дуже важливим є необхідність зрозуміти, що кожна людина – найбільша цінність суспільства. А тому слід поважати кожного, з ким ти спілкуєшся.

Існує два основних рівні (типи) спілкування – маніпуляція і актуалізація.

Маніпуляція – це відношення і поведження з людьми, як з речами.

Актуалізація – це визнання незалежності іншого і його права бути іншим, природність, повнота емоційного життя у дану конкретну мить спілкування.

Як відомо, система вибіркових ставлень особистості започатковується на етапі дошкільного дитинства. Вона розвивається від ситуативних до більш узагальнених і стійких. У процесі їх розвитку у дитини формуються стереотипи поведінки та способи взаємодії з людьми, що є підґрунтям її моральної вихованості. Моральні ставлення до ровесника передусім продукуються позитивною емоційною спрямованістю дітей одне на одного, яка виступає початковим етапом становлення і розвитку соціально-комунікативної активності, формування у них гуманістичної спрямованості

на широкий загаль людей. З цього приводу американський філософ Дж. Льюїс зазначає, що особистість, яка розвивається не та, що замикається, а яка постійно розширює коло спілкування. Особливо це стосується *молодших школярів*, в яких у цей час іде розвиток особистості.

Таким чином, соціально-комунікативна активність, як цілісне утворення є складною категорією, що містить у собі певну систему якостей властивостей індивіда, а саме:

- емоційне ставлення до ровесників та навколишніх людей, уміння емпатувати, співпереживати, співчувати, відчувати чужий біль і чужу радість, уміння ставити себе на місце іншого, бачити світ його очима, уміння володіти своїм емоційно-почуттєвим станом;

- знання норм і правил спілкування з навколишніми і здатність осмислювати процес спілкування (спостерігати і розуміти), прогнозувати ситуації спілкування і вміння інтуїтивно визначати стан іншого, здатність до рефлексії, заглиблення у свій внутрішній світ, зіставлення індивідуальних особливостей за вимогами довкілля;

- ціннісні орієнтації особистості в сфері спілкування, що виступають критеріальною основою емоційного ставлення до навколишніх (симпатія чи антипатія); здатність до об'єктивної оцінки поведінки і вчинків навколишніх та своїх власних, уміння оцінювати ситуації спілкування;

- вияв турботи про навколишніх, самостійність та ініціатива у наданні допомоги творче ставлення до спілкування.

Таким чином, у структурному плані соціально-комунікативної активності містить чотири компоненти: афективний, когнітивний, аксіологічний та праксеологічний. Така структура дає змогу зрозуміти суть його, але й динаміку протягом навчання.

У життєдіяльності молодших школярів є три проблеми пов'язані з адаптацією в навчальному колективі:

- пр. адап. навч. – пізнавальної діяльності опанування прийомів, методів.

- пр. соц. психологічної адаптації входження в стосунки з іншими.

- пр. до формальної організації, що пов'язані в систему безособових формалізованих зв'язків-норм, стосунків.

У світі людських взаємин відносини, як правило, розвиваються не виключно за однією з цих ліній, а реалізуються у системі взаємодій. Так, у сім'ї є й управління дітьми, і спроби дорослих керувати між братами і сестрами, між дорослими за домінування.

Отже, всюди переплітаються ці моменти спілкування, але моральна ціна їх, звичайно, нерівнозначна. Можливості і першого і другого шляху обмежені. Більше того в якийсь момент вони виявляються гальмом навіть у тих ситуаціях, до яких здавалося, були і передбачені. Найчіткіша програма і чіткі вказівки губляться у пасивному опорі тих, чиєю поведінкою намагаються маніпулювати. Зрозуміло, що тільки справжнє співробітництво і спілкування, в яких, за словами Е. Канта, до іншої людини ставляться як до

мети і ніколи, як до засобу, може зробити людські взаємини і стабільними, і здатними до розвитку.

Народившись, дитина входить у світ встановлених століттями звичаїв, способів поведінки, поглядів закріплених у рідній мові. Виховання полягає в тому, що людина, підростаючи, освоює, присвоює складний світ дорослих в якому опинилася вона.

Дитина оволодіває досвідом дорослих буквально з перших місяців свого життя: спочатку підсвідомого пристосування, а потім – систематичного навчання.

У процесі живого спілкування з дитиною, дорослі навіть незалежно від своєї волі передають їй погляди на навколишній світ, свої моральні поняття і уявлення. Тому вплив дорослих дуже великий на особливості спілкування молодших школярів у майбутньому.

Отже, вже з перших днів свого життя дитина засвоює прийняті в її середовищі стереотипи поведінки; іншими словами, дорослі свідомо і несвідомо навчають дітей і “зовнішніх” і “внутрішніх” алгоритмів спілкування, формують зразки поведінки і відносин своїх синів і доньок.

Змалку дитині кажуть: «Не плач, адже ти – мужчина!», «Будь охайною, акуратною, адже ти – дівчинка!» Дитина одержує еталони «доброго», «злого», «красивого», «потворного» і т. д. Згодом, зустрівшись із новим явищем, людина дивиться на нього через вироблені у дитинстві оцінки і стосунки.

Вміння слухати має першорядне значення у людському спілкуванні. Підраховано: із часу, що використовується для контактів з тими, що нас оточують, ми 9% пишемо, 16% читаємо, 30% говоримо, 45% слухаємо. Відсотки молодших школярів дещо інші, відносно від осіб, які спілкуються. Найбільший відсоток на уроках, у розмові з дорослими. Але коли іде мова про спілкування з друзями? З друзями діти намагаються якомога більше говорити і якнайменше слухати. Це зв'язано із їхнім психічним станом. Діти при спілкуванні почуваються вільно, комфортно. Над вибором фраз і слів не задумуються, а словесно зразу відображають свої думки. Велику роль грає настрій, який вони і не намагаються приховати при спілкуванні. Кожен учасник розмови намагається розповісти якомога більше. Тема їхніх спілкувань – це цікаві пригоди, з якими так кортить поділитися з товаришами.

Спілкування дитини складається під вирішальним впливом спілкування із дорослими, слухання їх мови. Мова розвивається поступово, процес розвитку складається із декількох етапів. На першому році життя дитини створюються анатомо-фізіологічні і психологічні передумови опанування мовою. Цей етап розвитку мови підготовчий. Дитина другого року життя практично опановує людську мову. Але ця мова носить аграматичний характер: в ній немає відмінювання, прислівників, прийменників, хоча дитина уже будує речення. Граматична правильна усна мова починає

формуватися на третьому році життя. Але і тут дитина робить багато помилок. У старшому дошкільному віці в дитини розвинуте усне мовлення.

Таким чином, говорячи про спілкування молодших школярів, передусім можна виділити конструктивні і деконструктивні її ознаки. Серед конструктивних це, передусім, почуття симпатії до однолітків, емпатії, товариськості, дружби; це співпереживання, турбота про нього і допомога йому.

Водночас у молодшому шкільному віці спостерігається і соціально комунікативна активність стосовно однолітків має вибіркового характеру, оскільки в основному емоційною експансивністю, почуттями симпатії чи антипатії об'єктом яких може бути різна кількість однокласників від одного до чотирьох і більше. Саме з цим пов'язана кількість ровесників, до яких однокласників виявляє симпатію чи антипатію. Почуття співпереживання або неприязні, помічає чи не помічає їхні радощі і невдачі, заради яких може відмовитись від власних інтересів.

Література

1. Прохоров А., Генин Г. Особенности психологических состояний младших школьников/А. Прохоров, Г. Генин //Вопросы психологии. –1998– № 4 – С. 42-53.

О. А. Вітрук, Г. Я. Олексюк
викладачі, ВКНЗ «Володимир-Волинський
педагогічний коледж імені А. Ю. Кримського»
м. Володимир-Волинський

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТИ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Принципові зміни у змісті загальної середньої освіти та технологічної підготовки учнів середньої та старшої ланки, запровадження нового стандарту та нових навчальних програм у 5-9 класах, профільного навчання в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів, зумовлюють необхідність якнайшвидшого вжиття заходів щодо вироблення нової методики навчання учнів трудового навчання та технологій, здійснення профільного навчання у старшій школі та створення відповідного методичного забезпечення навчально-виховного процесу у загальноосвітніх навчальних закладах.

Сучасна технологічна епоха загострила проблему взаємодії природи, людини й технологічного середовища. Технології виробництва не повинні перешкоджати людині й оточенню. Тому технологічний етап науково-технічного прогресу визначає пріоритети способу виробництва над результатами діяльності з урахуванням її соціальних, економічних, екологічних, психологічних, етичних та інших чинників і наслідків.

Шлях до високої технологічної культури лежить через ефективну технологічну освіту старшокласників. А це призвело до введення у навчальні програми загальноосвітніх шкіл багатьох країн світу освітньої галузі або навчального предмета «Технології», який в обов'язковому порядку вивчається в школах провідних країн світу. Наявність «Технології» в навчальних програмах активно підтримується промисловістю й бізнесом всіх країн, тому що цей предмет спрямований на розвиток найрізноманітніших інтересів, творчих задатків учнів і включення їх в творчу суспільну працю.

Технологічна освіта підростаючого покоління на порозі третього тисячоліття стала необхідною складовою загальної середньої освіти, важливою умовою формування в старшокласників ключових і предметних компетентностей, цілісного й гармонійного розвитку особистості.

Ефективність технологічної освіти визначається рівнем технологічної культури, адекватним професійним самовизначенням випускників школи.

Об'єктивна необхідність технологічної освіти обумовлена тим, що практика професійної підготовки школярів, яка склалась на сьогодні, безсистемна, розкидана по різних загальноосвітніх навчальних предметах, а практичний матеріал у вигляді прикладів із життя не дозволяє в повному обсязі реалізувати принципи системності й цілісності. Загальноосвітні предмети мають невелику технологічну спрямованість. Різні шкільні навчальні предмети не можуть у повному обсязі забезпечити розвиток в учнів технологічного світогляду й мислення, сформувати в них уявлення про технологічні процеси на мега-, макро-, та мікро- рівнях, вказати на загальне значення технологій. Тому технологічна освіта передбачає перехід від предметного до проблемно-орієнтованого професійного навчання. У школах необхідні інтегровані галузі знань, побудовані на міжпредметних зв'язках.

Традиційно технологічна освіта учнів здійснюється упродовж усього періоду навчання в середній школі. Такий підхід обумовлюється тим, що мета технологічної підготовки має вирішуватись упродовж усіх вікових періодів розвитку учнів із врахуванням їхніх особливостей. З цієї точки зору виділяються три етапи технологічної підготовки відповідно до трьох ступенів загальної освіти. Згідно структури загальноосвітньої школи, за особливостями форм і методів, з урахуванням віку дітей, обсягу та рівня їх компетентностей технологічна освіта здійснюється у початковій (1-4 класи), базовій (5-9 класи) та старшій (10-11 класи) школі.

Змістове наповнення предметів освітньої галузі має чітко виражену прикладну спрямованість і реалізовується головним чином на основі практичних форм і методів організації занять.

У 5-9 класах загальноосвітня школа покликана забезпечити учням базовий рівень технологічної освіти, опанування ними основ технологічної культури. Учні мають ознайомитися з проектно-технологічною та інформаційною діяльністю, із світом сучасних професій з опорою на знання основ наук на рівні предметно-практичної діяльності; залучення школярів проектно-технологічної, інформаційної, художньо-трудової та дослідницької

діяльності; розвиток в учнів здатності реально оцінювати свої можливості, вибору посильних творчих завдань.

У старшій школі забезпечується поглиблений рівень технологічної освіти, який передбачає ґрунтовне оволодіння учнями знань про закономірності проектної, техніко-технологічної та побутової діяльності, спираючись на знання з основ наук на рівні загально виробничих закономірностей; всебічне ознайомлення з професією, що відповідає індивідуальним можливостям учня, формування в учнів здатності мобілізувати свої потенційні творчі можливості в різних видах діяльності.

Технологічна освіта старшокласників здійснюється у відповідності до обраного ними профілю. Профільна школа, найповніше реалізуючи особистісно-орієнтоване навчання, значно розширює можливості учня у визначенні власної освітньої траєкторії, створює сприятливі умови для розвитку та саморозвитку, формування у школярів орієнтації на той чи інший вид майбутньої професійної діяльності.

Педагогічна доцільність профільної технологічної освіти у старших класах середньої школи визначається:

- наявністю у більшості старшокласників стійкого інтересу до певних видів діяльності;
- необхідністю використання стійких інтересів учнів під час досягнення навчальної та виховної мети і завдань;
- прагненням професійно зорієнтувати старшокласників, підготувати до свідомого вибору майбутньої професії;
- вимогами, що висувають вищі навчальні заклади до знань, умінь і навичок, якими мають володіти школярі після закінчення навчання в середніх закладах освіти.

Якісна технологічна освіта учнів потребує й обґрунтованої системи науково-методичного забезпечення, засобів навчання. Науково-методичне забезпечення передбачає: програмне забезпечення, інформаційне забезпечення (підручники, посібники, методичні рекомендації, розробки тощо); засоби навчання (таблиці: плакати, схеми, діаграми, моделі, муляжі, ІКТ тощо).

Науково-методичне забезпечення навчально-трудової діяльності учнів потребує удосконалення матеріально-технічної бази (майстерні, лабораторії, кабінети, обладнання до них та меблі). У зв'язку з цим важливого значення набуває виробництво як машинного, так ручного обладнання для навчальних майстерень і кабінетів, відеотехніки, інструментів, пристроїв

Ефективність навчально-трудової діяльності залежить від педагогічних умов, серед яких особливого значення набувають: творча діяльність вчителя технологій (трудового навчання); формування в учнів почуття задоволення своєю роботою і впевненість у власних творчих можливостях; висока технологічна та естетична культура, що відображає творче мислення.

Принципові зміни у змісті загальної середньої освіти та технологічній підготовці учнів, запровадження нового стандарту та навчальних програм у

5-9 класах, профільного навчання в старших класах загальноосвітніх навчальних закладів зумовлюють необхідність оперативного вжиття заходів щодо вироблення нової методології методичної підготовки майбутніх учителів технології та створення відповідного науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах.

Література

1. Андрощук І. П., Андрощук І. В. Теорія і методика навчання технології. Навчальний посібник. Умань, ФОП Жовтий О.О., 2014. – 132 с.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. [Електронний ресурс] / Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
3. Державний стандарт освітньої галузі «Технологія» // Трудова підготовка в закладах освіти. /2003.– № 4. – С. 4-7.
4. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://www.rer.ptosvita.org>.
5. Концепція технологічної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів України // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2010. – № 6.
6. Сидоренко В. К. Перспективи галузі «Технологія» загальноосвітніх навчальних закладах України / В. К. Сидоренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. – № 4. – С. 4-7.

М. С. Борова

вчитель КЗ «Нікопольська середня загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №16»

м. Нікополь

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА КУХНЯ ЯК ЗАСІБ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Фундаментом національної системи виховання і навчання має стати та ідея, яка в кожній нації, поряд із загальнолюдськими елементами, є ще й суто національним способом думок, який визначає особливості кожного народу, що впливають із соціально-економічних, територіальних, природних і географічних умов, про що в свій час писав К.Д. Ушинський, захищаючи ідею народності виховання і її провідний засіб вираження народного духу – рідне слово. Питання національного виховання протягом багатьох років цікавили багатьох відомих вчених, педагогів, філософів, психологів, а також письменників, видатних діячів культури та мистецтва. А цією проблемою переймалися такі визначні діячі, як: Б. Грінченко, Г. Ващенко, С. Русова, Г. Сковорода, І. Франко та інші.

Головне у виховальному та навчальному процесі – правильно визначити його цілеспрямованість: вчити дітей, як треба жити в єдиній родині, поєднуючи особисті потреби із суспільними інтересами, інтегруючи у

виховані кращі загальнолюдські якості з національними, проте, висуваючи на передній план національний інтерес, формування національного обличчя.

Спрямованість загальної середньої освіти на забезпечення інтелектуального, фізичного та духовного розвитку особистості є особливо актуальною в умовах сьогодення, оскільки процес відродження української нації перебуває у прямій залежності від відповідної освіти та виховання її підростаючого покоління. Наше суспільство потребує освічених, національно свідомих та фізично здорових громадян.

Важливою проблемою, що стоїть перед сучасною школою, є формування в учнів засад здорового способу життя.

Працюючи над темою «Технологія обробки харчових продуктів», пояснюю, що їжа займає вагоме місце у житті людини, постійно впливає на її здоров'я. Тому дуже важливо, щоб кожен ознайомився з основами правильного харчування, дбав про своє здоров'я, зміцнював його. Тільки названий розділ дає змогу ознайомити учнів з технологічними особливостями обробки харчових продуктів та приготуванням страв з них, пояснити їх вплив на організм людини.

На уроках основ кулінарії, учні опановують виготовлення страв, які наближаються до традиційних українських, знайомляться зі стравами національної кухні, з якими пов'язані свята, обряди, звичаї, традиції, дається інформація про рідний край, його природу, продукти місцевого походження, а також основи правильного харчування.

Використовуючи у навчально-виховному процесі більшу кількість об'єктів праці, що дає можливість ширше розглянути особливості національної системи харчування, детальніше ознайомитися з провідними теоріями правильного харчування.

Все це допоможе учням зрозуміти значення овочів та фруктів у щоденному харчуванні українців минулого та сучасного (харчові обмеження, заборони, переваги харчування), а також яка споживча цінність традиційних овочів України, технології приготування страв із них (холодних закусок, перших, других, солодких). Як предмет праці беруться такі страви національної кухні: овочеві салати, деруни, картопляники, картопляні завиванці, з різними начинками, печений гарбуз, бабка з моркви, овочеві супи, узвар із сухофруктів. На основі цього робиться ґрунтовніший порівняльний аналіз сучасних поглядів медиків, дієтологів на правильне харчування (зокрема, на значення овочів, фруктів у харчовому раціоні людини) і традиційного харчування українців минулого (обмежень, заборон, переваг, особливостей харчування під час постів). На основі цього матеріалу є змога вказати на важливість надбань українців у галузі харчування, на раціональність багатьох положень української системи харчування.

Під час вивчення теми: культура харчування. Сервірування святкового столу у 8 класі. Спочатку дізнаюся у учнів, які свята вони святкують в родині і як накривають столи, після обговорення пояснюю, які види

банкетів бувають, як сервірують столи, правила подавання їжі, професія – офіціант, кухар.

В позакласній роботі з учнями можна використовувати різні форми і методи, такі як: круглий стіл, дискусія, диспут, бесіда, наукова конференція.

Тематика може охоплювати широкий діапазон: «Українська кухня, як чинник національної культури», «Національна система харчування: переваги та недоліки», «Лікувальні властивості харчових продуктів», «Здоровий спосіб життя, його складові», «Здоров'я молоді – найвища соціальна цінність суспільства», «Традиції національного харчування, як засіб збереження здоров'я» і т.д.

Отже, традиції національного харчування відзначалися раціональністю, а їх дотримання може забезпечити формування здорового способу життя української нації, адже в національній кухні відтворено не лише спосіб харчування українського народу, а і його історичний розвиток через обряди, звичаї, традиції, що були тісно пов'язані з національною кухнею. А все це дає змогу учням усвідомити, що в цілому українська кухня є складовою частиною національного народу, що на мій погляд, впливатиме на формування їхньої національної самосвідомості. Учням пропонується підготувати повідомлення про національну кухню, щоб розширити їхні знання, а також залучити до самостійної роботи. Такі завдання діти виконують з задоволенням. Саме у процесі трудового навчання виникає безпосередня можливість навчати учнів виготовляти посильні для них страви та оздоблювати їх у стилі українських народних мотивів і традицій. Національне виховання в школах спрямовується на залучення учнів до глибинних пластів національної культури і духовності, формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури.

Д. В. Повтораченко
вчитель вищої категорії, КЗШ № 18
м. Кременчук

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО УЧНІВ ЯК УМОВА ЇХ УСПІШНОГО НАВЧАННЯ

Індивідуальний підхід – принцип педагогіки, згідно з яким у навчально-виховній роботі з учнями досягається педагогічний вплив на кожного з них. Останній ґрунтується на знанні особистих рис учнів і умов їх життя. Знаючи інтереси і нахили школярів, педагог заохочує їх до успішної роботи у повній відповідності з їхніми можливостями, сприяє просуванню вперед учнів з середньою успішністю, допомагає відстаючим ліквідувати прогалини в знаннях. Проблема індивідуального підходу до учнів не може бути успішно вирішена без знань педагогом психології. Багато психологів займалися проблемою індивідуального підходу у зв'язку з необхідністю вирішення

задач формування особистості школяра. Сучасна психологія виділяє наступні істотні ознаки поняття «особистість»: особистість – це індивідуальність, тобто неповторне поєднання фізичних і психічних особливостей, властивих конкретній людині; особистість – це те, що відрізняє його від всіх інших людей (в світогляді, прагненнях, справах особи студента як громадянина); чим багатше духовний світ особистості, тим прогресивніше його погляди, тим більшу користь принесе він суспільству своєю працею. Проблемою використання індивідуального підходу займалися такі педагоги: Галузинський В. М., Кузнецова А. А., Петровський Е. І. та ін.

Науковець І. С. Якиманська відмічає, що індивідуальний підхід здійснюється шляхом такої організації навчального процесу, яка будується з урахуванням індивідуальних особливостей дітей і викладача та створює сприятливі умови для їх спільної продуктивної діяльності. Отже, індивідуальний підхід – це вищий рівень індивідуалізації навчання[2, с. 33].

Індивідуальна робота – це виконання учнями завдань, отриманих від вчителя або оволодіння ними за власною ініціативою. Вона має наступні види: діяльність окремого учня; виконання роботи учнем одночасно з іншими; різне за часом виконання навчальної роботи; діяльність по виконанню загальної групової роботи; діяльність по виконанню окремого завдання.

Учням пропонувалося визначити рівні розвитку пізнавальної активності на заняттях при вивченні біології. Було передбачено три рівня активності: низький (Н), середній (З), високий(У) рівень. Дані були занесені в таблицю.

Таблиця

Рівень пізнавальної активності учнів з біології

Рівневі показники	Рівні %		
	Н	З	У
1. Позитивне відношення й інтерес до біології	36	40	24
2. Володіння уміннями, навичками, прийомами, засобами і знаннями в роботі з природничих дисциплін	45	35	20
3. Почуття впевненості в успіху, активність на заняттях	41	33	26
Загальний % показник рівнів пізнавальної активності до роботи з біології	40,6	36	23,4

Аналіз таблиці показав, що в основному переважає низький (40,6%) та середній (36%) рівні. Високий же рівень складає усього 23,4%. Доцільно

відзначити те, що учні позитивно відносяться до природничих дисциплін й існує потреба (40% з числа останніх) у вивченні біології. Засмучує той факт, що в 36% досліджуваних учнів відсутній інтерес і бажання займатися біологією. Це свідчить про те, що учні не вбачають зв'язки між процесами життєдіяльності та інформаційними технологіями, заняття ведуться нецікаво. Як наслідок цього: у 45% школярів низький рівень володіння знаннями з дисциплін з біології. Не високий рівень сформованих умінь і навичок, а звідси у них виникає почуття непевності в собі й в успіху. 41% учнів постійно мають потребу в стимулюванні. Усього 20% школярів володіє системою рішення наукових дослідницьких задач, арсеналом прийомів і способів роботи з природним матеріалом, таблицями. Причину такого положення можна змінити, використовуючи в навчальному процесі особистісно-діяльнісний підхід та ігрові технології. Зібрані дані свідчать про те, що існує проблема у вивченні біології.

Отже, було встановлено, чим різноманітніші та цікавіші індивідуальні завдання, тим активніше учні їх виконують, а значить краще формується культура спілкування і, таким чином, підвищуються знання учнів. Індивідуальний підхід може бути успішно реалізований тільки в співвідношенні з урахуванням вікових закономірностей психічного розвитку. Індивідуалізація процесу навчання в українській школі здійснюється в умовах колективної навчальної роботи з класом і в рамках завдань та змісту освіти: всі учні повинні оволодіти знаннями, вміннями і навичками в обсягах передбачених навчальними програмами. Необхідність індивідуалізації процесу навчання зумовлюється тим, що рівень підготовки і розвитку здібностей до навчання не в усіх школярів однаковий. Індивідуалізація процесу навчання, ґрунтуючись на глибокому знанні вчителем індивідуальних особливостей, духовного світу кожного учня, сприяє розвитку пізнавальних здібностей усіх учнів, враховує їх нахили й інтереси, різне ставлення до навчання біології.

Література

1. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно-ориентированого обучения //Вопросы психологи. –1995. –№2. –С.31-41

Н. О. Повтораченко

вчитель географії Кременчуцької гімназії №18,
вчитель вищої категорії, старший вчитель
м. Кременчук

ВПРОВАДЖЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ГЕОГРАФІЇ

Глибокі соціальні, духовні й економічні зрушення, що відбуваються на межі третього тисячоліття в Україні, вимагають підвищення рівня професіоналізму працівників сфери освіти. Самостійне пізнання стає

можливим лише тоді, коли людина знає, як пізнавати, володіє способом пізнання. У зв'язку з цим необхідно замінити організацію навчально-виховного процесу та функції вчителя на уроці.

Проблемі самостійної пізнавальної діяльності присвячено багато друкованих праць. Частина цих праць має дидактичний характер (М. А. Данілов, Б. П. Єсіпов, О. А. Нільсон, І. Т. Огородніков, П. І. Підкасистий та ін.), частина є методичними працями (Н. Г. Дайрі, А. В. Доринский, Д. М. Кирюшкін. А. В. Усовата ін.). Ознаками самостійної роботи Б. П. Єсіпов вважає: виконання її по завданню в особливо зазначений час, без участі вчителя; свідоме досягнення учнями поставленої мети; оформлення учнями отриманих результатів[2].

Особливість самостійної роботи, що виділяє її від інших видів навчальної діяльності, можна вбачати у виконанні завдання без точного інструктажу, пояснення з боку вчителя, без контролю в відкритій формі за її виконанням, в використанні учнями набутих знань для встановлення якихось нових форм, явищ в самостійному відшукуванні засобів рішень.

Вважаємо, що виховний ефект самостійної роботи залежить від створення у шкільній практиці психолого-педагогічних умов. З метою вивчення використання самостійної роботи на заняттях з географії було проведено анкетування серед учнів 8-9 класів. Анкета включає в себе такі питання:

1. Чи подобається Вам самостійно працювати?
2. Чи часто організовується на заняттях з географії самостійна робота?
3. Які види самостійної роботи використовуються найчастіше?
4. Чи виявляєш ти активність при виконанні самостійних завдань?
5. Чи дотримуєтесь Ви думки, що використання самостійної роботи може значно покращити якість знань учнів з предмету?

Аналізуючи результати анкетування, ми дійшли висновку, що учні 7-9 класів під самостійною роботою розуміють: самостійна робота з книгою (39%), з географічними картками на (18%), виконання практичних робіт (43%). Так, 68% учнів не люблять працювати самостійно, та вважають, що самостійна робота приводить до нудьги. А інші чні вважають, що самостійна робота проводиться не достатньо часто. При цьому активність учнів під час виконання самостійних завдань знаходиться на низькому рівні: на запитання чи виявляєш ти активність при виконанні самостійних завдань? 21% учнів відповіли «так», 50,5% – «не завжди», а інші 28,5% – відповіли негативно.

Була проведена бесіда з викладачами з метою визначення відношення їх до самостійної роботи. Результати дослідження показали, що більшість вчителів вважають самостійну роботу необхідною при вивченні природничих дисциплін, але на практиці застосовують мало. 36% викладачів, які брали участь в анкетуванні не вважають за необхідність використовувати самостійну роботу на заняттях у школі за браком певних знань та

можливостей. 64% самостійну роботу на заняттях здійснюють дуже рідко і не має на меті підвищення якості знань учнів.

Провівши анкетування та бесіди з учителями ми можемо зробити висновок: практичне застосування самостійної роботи у шкільній практиці на заняттях з природничих дисциплін має недостатній рівень. У більшості викладачів відсутні певні уміння і навички для розв'язання цієї проблеми.

У своєму дослідженні ми запропонували 3 етапи:

I етап. Формування у школярів позитивного відношення до виконання самостійної роботи.

II етап. Залучення школярів до процесу рішення самостійних творчих задач.

III етап. Контроль з боку вчителя за впливом самостійної роботи на рішення задач на зростання рівня активізації творчих здібностей учнів.

У дослідній роботі ми виходили з того, що формування і розвиток творчих здібностей студентів на заняттях з географії можна було забезпечити шляхом використання в навчальному процесі самостійних творчих задач. Були використані задачі на розвиток асоціативного мислення, на розвиток творчого листа, аналізу, творчої самостійної роботи.

Експериментально робота показала, що при використанні самостійних, творчих задач знімається напруга учнів, страх перед аудиторією і викладачем; формується позитивний емоційний настрій; підвищуються знання з природничих дисциплін.

Самостійна робота повинна носити ціленаправлений характер. Це досягається чіткою постановкою мети роботи. Завдання викладача полягає в тому, щоб знайти таке формування завдання, яка б викликувала у школярів цікавість до роботи і намір виконати її якомога краще. Учні повинні ясно уявляти, в чому полягає завдання і яким чином перевірятиметься її виконання. Це додає роботі учням свідомий характер, і сприяє більш успішному її виконанню. Самостійна робота повинна бути дійсно самостійною спонукати учня при її виконанні працювати напружено. Але тут неможна допускати крайнощів: зміст та об'єм самостійної роботи, передбаченої на кожному етапі освіти, повинні бути під власними для школяра, та бути підготовлені до виконання самостійної роботи теоретично і практично.

Література

1. Буряк В. К. Керівництво самостійною роботою учнів у навчальному процесі // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2001. – №3. – С.135-145.
2. Самостоятельная работа учащихся на уроках /Инс-т истории педагогики РСФСР. //Под ред. Есипова Б. П. М: АПН РСФСР, 1960 –159 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВІРТУАЛЬНИХ ЕКСКУРСІЙ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Відповідно до нормативних документів навчальні екскурсії є обов'язковими та необхідними складовими освітнього процесу взагалі та уроків географії зокрема. Вони передбачають створення умов для наближення змісту освітніх предметів до реального життя, спостереження та дослідження учнями явищ і процесів життєдіяльності суспільства, розширення світогляду школярів, формування в них життєво необхідних компетенцій, посилення практичної та професійно-орієнтаційної спрямованості навчального процесу на уроках географії та історії.

Екскурсії виникли наприкінці XVIII – початку XIX століття як метод навчання, що сприяє розвитку спостережливості, навичок самостійної роботи в учнів. Вони впроваджувалися в навчальний процес прогресивними педагогами Західної Європи і Росії, що виступали проти схоластики у викладанні. Протягом XIX століття екскурсії поступово стають органічною частиною навчального процесу в школі. Багато вчених-дидактів (такі, як П. Підкасистий, І. Підласий, Є. Голант, В. Голубков та ін.) зверталися до екскурсій як однієї з форм навчальної роботи. У зв'язку з впровадженням нових інформаційних технологій у процес освіти істотно змінився підхід до екскурсій, виникли нові види екскурсій – віртуальні, інтерактивні, мультимедійні, квест-екскурсії, відеоподорожі тощо [1].

У практичній діяльності людини мають місце два види спілкування – пряме і непряме. В ході прямого спілкування формується спільність почуттів, настроїв, думок, поглядів, досягається взаєморозуміння, відбувається засвоєння інформації, зміцнюються взаємозв'язки. При непрямому спілкуванні (читання газет, журналів, книг, перегляд телепередач і фільмів, слухання аудіозаписів в інтернеті тощо) відсутній зворотний зв'язок, що при прямому спілкуванні виражається в реакції суб'єкта на отриману інформацію. Віртуальна екскурсія може також бути формою непрямого спілкування. Якщо вона призначена для дистанційного перегляду (самостійної діяльності учня).

Екскурсія як форма прямого спілкування передбачає взаємозв'язок і взаємодія суб'єктів на основі їх спільної діяльності. Будучи специфічною формою спілкування, екскурсія дає можливість отримати інформацію, формує способи розумової діяльності. Спілкуючись з іншими учасниками заходу, екскурсант за допомогою наслідування і запозичення, співпереживання та ідентифікації засвоює людські емоції, почуття, форми поведінки. У процесі спілкування досягаються необхідна організація та єдність дій учнів, здійснюється емоційне взаєморозуміння їх, формується

спільність почуттів, настроїв, думок, поглядів.

Практично спілкування під час віртуальної екскурсії є прояв комунікативної компетентності в діяльності вчителя-екскурсовода. І правильно організоване спілкування є основою такого педагогічного процесу, як екскурсія. Комунікативний компонент – важлива частина професійної майстерності. Ефективність екскурсії визначається не лише великими знаннями вчителя по темі, умінням використовувати методику підношення цих знань аудиторії, але й здібностями в спілкуванні з дітьми.

З метою підвищення активності учнів, учитель повинен використовувати цікаві пояснення, викликати питання від учнів. Змусити їх міркувати, зіставляти, підводити до оцінок і висновків – важливі завдання віртуальної екскурсії. Екскурсії можуть конкретизувати вже наявні та давати нові знання, розвивати вміння підходити до явищ у відповідності до життєвого досвіду, посилювати інтерес до досліджуваного і викликати переживання та почуття.

Маршрут (нім. *marschroute*, від франц. *marche* – хід, рух вперед і *route* – дорога, шлях) – напрям руху об'єкту, щодо певних географічних орієнтирів і координат, із зазначенням основних пунктів. Містить початковий пункт старту і кінцевий. Зазвичай заздалегідь намічається перед початком переміщення. Траса маршруту є вже лінією, по якій пройде намічене пересування, встановлений шлях прямування

Маршрут віртуальної екскурсії є найбільш зручний шлях проходження, що сприяє розкриттю теми. Він будується в залежності від найбільш правильної для даної екскурсії послідовності огляду об'єктів і мети екскурсії. Одне із завдань маршруту – сприяти найбільш повному розкриттю теми.

Існують три варіанти побудови маршрутів: хронологічний, тематичний і тематико-хронологічний. Прикладом хронологічного побудови маршруту можуть служити екскурсії, присвячені життю і діяльності видатних людей. За тематичним принципом вибудовуються екскурсії, пов'язані з розкриттям певної теми по предмету або області знань. Багато оглядових екскурсій побудовані за тематико-хронологічним принципом. Послідовність викладу матеріалу за хронологією в таких екскурсіях дотримується, як правило, тільки при розкритті кожної підтеми.

Розробка маршруту – складна багатоступенева процедура, що вимагає досить високої кваліфікації і є одним з основних елементів технології створення нової екскурсії. Об'єкти в залежності від своєї ролі в екскурсії можуть бути використані як основні та додаткові. Основні об'єкти піддаються більш глибокому аналізу, на них розкриваються підтеми екскурсії. Додаткові об'єкти не займають чільного місця, вони саме доповнюють інформацію про основні об'єкти. Маршрут будується за принципом найбільш правильної послідовності огляду об'єктів та їх показ слід проводити в певній логічній послідовності.

На уроках географії застосовуються такі види віртуальних екскурсій як: віртуальні екскурсії – презентації, віртуальні екскурсії – 3D альбоми,

віртуальні екскурсії – проекти та уроки відеоподорожі.

Для проведення уроку-відеоподорожі доречним є використання геосервісів Google-maps [2] та Google Планета Земля (Google Earth) [3]. Проведення таких уроків дозволяє:

- поглибити знання про особливості економіко-географічного положення, населення, господарства різних країн;
- визначати вплив економіко-географічного положення на розвиток господарства, територіальні відмінності у структурі господарства країни;
- систематизувати і поглибити знання про промисловість країни, що вивчається;
- показати багатогранність унікальності природи, історії, культури та сучасних економічних і соціальних особливостей країни;
- розвивати практичні уміння працювати з матеріалом підручника і картами атласу;
- працювати з геосервісними програмами Google-maps та Google Планета Земля (Google Earth);
- виховувати самостійність, цікавість до пошуку та аналізу необхідної інформації в інтернет-просторі;
- вчити виділяти головні вузлові питання з великої кількості матеріалу; виховувати інтерес до предмету.

Таким чином, актуальність проведення віртуальних екскурсій на уроках географії не викликає сумнівів.

Література

1. Верес К. О. Інноваційні технології в екскурсійному супроводі. <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/june-2014>.
2. Геосервісів Google-maps онлайн <https://www.google.com.ua/maps>
3. Програмне забезпечення «Google Планета Земля» (Google Earth) <https://www.google.com.ua/intl/ru/earth/>

А. С. Кулішова

вчитель англійської мови та літератури

Криворізького науково-технічного металургійного ліцею №16

м. Кривий Ріг

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Сучасні соціально-економічні та політичні зміни стали передумовою реформування національної системи освіти. Основною соціальною вимогою українського суспільства є потреба в якості шкільної освіти

Ураховуючи інтереси суспільства, Національна доктрина розвитку освіти визначає стратегічні напрями і наголошує на необхідності «підвищення якості освіти, оновленні її змісту та форм організації навчально-виховного процесу». Водночас держава бере на себе функції забезпечення

моніторингу освітнього процесу шляхом регулярного збору інформації, об'єктивного аналізу та прийняття відповідних рішень.

Отже, основним засобом вивчення якості шкільної освіти є моніторинг, система інструментарію якого здатна оцінити ефективність освітнього процесу та передбачити подальші кроки до її підвищення.

У 90-х роках ХХ століття інтерес до моніторингу в педагогічній науці та практиці активізується. Сучасні дослідження проблем моніторингу вивчають: ефективність роботи початкових шкіл (Вілмс та ін.); рівень розвитку моніторингу в межах загальноосвітніх навчальних закладів (А. Вілохін, А. Ісаєва, Г. Сігеева, В. Кальней, С. Шишов, Дж. Уілмс та ін.); організацію поточного відслідковування системи набутих знань, умінь і навичок учнів (В. Аванесов та ін.); оцінювання навчальних програм (Д. Кемпбелл та ін.); добір еквівалентних груп, класів для вивчення ефективності експериментальних і контрольних шкіл (Ч. Тедлі та ін.); управління якістю освіти (М. Поташник); управління якістю освіти на основі нових інформаційних технологій (Д. Матрос, Д. Полев, Н. Мельникова та ін.); удосконалення організації освітнього процесу (Л. Мойсеева та ін.) та інші.

У сучасному розумінні моніторинг виконує роль процесу діагностування. Однак вимагає уточнення те, що діагностика не займала провідного місця у практиці шкільної освіти. Нерідко такі проблемні моменти шкільного життя, як міжособистісні стосунки, особистісний розвиток учнів, їхній рівень навчальної мотивації та рівень тривожності, згуртованість колективу вирішувалися емпіричним шляхом, без урахування наукових підходів. Відтак, виникає невідповідність між реально існуючою практикою та вимогами суспільства до якості шкільної освіти.

Упровадження педагогічного моніторингу дозволить психологізувати педагогічну діяльність учителя, навчально-виховний процес, що підніме професійний рівень педагогічних колективів, підвищить рівень якості шкільної освіти. Результати педагогічного моніторингу дозволять висвітлити позиції керівництва, виявити мікроклімат учнівського, учительського, батьківського колективів, надаючи тим самим можливість адміністрації школи, управлінням освіти аналізувати свої дії, відповідно планувати педагогічну діяльність.

Моніторинг використовується в різних сферах суспільної діяльності, а отже, належить до різних галузей наукового знання. Уперше моніторинг було використано в ґрунтознавстві, в екології та інших науках. Так, в екології за допомогою моніторингу проводяться спостереження за станом навколишнього середовища з метою попередження екологічних катастроф. Застосування моніторингу в медицині дає можливість виявити критичний стан людини, що загрожує її здоров'ю. У психологічних науках моніторинг використовують для виявлення тенденцій і закономірностей психологічного мікроклімату як окремих колективів, так і окремої людини (А. Орлов та ін.). Аналіз наукової літератури дає підстави вважати, що залишилося мало галузей наукового знання, де б не використовувався моніторинг.

У соціології поняття «моніторинг» розглядається як систематичне спостереження, оцінка і прогнозування стану оточуючого середовища, обумовленого діяльністю людини (І. Бестужев-Лада та ін.); як систему регулярних досліджень, мета яких полягає в науково-інформаційній допомозі та реалізації соціальних програм (А. Толстих та ін.).

Отже, поняття «моніторинг» вивчається й використовується в межах різних сфер науково-практичної діяльності, у тому числі педагогічної. Водночас необхідно відзначити, що окремі аспекти цієї важливої проблеми ще потребують вивчення. Насамперед виявлення різниці та визначення особливостей між поняттями «навчальний моніторинг», «педагогічний моніторинг», «моніторинг якості освіти», «моніторинг якості навчання» тощо, категорії яких сучасними вченими розкриваються неоднозначно і свідчать про різні підходи до їх використання.

Скажімо, Д. Матрос, Д. Полев, Н. Мельников розглядають моніторинг як механізм контролю й відстеження якості освіти, постійне спостереження за навчально-виховним процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або першочерговим пропозиціям, що дозволяє виявити тенденції розвитку системи освіти. За переконанням учених, поняття «освітній моніторинг» як категорія педагогічна й управлінська – не копіює загальних положень теорії інформації, а переводить їх на мову педагогіки, психології й управління. Дослідники вважають, що завдання вчених полягає в конкретизації положень теорії, а завдання вчителя – реалізувати їх у практичній діяльності.

Спираючись на теоретичні положення використання моніторингу шкільної освіти, він має пройти такі етапи: визначення мети, завдання, процес упровадження, організація моніторингу якості освіти.

Особливу увагу необхідно приділити етапу організації підготовки та впровадження моніторингу, що передбачає такі кроки: визначення об'єкта та предмета дослідження; постановка завдання; формування гіпотези; збір інформації, планування, систематизація; отримання, узагальнення та обробка даних; формування наукових прогнозувань і відповідних пояснень.

Відповідно до визначеної мети організації моніторингу якості шкільної освіти передбачається формулювання основних завдань, що полягають у такому: вивчення особливостей педагогічного, учнівського, батьківського колективу напередодні проведення дослідження; збір інформації за напрямками дослідження; визначення об'єктів дослідження (учень, клас, навчальний заклад, регіон); підготовка діагностичного інструментарію, відбір системи показників, на основі яких проводиться моніторинг якості освіти; проведення систематичних досліджень щодо розвитку особистості учнів з метою виявлення динаміки змін; підготовка щорічних звітів з висвітленням результатів моніторингу.

У педагогічній практиці нерідко використовуються окремі елементи моніторингу у формі контрольних робіт, екзаменів, інспекторських перевірок. Однак вони недостатньо ефективні, оскільки такий моніторинг має

епізодичний характер, залишаючи без уваги сам процес навчання та виховання. При цьому рідко використовуються діагностичні методики, за допомогою яких можна виявити причини недоліків у роботі колективу, зокрема виявити фактори, що впливають на успішність учнів.

В організації моніторингу розрізняють моніторинг результатів експерименту в цілому і моніторинг результатів експерименту за окремими напрямками. Моніторинг результатів експерименту в цілому проводиться на основі єдиних методик та інструментарію, розроблених для всіх учасників експерименту, а також із використанням власних розробок. Це дає можливість відстежувати результати експерименту з єдиних позицій, виявляти особливості та результати експериментальної роботи в місті, районі або окремій школі. Необхідно відзначити, що ефективність моніторингу різко знижується за умов, якщо не розроблені конкретні цілі та задачі діяльності навчального закладу, а педагогічний колектив не ознайомлений з кінцевими цілями і напрямками діяльності. Моніторинг формується як багаторівнева система діагностичних процедур, що проводяться з використанням методик, які об'єктивно висвітлюють показники якісної освіти. Але при аналізі інформації виокремлюються одиничні об'єкти та найбільш суттєві зв'язки між ними, а також проводиться порівняння. У випадку відсутності подібного порівняння система аналізу вважається закритою, і навпаки. Необхідно відзначити, що кількісні виміри здійснюються будь-ким, а якісні виміри - експертом у даній галузі. Одним з етапів процесу дослідження є відповідна інтерпретація результатів дослідження фахівцями (переведення їх на мову педагогіки, психології, управління) та підготовка відповідних рекомендацій. Важливо, щоб оцінка (інтерпретація) була адекватною, справедливою та об'єктивною.

Отже, моніторинг вивчається й використовується в межах різних сфер науково-практичної діяльності, у тому числі педагогічної. Під моніторингом ми розуміємо відповідні механізми контролю й відстеження якості освіти, постійне спостереження за навчально-виховним процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату. Моніторинг якості освіти пов'язаний із такими педагогічними категоріями, як об'єкт і предмет дослідження; постановка завдання; формування гіпотези; збір інформації, планування, організація, систематизація; узагальнення та обробка даних; формування наукових прогнозів і відповідних пояснень; розробка та добір відповідного діагностичного інструментарію.

Література

1. Паринова Г. К., Гришина Н. Ю. Формирование успешности учащихся средствами рейтингового контроля/ Г. К. Паринова, Н. Ю. Гришина // Школьные технологии. – 2003. – №6. – С. 94-99.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИШИТИХ ВИРОБІВ

Людина живе, щоб творити. З любові до природної краси, з потреби відтворювати її власними руками починається декоративно-вжиткове мистецтво [1]. Творча особистість не тільки сприймає естетично гарні речі, але й залюбки виготовляє авторські. Саме виконання технології вишитих виробів учнями дозволяє розвивати творчі здібності. Під час уроків з трудового навчання в п'ятому та шостому класах, ми не тільки навчаємо вмінням виконання вишивальних швів, а й сприяємо впровадженню нових проєктів з оригінальними ідеями.

Ми розуміємо, що успішного розвитку творчих здібностей можливо досягти лише завдяки виконанню таких умов: фізичному та інтелектуальному розвитку особистості; утворенню ситуацій, які б випереджали розвиток учня; наголосу на самостійне виконання важких завдань; надання свободи у виборі діяльності; застосування «розумного» механізму допомоги вчителя; створення доброзичливої обстановки; сприяння розвитку бажання творити у учня [3]. Саме заняття з вишивки сприяють використанню зазначених умов. Тут поєднується виконання творчого завдання з необхідністю знання специфіки виду рукоділля, з вмінням створювати речі. Під час створення вишитих виробів у учнів стимулюється ініціатива, творча активність, зберігається та відроджуються культурні традиції української вишивки.

Щоб процес вишивання не був нудним і заплутаним, пропоную дотримуватись чітких правил: створювати спеціальні вправи та завдання, які враховують специфіку вишивки (схеми, орнамент, малюнок, живопис, фольклор, історію мистецтва); використовувати методи наочності: розповіді, екскурсії, зустрічі з майстринями; створення цікавого роздаткового матеріалу: яскравих схем; підбір оригінальних об'єктів праці; надання можливості працювати на комп'ютері (створення схеми вишивки, виконання завдань в програмі mozaBook: «Калейдоскоп», «Пазл», «Кольори»)

Українська вишивка виникла давно, але ніколи ми не зможемо довідатися, хто і коли вперше здогадався вишити красу рідного краю [2,133]. Саме це і робить вишивку привабливою для учнів. Розповідаючи, що вона несе в собі охоронну силу, ми знайомимо дітей зі стародавніми орнаментами. Кожен має можливість вишити своє ім'я, прізвище, дату народження, назву міста, зашифрувавши їх в орнаменті. Ці знаки, які нагадують QR-код, магічні. Учениці можуть створити оберіг для близької людини, вишиваючи знаки тварин і птахів, враховуючи значення кольору орнаменту, підбираючи матеріали.

Знайомлячи з різними видами ручних швів, вчителю обов'язково треба розповісти і наглядно показати техніку виконання вишивки у двадцяти п'яти регіонах України. Надати можливість учням проаналізувати старовинні та сучасні зразки вишивок, створити дивовижний атлас українських вишивальних швів. Обміркувавши використання кольорової гамми у вишивці, юні майстрині повинні створити власні орнаменти.

Розкриваючи сучасний світ вишивки, вчитель знайомить з найрізноманітнішим асортиментом тканин та ниток. Вивчаючи тему, учні розглядають матеріали рослинного походження. Звертаємо увагу на засоби виготовлення матеріалів на виробництві. Під час лабораторних робіт працюємо з електронним мікроскопом та знайомимо з властивостями тканин та ниток (переплетення, міцність фарбування та інші). Вчимо учнів практичним навичкам, а саме: як розраховувати розмір тканини для вишивки, перевіряти якість фарби ниток, вимірювати найбільш оптимальну довжину нитки, підбирати кількість ниток для вишивки, враховуючи вид тканини, наносити малюнок на тканину (декоративні шви, гладь), знаходити місце, звідки починати вишивати (лічильні шви), закріплювати нитку на початку та в кінці вишивки без вузликів, ознайомити зі способами оформлення робіт (натягування на картон, обв'язування країв гачком, або виконання мережки), звертати увагу на засоби догляду за вишитими виробами.

Використання різноманітних технік, поєднання сучасних технологій створюють нові варіанти вишивки. Так, після засвоєння художньої гладі, я пропоную ученицям створити виріб за допомогою об'ємної гладі. Наступним кроком є виконання роботи 3Д вишивки (поєднання техніки виготовлення м'якої іграшки і вишивки гладдю).

Останнім часом Україна і наша культура впливають на тренди у моді тому що, вишиванка стала дуже популярною. Так, вона надихає на творчість і допомагає учням створити неповторний святковий образ. Кожен з них може продемонструвати своє творіння на подіумі на День вишиванки, розкрити секрети створення, оригінальність задуму та красу рідного краю.

Сюжети вишитих виробів майстринь поєднують в собі і композицію зображення, і гармонію відтінків, і романтику відчуттів. Коли на полотні «оживає» кольорова палітра, це є результатом творчого вираження української традиції.

Література

1. Моляко В. Творчий потенціал людини як психологічна проблема / В. Моляко / Психологічна газета. – 2005. – №6. – С. 4-5.
2. Степенчак О. Формування творчої активності учнів на уроках трудового навчання засобами народної вишивки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_2_31
3. Творчі здібності людини: умови розвитку, можливості, межі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://pidruchniki.com/1098120562307/filosofiya/tvorchi_zdibnosti_lyudini_umo_vi_rozvitku_mozhливosti_mezhi

Т. А. Пихтін
вихователь комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад(ясла-садок) №231
комбінованого типу» Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Вплив ігрової діяльності на всебічний розвиток дитини досліджували такі представники психологічної й педагогічної наук, як Л. Виготський, С. Логачевська, А. Макаренко, В. Мухіна, С. Рубінштейн, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші. Пов'язували гру з розвитком мислення особистості А. Сікорський, Дж. Дьюї; вивчали прояв творчих здібностей в іграх О. Усова та інші.

Виховання всебічно розвиненої особистості – головне завдання педагогіки сьогодення. Успішне вирішення його багато в чому залежить від початкового етапу освітнього процесу, здійснюваного в період дитинства.

Сьогодні, як ніколи широко усвідомлюється відповідальність суспільства за виховання підростаючого покоління. Далеко не всі педагогічні ресурси використовуються у сфері виховання і розвитку дитини. До таких, що мало використовуються засобам виховання, належить гра.

Мода на ранній розвиток і неправильне розуміння цього принципу призводить до того, що діти (за участю дорослих) втрачають найважливіший період свого життя – період гри.

Дошкільне дитинство – період становлення особистості. У ці роки дитина набуває початкові знання про навколишнє життя, у нього починає формуватися певне відношення до людей, до праці, виробляються навички і звички правильної поведінки, складається характер.

Цінність ігрових методів і прийомів полягає в тому, що ігрова діяльність інтегрує освітню, виховну і розвиваючу функції. Макаренко А. зазначав, що гра є засобом педагогічного впливу, оскільки вона має те саме значення для дитини, яке в дорослого має діяльність, робота. Гра дає людині радість творчості, радість перемоги. Це робить гру засобом підготовки до трудової діяльності.

В. Сухомлинський розглядав гру як джерело натхнення й розвитку дитини у єдності з казкою, музикою, фантазією, творчістю.

У грі формуються всі сторони особистості дитини, відбуваються значні зміни в його психіці, що готують перехід до нової, більш високої стадії розвитку. Цим пояснюються величезні виховні можливості гри, яку психологи вважають провідною діяльністю дошкільника.

Слушно зауважував К. Ушинський гра – це могутній виховний засіб, вироблений самим людством, тому в ньому відобразилася справжня потреба

людської природи.

Психологи рекомендують якомога більше часу проводити в грі, тому що гра – наймудріший спосіб самодослідження.

Саме наявність ігрової діяльності в освітньому процесі є важливою умовою адекватної підготовки дітей.

Для дитини це спосіб самореалізації. В процесі гри дитина емоційно вживається, «вростає» в складний соціальний світ дорослих людей; переживає життєві ситуації інших людей як свої власні, розуміє сенс їх дій і вчинків; усвідомлює своє реальне місце серед інших людей; дитина поважає себе і вірить в себе.

Завдання дорослих – закріпити у дитині впевненість в собі, проявляючи позитивне ставлення до його ігрової діяльності.

Психологи і педагоги переконливо довели, що гра є природною потребою дитини дошкільного віку. У грі дитина стає «на голову вище самої себе», так як саме в ній вона здатна вирішувати більш складні завдання, як практичні, так і інтелектуальні.

Література

1. Поніманська Т. І. / Навчальний посібник – К.: Академвидав, 2006. – 456 с.
2. Ващенко Г. О. «Роль ігрової діяльності у навчанні» // Ващенко Г. Загальні методи навчання. – К.: Українська Видавнича Спілка, 1997. – 415 с.
3. Усова А. П. Роль игры в воспитании детей. – М., 1976. – 289 с

А. О. Моренко

вихователь комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад(ясла-садок) №231
комбінованого типу» Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

МЕТОДИКА РОБОТИ НАД ОВОЛОДІННЯМ ЗНАННЯМИ ПРО ПОШИРЕНІ ЯВИЩА ПРИРОДИ ДІТЬМИ 6-ГО РОКУ ЖИТТЯ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

В умовах розвитку сучасної дошкільної освіти неабиякого значення набуває формування показників компетентностей дітей. У низці нормативно-правових актів (Закон «Про освіту», «Програма Українське дошкілля» (нова редакція) йдеться про формування означених компетентностей дитини: визначає зміни у природному довіллі і знає, що вони залежать від обертання Землі навколо Сонця; називає пори року, їх послідовність, впевнено визначає їх характерні ознаки; усвідомлює, що зменшення сонячного тепла спричинює зміни у природі, що з ними пов'язані зміни в рослинному і тваринному світі; знає, що вода – середовище для існування живих істот; місцезнаходження води, її якості, місця лікувальної води та назви рік у Західному регіоні; знає поширені явища природи своєї місцевості (роса, дощ, туман, веселка, гроза,

град, мороз, снігопад, хуртовина, паморозь, іній); знає назви та місцезнаходження корисних копалин у своєму регіоні тощо. Знає, що космос, Всесвіт – це простір, який існує за межами планети Земля; захоплюється загадковістю і таємничістю природи космосу [3].

Проблему формування показників компетентностей дітей дошкільного віку розробляють вітчизняні та зарубіжні науковці: С. Аронович, У. Бек, А. Богуш, Л. Божович, П. Бурдье., Н. Гавриш, О. Ковшар та інші. Особливої уваги потребує розроблення методики роботи над усвідомленням поширених явищ природи дитини 6-го року життя.

Для організації ефективної методики передовсім необхідно враховувати психологічні особливості дітей цього віку. Психологи (Л. Божович, Г. Люблінська) зауважують, що це вік крайнощів. У ньому поєднано риси маленької дитини й більше зрілої. Діти цього віку дуже енергійні, активні, рухливі, прагнуть до дії, балакучі, пустослови. Їх усе цікавить, але багато чого вони не виконують.

Окрім того, на цьому етапі дитина прагне стати особистістю, починає втручатися в розмову старших, показувати їм, висловлювати свою незгоду, прагне бути в центрі уваги. Якісні зміни відбуваються в мовній діяльності: мова стає граматично правильною, дошкільник починає будувати складні речення, хоча у звуковій культурі можуть бути погрішності. Психічний розвиток відбувається в грі й спілкуванні. Яскраво спостерігається прагнення до одержання знань. Дитина починає будь-яку справу дуже легко, але, як правило, ніколи її не закінчує [2].

Не менш важливим для створення методики є визначення педагогічних засад. До уваги передовсім необхідно брати освітню парадигму – компетентнісну, яка запроваджується через компетентнісний підхід – спрямованість педагогічного процесу на формування і розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості [2]. Результатом такого процесу буде сформована загальна компетентність людини, що є сукупністю ключових компетентностей. Використання означеного підходу сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій освіти, приводить до нового її змісту, методів і технологій. Компетентнісний підхід в освіті пов'язаний з особистісно орієнтованим і діяльнісним підходами до навчання, ґрунтується на особистості дошкільника та може бути реалізованим і перевіреном тільки в процесі виконання конкретною особистістю певного комплексу дій. Він потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка функціонує об'єктивно, для усіх вихованців, на суб'єктивні надбання одного вихованця. Відповідно до вимог, висунутих у контексті чинної парадигми, створено програму «Українське дошкільля» (нова редакція). У межах компетентнісного підходу нині необхідно обирати методи роботи над усвідомленням поширених явищ природи дітьми 6-го року життя. Для цього визначаємо провідні методи, на які вказує А. Алексюк (наочні, словесні, практичні) [1].

Наочні методи допомагають дітям набути знання через сприйняття окремих процесів, явищ, предметів або їх зображень. Вони широко використовуються під час повідомлення дошкільникам нової інформації. За словами К. Ушинського, вони ґрунтуються на конкретних образах, безпосередньо сприйнятих дитиною. «Цей хід навчання від конкретного до абстрактного, від уявлення до думки». До цієї групи методів належать спостереження і демонстрація.

Не менш ефективним є ігровий метод, що передбачає застосування в навчанні елементів ігрової діяльності, унаслідок чого дидактичне завдання стає більш зрозумілим, доступним і привабливим для дитини, а процес навчання – цікавішим. Гра сприяє розвитку довільної уваги, активізує мислительну діяльність, творчу думку і волю дошкільників. Особливо часто звертаються в дитячому садку до автодидактичних ігор, під час яких дії дітей регулюються певним завданням і правилами. Використовують їх за для закріплення, узагальнення, систематизації знань як на заняттях, так і в повсякденному житті.

Отже, у зв'язку зі зміною освітньої парадигми методика над оволодінням знаннями про поширені явища природи дітьми 6-го року життя є важливою частиною освітнього процесу закладів дошкільної освіти. Потребують паралельного розроблення проблеми пов'язаної з вихованням дитини у природному довкіллі.

Література

1. Алексюк А. М. Загальні методи навчання в школі. –К., 1983.
2. Костюк Г. С. Розвиток і виховання // Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. –К., 1989.
3. Люблінська Г. О. Дитяча психологія. –К., 1975.

В. Д. Нікіцька

вихователь-методист комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231
комбінованого типу» Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Зміна державного стандарту України, перетворення її у самостійну державу, перехід до громадянського суспільства зумовили докорінне реформування й модернізацію системи освіти, зміну основних парадигм в освіті на всіх її ланках, що, у свою чергу, вимагає внесення відповідних змін у зміст освіти. У цьому зв'язку особливої уваги набуває дошкільна освіта як вихідна, початкова ланка загальної освіти. Провідні принципи української системи дошкільної освіти задекларовано в низці загальнодержавних нормативних документів, а саме: в Державній національній програмі

«Освіта» (Україна ХХІ ст.), Законі «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Базовому компоненті дошкільної освіти. В означених документах законодавчо закріплено прогресивні зміни, що відбулися в освітній політиці держави в період становлення незалежної України, а також проголошені нові пріоритетні завдання подальшого розвитку системи дошкільної освіти. Так, головним пріоритетом сучасної освіти є особистість дитини.

Створення умов для удосконалення її неповторної унікальності, розвитку здібностей та обдарувань сприятиме всіляким успіхам дитини в майбутньому, що, в свою чергу, позитивно позначатиметься на благополуччі держави. З гуманістичних позицій дошкільне дитинство розглядається як:

- самоцінний етап життя людини;
- етап підготовки до наступного періоду життя – шкільного дитинства;
- період, протягом якого формуються не тільки передумови, а й провідні риси особистості, що визначатимуть її спрямованість, поведінку і діяльність протягом усього життя [1].

Проблемою дошкільної освіти як особливої ланки в системі дошкільної освіти займалися А. Богуш, О. Зима, С. Сажник, Т. Степанова; питання оволодіння дошкільників навчальною діяльністю розглядали Є. Аркін, Л. Венгер, Л. Виготський, П. Гончарук, Д. Ельконін, О. Запорожець, В. Котирло, Г. Кравцов, Є. Кравцова, О. Леонт'єв, О. Любчик, Т. Маркова, Н. Менчинська та ін.; розумовий розвиток дітей та підготовка їх до школи досліджували Т. Бабаєва, А. Богуш, З. Борисова, Ф. Блехер, Є. Водовозова, Г. Лаврент'єва, Ф. Левін-Щиріна, В. Логінова, З. Михайлова, М. Морозова, Г. Петроченко, О. Проскура, Є. Тихеєва, О. Усова, Є. Фльорина, О. Фунтікова, В. Ядешко та ін.

Характерною особливістю дошкільного дитинства є те, що в цей період забезпечується загальний розвиток дитини. Загальний розвиток зумовлюється змінами психічних процесів, їх якісними і структурними перетвореннями. Характерною особливістю психічного розвитку людини є здатність до накопичення змін, «надбудови» нових змін над старими. Розвиток, досягнутий дитиною в дошкільному віці, слугуватиме підґрунтям для набуття нею в наступному віковому етапі спеціальних знань, умінь і навичок, формування стійких особистісних якостей. Одним із провідних завдань дошкільної освіти і виховання є забезпечення умов для повноцінного, своєчасного і різнобічного розвитку дитини з метою виховання ініціативної, творчої особистості.

Фундаментом нової системи освіти є її дошкільна ланка. Адже доступність до якісної освіти започатковується з дошкільної освіти, оскільки саме вона є базою цілісного розвитку майбутніх громадян України, фундаментом творення нового освітнього процесу. Заклад дошкільної освіти забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність

продовжувати освіту. Крім того, він задовольняє потреби громадян відповідної території у здобутті дошкільної освіти; забезпечує відповідність рівня дошкільної освіти.

Аналізуючи наукові дослідження з проблем дошкільної освіти, можна виділити шляхи її модернізації, а саме:

- урахування індивідуальних особливостей дітей, їхнього темпераменту й впровадження родинного клімату в українських дитячих садках;

- одним із актуальних завдань розвитку особистості дитини є проблеми підготовки сучасного вчителя;

- зважаючи на те, що провідною діяльністю в дошкільному віці є ігрова, саме вона має стати найдієвішим засобом формування творчої особистості, оскільки, як зазначає нідерландський дослідник культури Й. Гейзінга, «...через гру людська спільнота піднімається над біологічними формами життя».

Головна мета дошкільної освіти в Україні – створити сприятливі умови для особистісного становлення дітей, забезпечити їх збалансований розвиток, узгодженість у житті основних тенденцій до самореалізації, саморозвитку та самозбереження, формування життєвої компетентності, розвитку ціннісного ставлення до світу природи, культури, людей, самих себе. Така глобальна мета висуває певні вимоги й до забезпечення належно-гарантованої якості дошкільної освіти, і найвагоміша з них – удосконалення змісту, оновлення його відповідно до вимог часу, із збереженням при цьому позитивного досвіду та збагачення його новими, прогресивними ідеями. Насамперед необхідно зберегти пріоритети охорони життя, зміцнення психічного і фізичного здоров'я дошкільнят, забезпечити їхній своєчасний та повноцінний фізичний розвиток.

У зв'язку з переходом загальноосвітніх навчальних закладів на новий зміст, структуру і тривалість навчання актуалізується проблема формування готовності дошкільнят досистематичного навчання, шкільного життя. Мотиваційна, емоційно-вольова, комунікативна, фізична підготовка, розвиток пізнавальних психічних процесів та мовлення, прищеплення елементарних навчальних умінь – основні напрями робота з дошкільниками. У центрі уваги має бути забезпечення кожній дитині перед вступом до школи мінімального освітнього ядра та створення передумов для її безболісної адаптації до нового соціального середовища на основі сучасних критеріїв, форм і методів підготовки до школи, адекватних вікові дітей [2].

Щоб здобути бажані результати, важливо інтегрувати означені напрями, не обмежуючись одним з них (наприклад, релігійним, національним чи естетичним). Як показують наукові дослідження, дошкільний період – надзвичайно сприятливий для закладання базису громадянської свідомості: почуття любові й повага до рідних і близьких, інших людей, батьківської домівки, дитячого садка, рідного села, міста, пошани до державних символів, інтересу до історичної та культурної спадщини українського народу. Запорукою якісної дошкільної освіти є мовленнєвий розвиток дитини.

Отже, завданням освіти, зокрема її дошкільної ланки, є соціально організована підтримка зростання кожної особистості, її соціокультурного становлення. Дошкільне дитинство є важливою передумовою успішного розвитку особистості в наступні роки і виступає актуальною проблематикою наукових пошуків та досліджень.

Література

1. Аверьянов А. И. Система: философская категория и реальность / А. И. Аверьянов. – М.: Просвещение, 1976. – 207 с.
2. Агапов И. Г. Социоцентристская и персонально центристская парадигмы в образовании (культурологический анализ) / И. Г. Агапова // Личность. Культура. Общество. – 2008. – Т. 10. – С. 265-271.
3. Закон України «Про дошкільну освіту» // Освіта України. – К., 2001. – С. 5.

І. М. Распутіна

вихователь комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231
комбінованого типу» Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ – КРОК У СКЛАДНИЙ БАГАТОГРАННИЙ СВІТ

Питання морального виховання дошкільнят і пошуку шляхів підвищення його ефективності дедалі активніше обговорюються спільнотою. У багатьох психологічних дослідженнях моральна вихованість розглядається як особлива форма внутрішньої самоактивності, що спонукає особистість не лише до дотримання чинних моральних норм, а й до визнання їхньої цінності, з чого виростає потреба в неухильному їх виконанні без примусу з боку оточення.

У тезах аналізується питання морального виховання дошкільнят і пошуку шляхів його ефективності.

Здавна український народ ототожнював поняття «мораль» і «виховання», бо лише про моральну людину говорили, що вона вихована. Ще мислитель і філософ Конфуцій, визначаючи становлення «благородної людини», підкреслював, що необхідним є дотримання встановлених норм, тому що «людина говорить своїми вчинками, її словам відповідають її справи»[4, с.5]. У розумінні філософа досконалою може бути людина скромна, справедлива, безкорислива, стримана, яка поважає гідність свою й інших людей, любить їх, має розвинене почуття обов'язку.

Важливим в опануванні норм і правил моральної поведінки є період дошкільного дитинства як етап сенситивності розвитку багатьох сфер і формування основ особистості.

Моральна вихованість дитини – інтегральна особистісна якість, що передбачає сформованість моральних знань і суджень, розвиненість моральних емоцій і почуттів, прийняття моральних норм у внутрішній план дій, що проявляється у моральному виборі й відповідних учинках.

Наука про виховання, вважала Софія Русова, вимагає найбільшої уваги до ніжного віку дитини. Адже «душа дитини в роки від 2 до 7 найбільш чула й вразлива й у цей час найкраще треба її плекати й пильнувати, щоб і серце, й воля, й розум, а також й тіло розвивалося цілком нормально», – писала вона[2, с.13].

Маленька дитина входить у складний багатогранний світ, у якому їй доводиться бачити не тільки добро і справедливість, а й зло, нечесність, корисливість. Тож малюка треба навчити відрізнити добре від поганого, і робити це варто починати якомога раніше.

Перші моральні установки, погляди починають формуватися саме в дошкільному дитинстві. При цьому формування моральних рис тісно пов'язана зі стилем взаємодії дорослого з дитиною, який є взірцем для неї; з тим, як цей дорослий оцінює її вчинки.

Перебування малюка в товаристві ровесників, гарний приклад дорослих людей, які його оточують, є доброю передумовою формування суспільних умінь, вироблення навичок ввічливого спілкування та моральної поведінки. Це – основа соціалізації дошкільника, тобто вміння налагоджувати спілкування, входити в товариство однолітків, домовлятися з ними, висловлювати свої побажання, узгоджувати їх з бажаннями та намірами інших, переконувати ровесників у правомірності своїх міркувань, пропозицій, рахуватися з інтересами інших, ділитися іграшками, разом користуватися ними, вміння розподіляти ролі у грі. Це найпростіші суспільні якості – перша сходинка на шляху розвитку загальнолюдських моральних якостей та чеснот.

Неабияке значення для формування моральних рис у дітей має створення умов для взаємозв'язку між їхньою моральною свідомістю та моральною поведінкою, вправлення малюка у моральних вчинках. З цією метою доцільно ставити його в ситуацію морального вибору, коли він має сам вирішити, як йому чинити.

Опанування дітьми загальнолюдських чеснот, дотримання їх у повсякденному житті є доброю основою соціалізації дитини, тобто її адаптації до навколишнього середовища.

То як же формувати в дітей загальнолюдські моральні якості, щоб бути почутими ними, щоб їхні серця і душі розкривалися нам назустріч? Основними завданнями, які батьки та вихователі мають розв'язувати при цьому, є такі:

- сприяти розумінню того, яке велике значення має дотримання моральних правил;
- учити розрізняти позитивні й негативні вчинки, давати їм оцінку;

- закріплювати вміння дотримуватися моральних правил у повсякденному житті;
- розвивати вміння розуміти внутрішній стан людини, тобто «пізнавати людину серцем»;
- роз'яснювати морально виправдані способи протидії злу.

Обов'язково слід зважати на вікові особливості дошкільнят. Ми не можемо говорити про сформованість у них моральних якостей. Адже, моральна вихованість – складна категорія, яка характеризується багатьма показниками, про рівні сформованості яких навіть у старших дошкільнят можна говорити умовно. Це пов'язано з нестійкістю та лабільністю в дітей психічних процесів, довільністю поведінки в різних ситуаціях і часто розбіжністю між знаннями та їх застосуванням у житті, між тим, що думає та знає дитина, та її реальною поведінкою.

Усім відомо, що виховання моральних почуттів – складний педагогічний процес. Методика його розроблялася тисячоліттями, але, на жаль, на практиці часто-густо забувається найголовніша запорука успіху: добро виховується добром, чесність – чесністю і т. д. Батьки й вихователі мають щомиті відчувати на собі чистий, довірливий погляд дитини, а отже, бути гідними наслідування.

Не менш важливим чинником, що впливає на формування позитивних моральних якостей та прагнення дітей до морального самовдосконалення, є застосування активних форм взаємодії з дитиною. Набір методів та методичних прийомів може бути різноманітним: постановка запитань, створення проблемних ситуацій, що вимагають самостійної оцінки, пропонуванні різноманітних пізнавальних завдань та вправ морального спрямування. Ці методичні прийоми допоможуть навчити дітей аналізувати поведінку – свою і ровесників, різні життєві ситуації та робити з них висновки.

Наукою доведено, що дитина змалку спроможна усвідомити моральне значення вчинків через аналіз переживань іншої людини. Тому виховну практику доцільно узгоджувати з практичним досвідом дитини, надаючи їй можливість аналізувати різні життєві ситуації (штучно створені або розроблені на основі літературних текстів), а саме:

- оцінні, спрямовані на аналіз та оцінку;
- передбачення поведінки, спрямовані на визначення можливих способів додержання моральних норм;
- ситуація вибору, які формують уміння приймати етичні рішення.

Велике значення надавала дитячим рокам в житті людини Софія Русова. «Коли дитячий «ранок» проходить у несприятливих обставинах, – писала видатна просвітителька, – дитина виростає слабкою, з хиткою волею та небезпечними нахилами...»[2, с.15]. Тож дорослі мають ставитися до малюків делікатно й тактовно, учити їх підпорядковувати свої інтереси інтересам дорослого та дитячого колективу, а для цього треба вміти оцінювати свою поведінку.

Таким чином, формування в дітей моральних якостей та християнських чеснот – складний і тривалий процес. Потрібна кропітка наполеглива праця, щоб виробити у дитини моральні підвалини, які не дадуть їй чинити поза принципами моралі.

Література

1. Двіжона О. Ситуації морального вибору / О. Двіжона // Дошкільне виховання. – 2006. - № 1. – С. 26.
2. Калуська Л. Поспішаймо закладати моральний фундамент / Л. Калуська // Дошкільне виховання. – 2006. № 7. С. 13-15.
3. Ладивір С. Сім'я – перша школа морального зростання / С. Ладивір // Дошкільне виховання. – 2014. № 6. С. 6-9.
4. Лохвицька Л. Програма з морального виховання дітей дошкільного віку «Скарбниця моралі» / Л. Лохвицька. – Тернопіль «Мандрівець», 2014. – 125 с.

Д. В. Реньс, М. О. Сичова

вихователі комунального закладу
«Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231
комбінованого типу» Криворізької міської ради
м. Кривий Ріг

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Дошкільний вік – найважливіший етап у становленні екологічного світогляду людини, передбачає створення передумов гуманної взаємодії з природним довкіллям.

Головною умовою реалізації завдань екологічного виховання є створення еколого-розвивального предметного середовища, яке сприяє формуванню в дошкільнят екологічної вихованості, яка передбачає набуття уявлень про самоцінність та неповторність компонентів природи, прояв гуманних почуттів до живих істот, оволодіння початковими вміннями відчувати красу та милуватися нею, виважено поводитися в довкіллі, знати правила безпечної поведінки в природі.

Сучасний ЗДО є першою сходинкою збагачення дітей знаннями про природне і соціальне оточення, знайомство з загальною, цілісною картиною світу та формування науково-обґрунтованого, морального й естетичного ставлення до нього. Зростає роль дошкільного навчального закладу у формуванні відповідальності особистості за історичну долю країни та всебічний прогрес українського суспільства.

Цілеспрямований процес формування відповідального ставлення дошкільників до природи в усіх видах навчальної суспільно корисної діяльності та спілкування з природою складають сутність екологічної освіти і

виховання, які конкретизують і поглиблюють основну ціль – формування екологічної культури, екологічної відповідальності.

В системі екологічного навчання і виховання дошкільників педагоги враховують той факт, що ставлення до природи включають такі аспекти. Перший виражає ставлення до природи як предмета матеріального виробництва, об'єкта праці та життєдіяльності людини. Другий – як ставлення до особистих природних даних, до свого організму, який включений в систему екологічної взаємодії. Третій показує ставлення людей до діяльності, пов'язаної з вивченням і охороною навколишнього природного середовища [2, с.52].

Соціальна відповідальність є універсальною формою зв'язку і взаємозалежності особистості та суспільства. Категорія соціальна відповідальність розглядається у взаємозв'язку з категоріями свобода і необхідність. Суб'єктивною передумовою соціальної відповідальності є свобода волі, розуміння як здатності суб'єкта приймати рішення зі знанням справи; умовою і компонентом свободи волі є пізнання зовнішньої необхідності. Не пізнаючи об'єктивних законів природи та суспільства, люди не вільні у своєму виборі, своїй діяльності [3, с.54]. Соціальна відповідальність означає міру вільного прояву суб'єктом своїх обов'язків і права вибору в конкретних умовах оптимального варіанту ставлення до дійсності, виходячи з прогресивних інтересів суспільства.

Система потреб складає ядро особистості. Покликання до спілкування з природою властиве людині органічно, адже усім своїм минулим, сучасним і майбутнім вона пов'язана з природою. Покликання до природи включає всі прояви активності: чисто біологічну активність темпераменту, і соціальну активність переконань. Необхідність спілкування з природою включена в структуру біологічних і пов'язаних з ними матеріальних потреб, та ідеальних (духовних, культурних) потреб пізнання природи, сенсу життя, існування. Актуальність формування саме цієї потреби пояснюється загостренням суперечностей між відношенням до навколишнього середовища екологічної основи життя і ставленням людини до самої себе.

Для педагога важливо, щоб потреба спілкування з природою впливала на соціальні потреби дошкільника, наприклад, постати певне місце в колективі, користуватися прив'язаністю друзів, увагою вихователя. Потреба в спілкуванні з природою, в її збереженні включається в систему мотивів індивідуальної поведінки. Відповідальність на рівні мотивів виступає як соціально збуджуючий стимул. Виділяють такі мотиви: громадсько-патріотичні, гуманістичні, науково-пізнавальні, гігієнічні та економічні [3, с.22].

Звідси, розуміємо, що свідомість – це єдність знання і переживання. Засвоєння екологічних знань, звичайно, повинно супроводжуватися емоційними переживаннями дошкільника і сприяти становленню його екологічних переконань як стержневого компонента екологічної відповідальності.

Екологічні переконання – це суб'єктивне відношення людей до природи, яке розкриває знання про її значення для людини, про організованість та еволюцію природи, чуттєво пережиті і включені в ті аспекти свідомості, що пов'язані з розумінням ідей бережливого гуманного ставлення до природи. Як будь-які моральні переконання, екологічне переконання сучасної дитини дошкільного віку повинно будуватися на основі принципів загальнолюдської свідомості.

Моральне формування особистості, а також її формування відповідального ставлення до природи, базується не тільки на вимогах, а і на знанні взірців моральної поведінки, на порівнянні своїх дій і вчинків з такими зразками та їх оцінкою. Цей внутрішній процес приводить до створення оцінних відносин, зумовлюючих моральні, естетичні, юридичні та інші критерії вчинків і переживань людини.

Психологічна природа екологічних поглядів і переконань, які впливають на формування відповідальності, включає три основні компоненти: інтелектуальний, персональний та внутрішню готовність [1, с.15].

Світогляд, переконання дошкільників, які є одночасно мотивами його діяльності, в виховному процесі наповнюються екологічним змістом. Розглядаючи зміст поняття відповідальності перед природою (екологічна відповідальність), ми приходимо до висновку, що воно вбирає в себе всі суттєві ознаки поняття відповідальності, як соціальної та психологічної категорії і є актом свідомості, так як свідомість – це спосіб відношення до об'єктів своєї діяльності з врахуванням їх властивостей та можливостей.

Відповідно педагогічний виховний процес повинен бути спрямований на формування таких психологічних властивостей особистості, як потреба в спілкуванні з природою, інтерес до пізнання її законів, мотиви поведінки і діяльності по охороні природи, переконання в соціальній обумовленості відношення людини до природи, в необхідності управління природними явищами.

Слід комплексно реалізовувати завдання екологічного виховання, а саме: виховання гуманного ставлення до природи; формування системи екологічних знань та уявлень про природу; розвиток уміння бачити і відчувати красу, привабливість кожного елемента довкілля; милуватися і захоплюватися ними.

Вирішення цих завдань забезпечить активне спілкування дошкільнят з природним довкіллям і сприятиме їх соціалізації. Отже, екологічне виховання – це систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток в дітей екологічної культури.

Література

1. Біла І. Вчимо дивитися, бачити й творити // Дошкільне виховання. – № 4. – 2004. – С. 14-18.
2. Білан О. Екологічне виховання дітей дошкільного віку. – Львів, 1996. – 71 с.

3. Бусленко В. Організація еколого-оздоровчої роботи в дошкільному навчальному закладі // Дитячий садок. – №45-46. – 2004. – С. 21-23.

А.В. Лазаренко

аспірантка кафедри дошкільної освіти
Криворізького державного педагогічного університету
м. Кривий Ріг

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СЬОГОДЕННЯ

Трансформації, які відбуваються в суспільстві, зміни їх цінностей, відносин, світоглядів, розвиток високих технологій, формування інформаційно-комунікативних компетенцій з раннього дитинства – все це зумовлює необхідність модернізації всіх соціальних інститутів суспільства України для підготовки конкурентоспроможного ринку освітніх послуг. Тому перед освітніми установами стоїть ряд проблем, пов'язаних з необхідністю адаптації до конкурентних умов.

Як зазначала З. Ленів, зміст дошкільної освіти України вимагає визначення чітких методологічних засад, що враховують сучасні світові та європейські тенденції розвитку дошкільної освіти й водночас ґрунтуються на вітчизняному педагогічному доробку [6, с. 150].

Такі науковці, як А. Богущ, А. Гончаренко, С. Довбня, О. Кононко, К. Крутій, Н. Лисенко, Л. Лохвицька, Т. Піроженко, Т. Поніманська, Т. Степанова та ін. в своїх наукових працях висвітлювали тенденції модернізації змісту дошкільної освіти.

В тлумачному словнику «тенденція» зглядається як напрям розвитку чого-небудь, прагнення, намір, провідна думка, ідейне спрямування [1] Філософський словник трактує поняття «тенденція» як напрям, у котрому відбувається розвиток (суспільства, економіки, держави і тощо) думки чи ідеї, здійснювання закону за внутрішньо притаманною йому логікою руху [5, с. 500].

Мета – розглянути тлумачення слова «тенденція» та які провідні тенденції освітнього простору виділяють науковці.

На думку Т. Степанової поняття «тенденція» – це нові напрями і спрямованості її розвитку, прогресивні, інноваційні ідеї і прагнення її подальшого реформування й модернізації відповідно до нових соціокультурних і економічних умов освітнього простору [4, с. 379].

Проаналізувавши наукові дослідження та літературу під тенденціями в дошкільній освіті розуміємо нові знання, удосконалення, зміни, оновлення освітніх програм, технічного та методичного забезпечення, які спричиненні реформами в освіті.

Т. Степанова виокремила провідні тенденції освітнього простору: 1) стандартизація змісту передшкільної освіти; 2) орієнтація змісту передшкільної освіти на реалізацію принципу дитиноцентризму;

3) орієнтація на компетентнісну парадигму передшкільної освіти;
4) всеохопленість дітей передшкільного віку їх перебуванням у навчальних закладах різного типу: варіативність програм та методик передшкільної освіти [4, с. 382]. Всі ці тенденції є проміжними між дошкільною та початковою ланками сьогодення.

На думку О. В. Ковшар тенденції і національні традиції і сучасного розвитку освіти, а саме: демократизація, переорієнтація на людиноцентристський характер освіти, навчання, виховання, розвиток гармонійної, гуманної, соціально відповідальної особистості сприяють входженню у загально цивілізаційний освітній рух [2, с. 17]

Тенденції дошкільної освіти сьогодення включають в себе професіоналізм, безперервність, перспективність, наступність, гуманізацію, характерність переходу від традиційної моделі виховання до особистісноорієнтованої [6, с. 152]. В ЗДО потрібно створити сприятливі умови для формування основних компетенції, умінь, навичок, творчих самореалізацій.

Для того, щоб тенденції розвивалися в дошкільній освіті були прийняті нормативні документи стратегічного значення: «Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття), Базовий компонент дошкільної освіти (1998), Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція)(2012) та Національна доктрина розвитку освіти (2002).

Сучасні тенденції весь час будуть перебувати в розвитку, так як вони пов'язанні з трансформацією суспільства, вимогами, які ставить суспільство перед освітою, науковими і технічними прогресами.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2004. – 1440 с.
2. Ковшар О. В. Теоретико-методичні засади організації передшкільної освіти: [монографія] / О. В. Ковшар. – Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов, 2015. – 270 с.
3. Ленів З. Традиційні та інноваційні підходи до формування змістового наповнення сучасної дошкільної освіти / Зоряна Ленів. – Матеріали науково-методичного семінару «Науково-методичні засади наступності
4. Степанова Т. М. Трансформації змісту передшкільної освіти в історії розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки (кінець XIX-XX століття): [монографія] / Т. М. Степанова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 424 с.
5. Філософський словник / [за редакцією М. М. Розенталя, П. Ф. Юдіна.] – К.: Політична література України, 1964. – 500 с.
6. Фроленкова Н. О. Науково-методичний супровід змісту дошкільної освіти: сучасні тенденції / Н. О. Фроленкова// «Молодий вчений». – травень, 2015. – № 5 (20), Частина 3. – 150-152 с.
- 7.

Н. В. Кедик
магістрантка факультету дошкільної і технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
науковий керівник: доцент кафедри ПМТО
Ю. С. Кулінка
м. Кривий Ріг

СТВОРЕННЯ СИТУАЦІЇ УСПІХУ ДЛЯ КОЖНОГО УЧНЯ НА УРОКАХ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Перед сучасною школою постає завдання виховати особистість, здатну до життєвої діяльності. Така особистість зуміє правильно обрати свій шлях у житті, зважаючи на власні можливості. Сучасний світ пред'являє високі вимоги до діяльності людини. Конкурентноспроможною може бути лише посправжньому компетентна особистість. Середній шкільний вік є визначальним у подальшому розвитку особистості та подальшому формуванні базових компетентностей. Створити ситуацію успіху для кожного школяра можливо через формування ключових компетентностей.

Ситуація успіху дарує атмосферу приязні та взаємодопомоги, впевненості і захищеності. Учитель повинен створити джерело внутрішніх сил школяра, джерело, яке дає енергію для подолання труднощів і формування бажання вчитися. Використання ситуації успіху має сприяти підвищенню робочого тону, збільшенню продуктивності навчальної роботи, а також допомогти учням усвідомити себе повноцінною особистістю і, відповідно, забезпечити успіх у навчанні.

Підхід до вивчення успіху в єдності відображуваного, мотиваційного, регуляторного аспектів ситуацій успіху у навчальній діяльності окреслили такі відомі дослідники, як К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, А. Бодальов, Л. Божович. На правомірність включення ситуацій успіху в процес навчання вказували Ю. Бабанський, І. Бех, А. Белкін, Л. Виготський, та ін. Про ефективність використання ситуацій успіху в ході розв'язання завдань навчання учнів переконливо свідчать дослідження Н. Анікеєвої, О. Богданової, В. Басова, А. Лутошкіна, Н. Щуркової та ін.

Мета –обґрунтувати використання ситуації успіху в освітньому процесі як педагогічну проблему.

Позитивно впливає на формування мотивів навчальної діяльності створення ситуацій успіху в освітньому процесі. Витоки цієї педагогічної технології слід шукати в педагогіці гуманізму. К. Ушинський у роботі «Праця в її психічному та виховному значенні» дійшов висновку, що саме успіх підтримує інтерес до навчання. Інтерес до пізнання проявляється тільки тоді, коли особистість переживає позитивні емоції, породжувані успіхом у навчанні. Видатний педагог закликає створювати такі умови, щоб суб'єкт навчання відчув почуття радості від праці, успіху в навчанні, гордості за свої досягнення [3].

Педагогічна технологія створення ситуації успіху втілена в спадщині А. Макаренка – теоретика ідеї «завтрашньої радості» та В. Сухомлинського, який вважав першою заповіддю виховання – дати радість праці, радість успіху в навчанні. В. Сухомлинський зазначав, що методи виховного впливу на особистість повинні спрямовуватись на формування пізнавального інтересу дитини, а школа має перетворитися на школу радості.

Найбільш повно сутність і зміст цієї педагогічної технології розкрито в працях А. Белкіна. З педагогічної точки зору ситуація успіху – це таке цілеспрямоване, організоване поєднання умов, за яких створюється можливість досягти значних результатів у діяльності як окремо взятої особистості, так і колективу в цілому. Це результат продуманої та підготовленої стратегії й тактики вчителя, сім'ї [1, с. 31]. У психологічній літературі успіх найчастіше визначається як переживання стану радості, задоволення від того, що результат, до якого особистість прямувала у своїй діяльності, або збігся з її очікуваннями, сподіваннями (з рівнем домагань), або перевершив їх. Отже, ситуація успіху – це поєднання умов, які забезпечують успіх як результат цієї ситуації. Ситуація успіху – це те, що може організувати викладач для успішного навчання студента й досягнення ним стану радості [2].

Позитивні досягнення виступають передумовою для позитивних змін у структурі самої особистості (її мотивів, цінностей, потреб, прагнень тощо). Відношення суб'єкта навчання до власних досягнень, рівень їх особистісного значення може бути як негативним, так і позитивним. Низький рівень власних особистісних досягнень у навчальній діяльності може стримувати розвиток особистості, а високий – стимулювати розвиток, саморозкриття індивідуальних особливостей.

Тому в процесі формування мотивів навчальної діяльності слід створити ситуацію успіху, під час якої учень зможе актуалізувати свої потенційні можливості, здолати свою боязкість, незнання, невміння, психологічні бар'єри та інші труднощі. Переживання ситуації успіху, яка супроводжується позитивними емоціями, сприяє особистісному розвитку, формуванню необхідних для організації навчальної роботи особистісних якостей (рішучість, ініціативність, допитливість, спостережливість, витривалість тощо), стає «точкою відліку для змін у взаєминах з оточуючими, для дальшого руху вгору шаблями розвитку особистості. Заряд активного оптимізму, здобутий в юності, гартує характер, підвищує життєву стійкість, здатність до протидії» [3, с. 199].

Ситуація успіху стає умовою перетворення позитивного ставлення учня до навчання та власної навчальної професійної діяльності в активне, творче, якщо в суб'єкта діяльності позитивні емоції зумовлюють почуття успіху, викликане подоланням труднощів, викликають радість, інтелектуальне піднесення в процесі рішення навчальних завдань, приносять задоволення, усвідомлення недостатнього рівня своїх знань, умінь і навичок і формують стійку потребу в самоосвіті та самовдосконаленні.

Література

1. Белкин А. С. (1991) Ситуация успеха. Как ее создать: кн. для учителя. Москва : Просвещение. 176 с.
2. Освітні технології (2001). / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. Київ : А.С.К. 256 с.
3. Ушинський К. Д. (1949) Вибрані педагогічні твори. Київ: Рад. шк. 417 с.

К. В. Каряка

магістрантка факультету дошкільної і технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
науковий керівник: д.п.н., проф.
Л. О. Савченко
м. Кривий Ріг

ВИМОГИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ

На сьогодні школа та її складові піддаються новим реформам та змінам, у порівнянні із такою ж школою років десять та навіть п'ять років тому, це абсолютно різні школи за методиками, цілями та самою суттю. З новими освітніми реформами у навчально-педагогічній сфері з'явилося таке поняття як НУШ – нова українська школа, це ключова реформа Міністерства освіти і науки. Головна мета – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті.

Вчителям і викладачам необхідно набувати нових професійних характеристик та якостей, змінювати методи взаємодії із учнями та студентами, а майбутні вчителі та викладачі будь якого напрямку повинні розглядати різні сценарії розвитку майбутньої освіти оскільки самі будуть представляти її складову.

Однією із багатьох професійних якостей важливою є компетентності майбутнього вчителя.

Замість запам'ятовування фактів та понять учні набудуватимуть компетентностей. Це – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Тобто формується ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, а також цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи у професійному та приватному житті.

Список компетентностей, яких набудуватимуть учні та студенти, а отже якими повинні володіти майбутні та практикуючі вчителі та викладачі. вільне

володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність. Державні стандарти можуть розширювати цей список [1].

Саме компетентно орієнтований підхід до навчання закладено в основу концепції НУШ, який доповнюють: принципи дитиноцентризму та педагогіки партнерства, новий зміст освіти, а також сучасне освітнє середовище – безпечне, доступне та дружнє до дитини [2].

У професійній освіті прийнято виділяти ключові компетенції, що характеризують універсальність підготовки, соціально-професійну мобільність і готовність фахівців успішно адаптуватися до вирішення професійних ситуацій в умовах інформаційного суспільства. Для вчителів трудового навчання поряд з ключовими існують спеціальні компетенції, важливо розглядати професійну компетентність вчителя як єдність ключових і спеціальних компетенцій.

Формування професійної компетентності у власній галузі педагогічної діяльності (системи теоретичних знань з основ наук відповідної спеціальності, вироблення практичних умінь і навичок) відбувається в рамках фахової підготовки майбутнього вчителя. Її зміст визначається навчальними дисциплінами фахового спрямування та дисциплінами з методик викладання шкільних предметів, реалізується через фахові й інтегровані навчальні курси, що вивчаються протягом усього терміну навчання з дотриманням структурно-логічної послідовності підготовки [4].

При цьому ключові компетенції вчителя технологій відображають культуру педагога і підрозділяються на: професійно-педагогічні, соціально-мотиваційні, інформаційні, комунікативні, креативні. Спеціальні компетенції інтегрують в собі знання предмету навчання (в даному випадку технології) і методики його викладання, підрозділяються на: цільові, змістовні, проектні, рефлексивні, моніторингові. компетентності вчителя трудового навчання [3].

Опираючись на вище зазначену інформацію ми можемо зробити висновки, що майбутньому вчителю трудового навчання та технологіїокрім низки професійних та особистих якостей необхідно володіти та застосовувати у роботі як загальні компетентності для усієї галузі так і спеціальні компетентності що зазначені для професійної освіти. Тобто, може існувати стільки видів компетентностей, скільки існує видів діяльності. При цьому компетентність визначає якісний рівень виконання тої чи тої діяльності, а компетенція – надання повноважень особи у її виконанні. Власне співвідношення між рівнем особистісного розвитку для виконання тої

чи тої діяльності та надане коло повноважень і може слугувати підставою до оцінки й оцінювання ступеня спроможності особистості, реалізації нею власних ресурсів.

Література

1. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
2. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/konferenciyi/serpneva-konferenciya-2018/sekciya-nush-kompetentnosti-dlya-zhittya-v-21-stolitti>
3. Куцак Л. В. Особливості формування професійної компетентності майбутніх вчителів трудового навчання в умовах професійної підготовки// Психолого-педагогічні аспекти формування національної еліти. – Харків: Національний технічний університет “Харківський політехнічний інститут”, 2010. –С. 155-156.
4. Савченко Л. О. Компетентнісний концепт формування якості підготовки майбутніх учителів / Л. О. Савченко // Педагогіка вищої та середньої школи / редкол.: Бакум З. П. (гол. ред.) та ін. – Кривий Ріг : КП ДВНЗ «КНУ», 2012. – Вип. 36. – С. 43-50.

А. І. Савенко

магістрантка факультету дошкільної і технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
науковий керівник: доцент кафедри ПМТО

Н. В. Волкова
м. Кривий Ріг

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Комп'ютерні й комунікаційні технології є новітнім, альтернативним виявом інформаційної революції. Цим пояснюються значний інтерес і увага, що виявляють до комп'ютерної грамотності, формування основ інформаційної культури учнів на уроках технологій. Усе більше науковців приходять до висновку, що в «результаті одержаних знань про комп'ютери і набутих навичок роботи з ними учні будуть краще підготовлені до навчальної діяльності, матеріального життя в нашому швидкозмінливому світі» [1].

Провідна ознака високої інформаційної компетентності, головне джерело, що забезпечує благоустрій і благополуччя життя для переважної частини населення країни, благодіяння суспільства – це високоефективна господарська діяльність його членів, що стає як умовою, так і ознакою цивілізованої організації господарства на базі засобів виробництва, що складаються з кібернетичних знарядь праці й нових інформаційних технологій, які забезпечують найбільш високий, з погляду світових стандартів, рівень продуктивності праці й ефективності виробництва,

створення різноманіття товарів і послуг, що роблять життя людей більш комфортнішим.

Отже, інформаційна компетентність учнів – це складне особистісне утворення, яке забезпечує можливість інформаційної взаємодії та взаємовідношення в системі „вчитель-учень”, яке характеризується здатністю до використання інформаційних засобів для збирання, зберігання, обробки та використання інформації для розв’язання різних педагогічних проблем.

На думку В. Ф. Капіци, інформаційне суспільство має одну вирішальну особливість, яка може вивести його за межі традиційної комунікативної системи, а саме: «акумуляцію інтелектуальної власності у значній частині освічених людей, що працюють зі знаннями та інформацією» [2]. За наявності певних суспільних умов вона може бути перетвореною на інтелектуальній та інформаційний капітали.

Новий інформаційний світ породжує нові суспільні системи та відносини. Науково-технічна революція останніх часів призвела до активізації аудіовізуальних телекомунікацій, до підвищення швидкості обміну інформаційними потоками. Новий соціокомунікативний тип суспільної системи вченими визначається по-різному: як «телекомунікаційний світ» (Т. Стоун’ер), як «телематичне суспільство» (Дж. Мартін), як «самокомунікативний світ» (Л. Мемфорд), як «програмоване суспільство» (А. Турен). Але головною особливістю перетворень, що відбуваються, є радикальна суспільна модернізація, передусім, науково-технічна, «комп’ютерна революція», унаслідок чого інформаційно-комунікативні технології набули вирішального значення в суспільстві. За Д. Беллом, таких змін у суспільному використанні інформаційно-комунікативних технологій п’ять:

1) злиття телефонних систем, телекомунікацій та обробки інформації в одну модель;

2) заміна паперу електронними засобами: електронні банківські послуги, електронна пошта, передавання газетної та журнальної інформації факсимільними засобами зв’язку, дистанційне копіювання документів;

3) розширення телебачення через кабельні системи з численними каналами та спеціалізованими послугами; прямий зв’язок із домашніми терміналами користувачів; заміна транспорту телекомунікаціями;

4) реорганізація зберігання інформації на базі комп’ютерних систем та її запиту через інтерактивну інформаційну мережу; пряме отримання інформації з банків даних;

5) розширення системи освіти на базі комп’ютерних систем; зникнення відмінностей між обробкою інформації та комунікацій; перетворення знань та інформації на стратегічний ресурс суспільства.

Багаторівнева система подання інформації на різних носіях і в різних знакових системах, в яких щільно взаємодіють традиційні та нові інформаційні технології, складалася поступово, впродовж усього ХХ століття. Поряд із розвитком інформаційних структур відбувається процес

«семіотизації» суспільства – «поява и розвиток численних знакових систем», завдяки яким утворюється багатокomпонентне «інформаційне поле» – специфічне інформаційне оточення людини (поєднання текстів, графічних зображень, звукових і аудіовізуальних повідомлень тощо).

Динамізм сучасних суспільних перетворень викликає до життя потребу в учня, які вміють аналізувати мінливі соціально-економічні, політичні, соціогуманітарні та інші тенденції, реалізовувати нестандартні рішення в ситуації ринкової конкуренції, усувати стереотипізацію з виробничої та особистісних сфер, які поглиблюють свою гуманістичну спрямованість. У цих умовах найважливішим завданням вищої школи стає випуск професійно компетентного фахівця, який володіє цілим комплексом компетентностей (комунікативною, інформаційною, інтелектуально-педагогічною тощо).

Отже, виникнення інформації, еволюція її цінностей вимагає системного підходу при їх вивченні щодо гуманітарних наук. Саме інформаційний підхід допоможе здійснити комплексний та системний аналіз при вивченні таких педагогічних категорій, як «професіоналізм», «професійна компетентність» та «інформаційна компетентність». А компетентнісний підхід, у свою чергу, максимально наближає до вивчення результатів педагогічної діяльності – формування та розвитку інформаційнообізнаних учнів.

Процес інформатизації освіти полягає, з одного боку, у підвищенні ефективності навчання завдяки розширенню обсягів інформації та вдосконаленню методів її застосування, а з другого – в створенні умов, які допомогли б користувачам застосовувати інформаційні технології в особистій професійній діяльності в навчально-виховному процесі. Дослідники вважають, що основною метою інформатизації системи освіти є «вдосконалення науково-дослідної та навчально-виховної діяльності навчальних закладів в результаті застосування автоматизованих комплексів і систем під час інформування, проектування, навчання та створення інформаційного середовища для розвитку інтелектуальних сил особистості»

Сучасну школу спрямовано, передусім, на максимальний розвиток здібностей людини до самореалізації. А це можливо лише за умови створення необхідної організаційної та правової основи для доступу до різних джерел інформації, формування і розвитку в особистості здібностей, пов'язаних з її пошуком, обробкою, сприйняттям, розумінням, використанням, тобто з інформаційною компетентністю. Людина, що не володіє інформаційними технологіями, утрачає один із адаптаційних механізмів у соціумі, який динамічно розвивається. Інформаційні засоби і технології є начебто інформаційними органами, «продовженнями» людини (М. Маклюен). Таким чином виникає проблема формування і розвитку інформаційної культури індивіда. Інформаційний підхід в освіті забезпечує особистості право вибору напрямку освіти, тобто дозволяє впровадження достатньо ранньої диференціації навчання і створення безперервної освіти.

Література

1. Волкова Н. В. Формування інформаційної культури студентів індустріально-педагогічних факультетів у процесі фахової підготовки: дис. канд. пед.наук: 13.00.04 / Волкова Н. В. – Ялта, 2009. – 270с.
2. Демиденко Т. М. Інформаційна культура сучасного вчителя: навч. посібник / Т. М. Демиденко. – Черкаси: Держ. ун-т ім. Богдана Хмельницького, 2003. – 96с.

Ю. В. Грицун

магістрантка факультету дошкільної і технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет

науковий керівник: д.п.н., доцент

В. А. Яковлева

м. Кривий Ріг

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Українське суспільство, його професійна сфера, очікують спеціалістів, які ефективно включатимуться в розробку й реалізацію різноманітних проектів та технологій, виявлятимуть готовність до вирішення проблем, розробки нових ідей, особисту зацікавленість в підвищенні ефективності праці тощо.

У зв'язку з цим особливу вагомість набуває задача якісного цілеспрямованого залучення учнів до профільного навчання у старших класах.

Профільне навчання є засобом диференціації та індивідуалізації навчання, коли за рахунок змін у структурі, змісті та організації освітнього процесу більш повно враховуються інтереси, схильності і здібності учнів, створюються умови для діяльності старшокласників відповідно до їх професійних інтересів та намірів щодо продовження освіти.

Значення профільного навчання важко переоцінити і в освітньому, і в професійному відношенні. Ось як визначає його значення М. А. Пригодій: «Новий зміст і структура профільного навчання потребує певного переосмислення організації та методики занять стосовно проектно-технологічного підходу»[1, с. 80].

Одним з найбільш ефективних активних методів профільного навчання можна назвати метод розробки творчих проектів, заснований на конструюванні мультимедіа ресурсів самими учнями. Серед безлічі цілей побудови та використання мультимедійних ресурсів у системі профільного навчання можна виділити дві основні групи:

- формування в учнів технологічних умінь роботи з сучасними телекомунікаційними середовищами,
- формування інтелектуальних інформаційних умінь.

Мультимедіа – це представлення об'єктів і процесів не традиційним текстовим описом, але за допомогою фото, відео, графіки, анімації, звуку, тобто у всіх відомих сьогодні формах. Тут ми маємо дві основні переваги – якісну і кількісну.

Якісно нові можливості очевидні, якщо порівняти словесні описи з безпосереднім аудіовізуальним поданням. Кількісні переваги виражаються в тому, що одна сторінка тексту, як відомо, містить близько 2 Кбайт інформації. Викладач промовляє цей текст приблизно на протязі 1-2 хвилин. За ту ж хвилину повноекранне відео приносить близько 1,2 Гбайт інформації. Ось чому «краще один раз побачити, ніж мільйон разів почути».

Методика використання мультимедійних технологій передбачає: вдосконалення системи управління навчанням на різних етапах уроку; посилення мотивації навчання; поліпшення якості навчання і виховання, що підвищить інформаційну культуру учнів; підвищення рівня підготовки учнів в області сучасних інформаційних технологій; демонстрацію можливостей комп'ютера, не тільки як засобу для гри.

Мультимедійні уроки допомагають вирішити наступні дидактичні завдання: засвоїти базові знання з предмета; систематизувати засвоєні знання; сформувати навички самоконтролю; сформувати мотивацію до навчання в цілому і до інформатики зокрема; надати навчально-методичну допомогу учням в самостійній роботі над навчальним матеріалом.

Дану технологію можна розглядати як пояснювально-ілюстративний метод навчання, основним призначенням якого є організація засвоєння учнями інформації шляхом повідомлення навчального матеріалу та забезпечення його успішного сприйняття, яке посилюється при підключенні зорової пам'яті. Відомо (дослідження інституту «Евролінгвіст», Голландія), що більшість людей запам'ятовує 5% почутого і 20% побаченого. Одночасне використання аудіо-та відеоінформації підвищує запам'ятовування до 40-50%. Мультимедіа програми представляють інформацію в різних формах і тим самим роблять процес навчання більш ефективним. Економія часу, необхідного для вивчення конкретного матеріалу, в середньому становить 30%, а набуті знання зберігаються в пам'яті значно довше.

При використанні на уроці мультимедійних технологій структура уроку принципово не змінюється. У ньому як і раніше зберігаються всі основні етапи, зміняться, можливо, тільки їх тимчасові характеристики. Необхідно відзначити, що етап мотивації в даному випадку збільшується і несе пізнавальне навантаження. Це необхідна умова успішності навчання, так як без інтересу до поповнення знань, яких бракує, без уяви і емоцій немислима творча діяльність учнів.

Література

1. Пригодій М. А. Теоретичні основи підготовки майбутніх учителів технологій до профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів / М. А. Пригодій // Науковий часопис Національного педагогічного

університету імені М. П. Драгоманова. Серія 13: Проблеми трудової та професійної підготовки: зб. наук. праць. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – Вип. 8. – С. 80-85.

2. Осипенко Ж. Профільне навчання: диференційовані форми / Ж. Осипенко// Завуч. – 2016. - №15. – С. 36-40.

3. Яковлева В. А. Професійна підготовка майбутніх вчителів трудового навчання та технологій/ Яковлева Вікторія Анатоліївна. – Mauritius:LapLambertAcademicPublishing, 2018. – 234р.

Ю. К. Шкуропат

магістрантка факультету дошкільної і технологічної освіти

Криворізький державний педагогічний університет

науковий керівник: д.п.н., доцент

В. А. Яковлева

м. Кривий Ріг

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ

Створення ефективного соціально-психологічного простору, що дозволяє старшокласникам загальноосвітніх шкіл адаптуватися в суспільстві, відчутти свою значимість як суб'єкта успішної діяльності, і позитивний вплив освітньо-виховного соціуму стає на сьогоднішній день одним із пріоритетних завдань в роботі з ними. Дистанційний психологічний супровід учнів дозволяє надати їм, не тільки психологічну та соціальну підтримку, а й диференційовану допомогу відповідно до виникаючих у них проблем соціально-психологічної адаптації та інтеграції в суспільстві. Дистанційний супровід старшокласників дозволяє зосередити навколо них всі сили, знання та досвід інформаційного простору, сприяти його становленню як компетентної, соціально інтегрованої і мобільної особистості, здатної до повноцінної і ефективної участі в суспільній і професійній життєдіяльності. Завдяки єдиному інформаційному простору випускники можуть швидко отримати кваліфіковану консультацію фахівця з будь якої проблеми.

Інтернет-сайти дозволяють отримувати різноманітну теоретичну і практичну інформацію, корисні адреси і телефони, програми тренінгів та багато іншого. Основна мета сайтів – запропонувати різні освітні можливості і зорієнтувати в них, зацікавити, познайомити учасників порталу між собою, задати їм теми і способи для комунікації, розширити коло їх спілкування, вступати в Інтернет-спільноти за інтересами, дискутувати в них на різні теми.

Спілкування в спеціалізованих соціальних мережах, форумах, телеконференціях дозволяє обмінюватися своїми думками, ділитися враженнями, обговорювати проблеми, отримувати професійні поради з боку консультантів, брати участь в дискусіях, підтримувати зв'язки і особисті відносини, набувати нові знайомства, не дивлячись на великі відстані між

людьми. За допомогою online консультацій надається допомога у вирішенні питань придбання житла, вибору професії та працевлаштування, особистої гігієни, сім'ї та ін. Перевага дистанційного консультування полягає в забезпеченні анонімності клієнта, що допомагає людині довіритись консультанту.

Веб-школа дозволяє пройти різні спецкурси, допомогти розібратися учню в своїх почуттях, отримати системні знання по його питанню, оцінити їх за допомогою online тестів. Заняття проводяться в інтерактивній формі:

– чат-заняття, коли відбувається одночасне навчання кількох людей по якомусь предмету, питання, теми, проблеми. Учасники можуть задавати свої питання, що виникли при навчанні, і тут же отримувати на них відповіді від педагогів;

– веб-заняття – проводяться на спеціальних форумах, в рамках яких можливе обговорення будь-якого питання, теми, проведення семінару, конференції, тут відбувається асинхронна взаємодія суб'єктів і об'єктів навчання, яка може тривати досить довго;

– телеконференції – розсилка навчального матеріалу поштою. Можливо також взаємодія учнів і консультантів за допомогою web-камери і Skype.

Віртуальне розширення соціокультурного простору випускників дозволяє їм отримувати різноманітний досвід міжособистісної взаємодії, поширювати серед педагогів і зацікавлених осіб розроблені методичні матеріали з метою поліпшення роботи з унями, обмінюватися інформацією і передавати досвід через професійні веб-спільноти.

В цілому здійснення соціально-психологічного супроводу засобами веб-технологій дозволяє старшокласникам загальноосвітніх інтернатних закладів визначити сенси і перспективи свого життя, конкретизувати особисті цілі, отримати навички роботи з комп'ютером, електронною поштою; засобами телекомунікацій та Інтернет; проводити пошук необхідної інформації; її аналіз, відбір, перетворення, збереження і передачу в єдиному Інформаційним просторі, освоїти способи взаємодії з оточуючими і віддаленими в просторі людьми.

Література

1. Торубара О. М. Формування готовності у майбутніх учителів трудового навчання до використання інформаційних технологій / О. М. Торубара // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного ун-ту імені Павла Тичини. – Умань : ПП «Жовтий О. О.», 2018. – Ч. 3. – С. 212-221.

2. Яковлева В. А. Організація та удосконалення системи дистанційного навчання MOODLE у процесі викладання дисципліни «Безпека життєдіяльності. Охорона праці» / В. А. Яковлева // Технології навчання управління ризиками виникнення та розвитку надзвичайних ситуацій: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. присвяченій Всесвітнім дням захисту охорони праці та 100 річчю ПНУ ім.

А. Г. Короленка, 28-29 квітня 2015р. м. Полтава. – Полтава: ПНУ ім. А. Г. Короленка, 2015. – С.43-48.

І. В. Гуль

магістрантка факультету дошкільної і технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет

науковий керівник: доцент кафедри ПМТО

Н. В. Волкова

м. Кривий Ріг

ПЛАНУВАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ЦИКЛ ДИСЦИПЛІН

Планування міжпредметних зв'язків – суттєва умова їх ефективного використання в навчальному процесі. Воно дає можливість враховувати основні вимоги програм, компенсувати недоліки підручників із висвітлення проблем міжпредметного характеру, координувати дії вчителів; допомагає точніше визначити, які теоретичні відомості, практичні уміння та навички необхідно використати для освоєння нового матеріалу, які знання міжпредметного рівня можна розвинути та вдосконалити при вивченні кожної конкретної теми.

Планування міжпредметних зв'язків класифікують за засобами здійснення (видами фіксації) на текстові, табличні, матричні та графічні (Ю. Васильєв, Р. Гуревич, І. Петрова та ін.).

Багато дослідників і практиків з проблем використання міжпредметних зв'язків у навчальному процесі визначають та описують окремі теми і навчальні поняття, що є або можуть стати об'єктами зв'язків найчастіше між двома-трьома дисциплінами. При текстовій фіксації міжпредметних зв'язків записуються час вивчення й основні елементи змісту теми, потім – елементи змісту тем інших предметів, з якими встановлюються міжпредметні зв'язки, та зазначається час їх вивчення. Наступний етап роботи – аналіз проведених записів з метою визначення методів реалізації виявлених міжпредметних зв'язків на уроках технологій.

Текстовий опис міжпредметних зв'язків є першою спробою пошуку точок зіткнення між окремими предметами. Головна мета цього способу зводиться до виявлення можливості встановлення зв'язків між окремими елементами змісту освіти різних дисциплін для підвищення ефективності навчального процесу.

Але текстовий опис не може бути використаний для широкого здійснення зв'язків, бо посилання, що містяться в програмах і підручниках, та вказівки на окремі елементи змісту освіти однієї дисципліни, пов'язані з іншими, мають локальне значення і не дозволяють здійснити систематичний зв'язок між предметами. Текстовий опис не створює повної картини міжпредметних зв'язків різних предметів, надто громіздкий. Більш

ефективними можна вважати таблиці [1]. Один із ефективних варіантів – картотека міжпредметних зв'язків даного предмета, в якій номер картки відповідає номеру заняття.

На картках вказуються зв'язки цього предмета з іншими; на них можна записати основні методичні прийоми реалізації міжпредметних зв'язків, виходячи зі змісту заняття, відзначити, які уміння міжпредметного характеру формуються або закріплюються на занятті тощо. Така картотека має ряд переваг, у ній можна повніше, порівняно з таблицею, відобразити зміст міжпредметних зв'язків, її легко доповнити, уточнити, усунути застарілий матеріал, нею можуть користуватися всі вчителі.

Для виявлення та показу міжпредметних зв'язків використовується матрична методика, за допомогою якої виділяються основні елементи змісту або теми, розділи програми даного курсу та курсу, з яким встановлюються зв'язки

Останнім часом дослідниками розроблено планування міжпредметних зв'язків за допомогою схем: структурно-логічних структурно-технологічних, блок-схем проектування машин і тематичних блоків.

На основі аналізу схем навчальних дисциплін і виявлених взаємозв'язків їх тем або питань легше оптимізувати зміст навчання та керувати навчальним процесом. Використання схем дає можливість посилити контроль і підвищити вимоги до якості знань з тем на уроках трудового навчання, які є опорними для наступних дисциплін, дати рекомендації з коректування форми та змісту занять.

До недоліків схем, зокрема, структурно-логічних, слід віднести їхню громіздкість, складність у сприйнятті, необхідність розробки окремих схем для кожного предмета. Ці недоліки спричиняють потребу в розробці більш ефективного засобу здійснення міжпредметних зв'язків – графічного (планування за допомогою графів, сітьових і лінійно-сітьових планів).

У практиці виявлення фіксації міжпредметних зв'язків найбільш широко використовується планування на основі сітьових графіків, при цьому на горизонталі вказуються номери тижнів, а на вертикалі – теми предметів, між якими існують зв'язки. Тривалість вивчення теми вказується на горизонтальній осі тижнів. Взаємопов'язані теми різних предметів з'єднуються стрілками. Кут нахилу стрілок дозволяє визначити міжпредметні зв'язки за часовою ознакою (попередні, супутні, перспективні).

Сітьовий графік дає можливість бачити зв'язок між будь-якими частинами матеріалу різних предметів у простій, доступній і наочній формі, відобразити як внутріпредметні, так і міжпредметні зв'язки. Діапазон навчальних дисциплін, що подані на графіку, досить широкий і може включати більшість або всі дисципліни. Графік дозволяє досить оперативно вносити корективи і доповнення, використовувати знакові, текстові та цифрові позначення у визначенні міжпредметних зв'язків.

Сітьове планування – доступний, зручний, ефективний засіб реалізації міжпредметних зв'язків на уроках трудового навчання, що повинен широко

використовуватися в практиці управління навчальним процесом. Сітьовий графік більше відповідає організаційно-педагогічним заходам, ніж інші засоби. Він забезпечує пошук опорних точок – загального змісту освіти, який міститься у кількох навчальних дисциплінах. Між певними опорними точками встановлюються зв'язки, що дозволяють створити план міжпредметних зв'язків на різних його рівнях (від вчителя до керівника закладу). Плани таких рівнів мають календарні терміни і коригуються постійно. Робота із планування міжпредметних зв'язків носить колективний характер і вимагає від укладачів логічного мислення та чітких уявлень про співвідношення окремих частин різних предметів.

Визначення послідовності проходження матеріалу засобом сітьового планування, тобто встановлення логіки навчального процесу в конкретних умовах, слід розглядати як функцію організації управління навчальним процесом.

Графік є засобом активізації діяльності вчителів з боку адміністрації у здійсненні зв'язків між предметами, допомагає встановити єдність планування та контролю. Контролюючими органами виступають у цьому випадку не тільки вищі організації, окремі адміністративні особи, а й викладачі суміжних предметів. На основі сітьового планування можна встановлювати постійні зв'язки як між загальними елементами змісту освіти, так і прийомами та іншими способами навчання.

Отже, аналіз різноманітних шляхів планування міжпредметних зв'язків у процесі викладання дисциплін технологічного характеру показав, що однією з найбільш дієвих форм їх здійснення є використання сітьових графіків. Широке їх застосування створює передумови оптимальності, сприяє поглибленню та розширенню знань учнів, активізації навчально-виховної діяльності вчителів, наочності та доступності впровадження цілісної системи міжпредметного навчання.

Література

1. Андрєєва Н. Планування міжпредметних зв'язків: загальнотехнічні дисципліни/ Н Андрєєва // Рідна школа. – 1997. – №10 – С. 67-68.

Т. Д. Ромащенко

студентка факультету дошкільної і технологічної освіти,
Криворізький державний педагогічний університет
науковий керівник: доцент кафедри ПМТО

Ю. С. Кулінка
м. Кривий Ріг

ВИКОРИСТАННЯ ДИЗАЙН-ОРІЄНТОВАНИХ ЗАВДАНЬ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Дизайн – це якісно новий тип діяльності, який інтегрує технічну та гуманітарну культуру на проектній основі та направлений на організацію

гармонійного предметного середовища. Дизайн сьогодні пронизує фактично всі сфери життя розвинутих країн. Він став неодмінним компонентом масової та елітарної культур, і його вважають творчістю майбутнього.

Дизайн по праву називають сучасним та всюди проникаючим мистецтвом, про це писали у своїх роботах Р. Арнхейм, Г. Гуров, Н. Конишева, Е. Ладигін, Г. Пантелєєв, А. Пітерських, Л. Савенкова, Е. Ткаченко та ін. Сучасні науковці в галузі дизайну, такі як Р. Б'юканан, М. Вітта, В. Глазичев, В. Марголін, Г. Саймон, Б. Фуллер та ін. відстоюють думку про необхідність формування нового визначення сутності поняття «дизайн», яке повинне відповідати сучасним вимогам культури, мистецтва, виробництва. Так, Р. Б'юканан, подібно до Г. Ріда, розглядає дизайн як архітектонічне мистецтво, здатне об'єднати всі інші види мистецтв і ремесел.

Величезного значення набуває вивчення основ дизайну на уроках трудового навчання, головною метою якого є формування технологічно освіченої особистості, підготовленої до самостійного життя і активної перетворювальної діяльності в умовах сучасного високотехнологічного, інформаційного суспільства. Допомагає цьому виконання педагогічних завдань, які є засобами інтелектуального розвитку, що сприяють активізації навчання, підвищенню підготовки учнів та педагогічної діяльності. Завданням відводиться значна роль у організованому процесі навчання. Поняття «завдання» охоплює мету й зміст усіх навчальних завдань і включає такі педагогічні засоби, як запитання, задача тощо, які використовують переважно в початковій діяльності [2]. Завдання можуть формулюватися в тестовій або в не тестовій (традиційній) формі. Вони виконують як навчальну, так і контролюючу функцію.

Навчальне завдання виступає одним із компонентів навчальної діяльності. Але за визначенням В. Давидова не кожен процес навчання можна зарахувати до навчальної діяльності. Специфіка навчальної діяльності, на думку В. Давидова, полягає «у засвоєнні школярами теоретичних знань (тобто наукових понять) і пов'язаних з ними загальних способів дій» [1; с. 81]. *Творче завдання* – це взаємозв'язок пізнавального та розумового завдань. Його розв'язання вимагає від учня застосування раніше засвоєних знань та вмінь у новій ситуації, їх комбінацію та перетворення, побудову їх на основі способу розв'язання, бачення нової проблеми в традиційній ситуації.

Розглянувши програму 9 класу при вивченні розділу «Основи проектування, матеріалознавства та технології обробки» пропонуємо розглянути використання дизайн-орієнтованих завдань під час вивчення кожної з тем розділу.

Таблиця

Використання дизайн-орієнтованих завдань при вивченні розділу «Основи проектування, матеріалознавства та технології обробки»

Назва теми	Практична робота
------------	------------------

Основи біоніки у проектуванні. Значення моделей і макетів у проектуванні. Матеріали, які використовуються у макетуванні (папір, пластилін, картон, текстильний матеріал).	Розглянути приклади біонічних розробок, які вже існують (додаток А). Вигадати та створити власну біонічну модель.
Композиційні матеріали як сучасний вид технологій із створення нових конструкційних матеріалів.	Розробка презентацій за темами: «Де використовуються композиційні матеріали?», «Класифікація конструкційних матеріалів».
Автоматизація, комп'ютеризація технологічних процесів, застосування промислових роботів. Застосування автоматичних приладів на виробництві та в побуті.	Розробка презентацій за темами: «Що таке технологічний процес, автоматизація, комп'ютеризація?», «Використання роботів на виробництві», «Використання роботів у побуті».
Визначення завдань з виконання проекту. Міні маркетингові дослідження. Пошук інформації, її аналіз.	Створити питання до анкети для однокласників, провести власне міні маркетингове дослідження стосовно майбутнього виробу за допомогою анкетування.
Вибір конструкційних матеріалів: тканина, пряжа, шнур, нитки, деревина, метал, пластмаса, шкіра, глина, камінь тощо, можливе їх поєднання.	Заповнити таблицю «Вивчення та аналіз конструкційних матеріалів за зразками» (додаток Б). Обрати необхідні матеріали для майбутнього виробу.
Добір інструментів, обладнання, пристосувань.	Скласти список інструментів, які потрібні для виготовлення виробу та розробити презентацію стосовно техніки безпеки при їх використанні.
Художнє проектування. Ескізний малюнок проєктованого виробу. Розроблення необхідних документів для виготовлення виробу.	Розробити ескізний малюнок та технологічну картку до проєктованого виробу. Створити презентацію по історії «еволюції» свого виробу.
Виготовлення та оздоблення виробу.	Розпочати виготовлення виробу, підготувати матеріал для його оздоблення.
Розроблення реклами.	Створити рекламну презентацію свого виробу.
Елементарні економічні обґрунтування проекту.	Скласти прайс-лист та розрахувати собівартість виробу.

Розглянувши таблицю ми бачимо, що при вивченні кожної з тем доречним є використання дизайн-орієнтованих завдань, слід зазначити, що за їхньою допомогою створюються умови для збагачення зовнішнього вигляду дизайн-проєкта за рахунок різноманітних додаткових матеріалів декорування, фактур, середовища, матеріальності. Це допомагає оволодіти сформованим художньо-образним мисленням, поняттями про живописне і конструктивне моделювання об'єму.

На основі теоретичних засад було з'ясовано, що ефективним засобом навчання при підвищенні рівня творчих здібностей є використання дизайн-орієнтованих завдань, які забезпечують сприятливі умови для ознайомлення з технологічною документацією; покращують навички з коментування своїх дій; відбувається розвиток та формування вмінь самостійно застосовувати

креслення або технологічну карту, сприяє створенню позитивної мотивації кожного учасника процесу навчання.

Література

1. Давидов В. В. (1996) Теорія розвиваючого навчання. Москва.
2. Слабко В. М. (2012) Підготовка майбутніх учителів технологій до навчання основ дизайну у профільній школі: дис. Нац пед. унт ім. М. П. Драгоманова. Київ.

СПИСОК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Dr. Dorota Polz-Gruszka –Europejska uczelnia społeczno-techniczna w Radomiu.

Юе Ху - postgraduate student of the PHD South Ukrainian National Pedagogical University Ushinsky.

Бадега Анна Сергіївна – студентка факультету дошкільної і технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Балакірева Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, ДВНЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Борова Марина Сергіївна – вчитель, КЗ «Нікопольська середня загальноосвітня школа І-ІІІ ст. №16»

Васянович Галина Миколаївна – вчитель вищої категорії, вчитель-методист, заслужений вчитель України, Криворізької загальноосвітньої школи І-ІІІ ст. №8.

Вітрук Ольга Ананіївна – викладач, ВКНЗ «Володимир-Волинський педагогічний коледж імені А. Ю. Кримського».

Вовк Надія Валентинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики технологічної та професійної освіти, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» м. Слов'янськ.

Волкова Наталія Валентинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Горбатюк Роман Михайлович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютерних технологій, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Гриняєва Наталя Миколаївна – аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Грицун Юлія Володимирівна – магістрантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Грушнік Ольга Сергіївна – аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Гуль Ірина Вікторівна – магістрантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Драгіна Наталя Сергіївна – магістрантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Драшко Олена Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Думко Наталія Вікторівна – викладач кафедри державно-правових дисциплін, Одеський державний університет внутрішніх справ.

Дьяченко Марина Павлівна – аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет, керівник гуртка, КПНЗ «Центр дитячої та юнацької творчості «Гармонія» Криворізької міської ради.

Житник Ніна Василівна – кандидат педагогічних наук, директор Західнодонецького інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Зінченко Андрій Леонідович – аспірант кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Зінченко Світлана Михайлівна – директор Нікопольського регіонального центру, викладач-методист вищої категорії, Національна металургійна академія України (НМетАУ).

Іншаков Артур Євгенович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Іншакова Інна Євгенівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Каряка Катерина Віталіївна – магістрантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Кедик Наталія Василівна – магістрантка факультету дошкільної і технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Кірюха Катерина Ігорівна – аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Коваленко Вікторія Костянтинівна – аспірантка кафедри педагогіки, Криворізький державний педагогічний університет.

Коваленко Ірина Володимирівна – аспірантка кафедри педагогіки і методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Ковшар Олена Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Коровкін Василь Сергійович – вчитель географії Іванівського навчально-виховного комплексу Чугуївської районної ради Харківської області.

Кошеленко Олександр Сергійович – студент факультету дошкільної і технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Красюк Ірина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого мистецтва, Криворізький державний педагогічний університет.

Кулінка Юлія Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Кулішова Антоніна Сергіївна - вчитель англійської мови та літератури Криворізького науково-технічного металургійного ліцею №16 Криворізької міської ради Дніпропетровської області.

Кучер Світлана Леонідівна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Лазаренко Альона Володимирівна - аспірантка кафедри дошкільної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Малишевський Олег Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

Марченко Аліна Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри декоративно-ужиткового мистецтва та дизайну, Криворізький державний педагогічний університет.

Моренко Анна Олегівна – вихователь комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231 комбінованого типу» Криворізької міської ради.

Нікіцька В. Д. – вихователь-методист комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231 комбінованого типу» Криворізької міської ради.

Олексюк Галина Ярославівна – викладач, ВКНЗ «Володимир-Волинський педагогічний коледж імені А. Ю. Кримського».

Пальшкова Ірина Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання, ДВНЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Парадєєва Олена Миколаївна – вчитель трудового навчання, Криворізька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №7 з поглибленим вивченням біології.

Петрова Альона Анатоліївна – аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Пихтін Тетяна Анатоліївна – вихователь комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231 комбінованого типу» Криворізької міської ради.

Пісна Тетяна Миколаївна – аспірантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Повтораченко Дмитро В'ячеславович – вчитель вищої категорії загальноосвітньої школи № 18, (м. Кременчук).

Повтораченко Наталія Олексіївна – вчитель вищої категорії, старший учитель географії загальноосвітньої школи № 18, (м. Кременчук).

Распутіна Інна Миколаївна – вихователь комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231 комбінованого типу» Криворізької міської ради.

Реньє Діана Вікторівна – вихователь комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231 комбінованого типу» Криворізької міської ради.

Ромашенко Тетяна Дмитрівна – студентка факультету дошкільної і технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Савенко Аліна Ігорівна – магістрантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Савченко Лариса Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Саф'ян Карина Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України.

Серьогіна Ірина Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Семашкіна Вікторія Олександрівна – магістрантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Сичова Марина Олександрівна – вихователь комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №231 комбінованого типу» Криворізької міської ради.

Тамбовська Крістіна Вікторівна – кандидат педагогічних наук, директор Одеської загальноосвітньої школи № 27 I-III ступенів Одеської міської Ради Одеської області.

Тараненко Тетяна Олександрівна – аспірант кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Шкурпат Юлія Костянтинівна – магістрантка кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.

Яковлєва Вікторія Анатоліївна – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики технологічної освіти, Криворізький державний педагогічний університет.